

**İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**MEVCUT ANAYASA VE YASALAR ÇERÇEVESİNDE YEREL
YÖNETİMLER VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ:
SİLİVRİ ÖRNEĞİ**

**SİYASET BİLİMİ VE EKONOMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Şefika ERDOĞAN ÇAĞLAR**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğretim Üyesi Ali İhsan ÖZEROĞLU**

İSTANBUL – 2020

T.C
İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Şefika ERDOĞAN ÇAĞLAR' ın “Mevcut Anayasa ve Yasalar Çevresinde Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisinin İncelenmesi (Silivri Örneği) ” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Ekonomi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Ekonomi YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Yavuz ÇİLLİLER
Üye
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Atilla AYDIN
Üye
İstanbul Rumeli Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan ÖZEROĞLU
Danışman
İstanbul Rumeli Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

ONAY

.... / / 2020

Dr. Öğr. Üyesi Atilla AYDIN

Enstitü Müdürü

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Şefika ERDOĞAN ÇAĞLAR

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Mevcut Anayasa ve Yasalar Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisinin İncelenmesi: Silivri Örneği

ENSTİTÜ : İstanbul Rumeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Siyaset Bilimi ve Ekonomi

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 2020

SAYFA SAYISI : 108

TEZ DANIŞMANI : Dr. Öğretim Üyesi Ali İhsan ÖZEROĞLU

DİZİN TERİMLERİ : Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Baskı Grupları

TÜRKÇE ÖZET : Var

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Rumeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezi

İmza

Şefika ERDOĞAN ÇAĞLAR

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şefika ERDOĞAN ÇAĞLAR

21.02.2020

ÖZET

Bu çalışmada Mevcut Anayasa ve Yasalar Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) İlişkisi incelenmiştir. Türkiye’de toplumsal yönlendirmede etkin olan STK ve yerel toplumun ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kurulan Yerel yönetimler birbirleri ile çalışma uyumu sağlayamadığından ortak çalışma yerine birbirlerine muhalefet eder duruma düşmüşlerdir. Bu aykırılığın ortadan kaldırılmasında STK’lar önemli yer tutmaktadır. Birinci bölümde, Yerel yönetimler ve STK’ların Mevcut Anayasa ve Yasalar kapsamında tanımı yapılmıştır. İkinci bölümde, 2004 ve sonrası Yerel yönetimlerin yapısı incelenerek günümüze kadar Yerel yönetimlerde yaşanan gelişmeler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde STK’lar mevcut yasalarla açıklanarak Sivil toplum tanımı ve özellikleri, Türkiye’de STK’nın gelişimi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler, STK’ların Siyasete ve Yerel Siyasete etkisi ve Baskı Grupları ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur.

Son bölümde bu amaca yönelik İstanbul İli Silivri İlçesinde Sivil Toplum Kuruluşları arasından seçilen STK’lar ile mülakat yapılarak Yerel yönetimlerden beklentileri somut olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Çağdaş belediyeçilikte belediyelerin bir diğer önemli görevi de ekonomik kalkınmaya odaklanmaları ve bu amaçlarla da iş birliğine gitmeleri gerekliliğidir. Ancak Belediye Kanunu’nda STK’lar ile belediyelerin bu görevi nasıl yapacakları ve neler yapmaları gerektiği net olarak belirtilmemiştir. “Mahallin müşterek ihtiyaçlarını” karşılamak maksadıyla kurulan belediyelerin, STK’ların en önemli paydaşı olup, onlarla neredeyse hiç ilişkiye girmemesi ya da onlara kolaylık sağlayacak hizmetleri, beklentileri bilmediği için sunamaması birçok olumsuzluğa neden olmaktadır. Belediyeler “Hemşerilik hukukunu” pekiştirmede zayıf kalmakta ve amaca ulaşamamaktadırlar. Bu amaca ulaşmanın öncelikli yolu STK’larla, onların kuruluş amaçlarına yönelik faaliyetlerinde iş birliğinde bulunmaktır. Çalışmada yapılan STK mülakatlarının belediyelerin bu görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Baskı Grupları

ABSTRACT

This study is on the investigation of the relationship between the Local Governments and Non-Governmental Organisations (NGO) within the Constitution and Official Laws framework. Because of dis-alignment between the NGOs, that are very effective on the guidance of Turkish society and the Local Governments that are formed to meet the need the society, instead of coordination, they oppose each other. Non-Governmental Organisations have an important role to resolve this contradiction. In the first chapter of this study, the definitions of Local Governments and NGO's were made, under the Current Constitution and Law. In the second chapter, the structure of Local Governments after 2004 and the developments on this area were investigated. In the third chapter, NGO's were explained according to the current law and the definition and characteristics of Non-Government, the development of NGO's in Turkey, Non-Governmental Organisations and Local Governments, the impact of NG's on the Territorial and Local Policies and the relationship with the Pressure Groups were brought up.

In the last chapter, the expectations of the local administrations were determined by interviewing the NGO's selected from non-governmental organizations in Silivri district of Istanbul. Another important task of the Municipalities in Contemporary Administration of Municipalities is to focus on economic development and the necessity of cooperating for these purposes. However, the Municipal Law does not clearly state how NGO's and Municipalities would perform this task and what they should do. The municipalities that are established "to meet the common needs of locality" are the most important shareholder of NGO's and not having any kind of relationships or provide any services or facilities due to lack of knowledge of them, cause many problems. The municipalities are weak in reinforcing "Citizenship Law" and fail to achieve their purposes. The primary and only way to achieve this objective is to cooperate with NGO's in their activities aimed at establishment. NGO interviews conducted in the study would be very helpful for municipalities in fulfilling these duties.

Keywords: Local Governments, Non - Governmental Organizations, Pressure Groups

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
GRAFİKLER LİSTESİ	v
KISALTMALAR	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜMLER	
BİRİNCİ BÖLÜM: HUKUKİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YEREL YÖNETİMLER VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK)	
1.1. Anayasa'da Yerel Yönetimler	5
1.2. Anayasa'da Sivil Toplum Kuruluşları	6
1.2.1. Yabancı Ülkelerin Mevzuatında STK	7
İKİNCİ BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLERİN HUKUKİ MEVZUATI	
2.1. Yerel Yönetimler	9
2.1.1. Yasal Çerçeveye göre Yerel Yönetimler	9
2.1.2. Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi	10
2.2. 2004 ve sonrası Yerel Yönetimler Yapılanması	10
2.3. 5393 Sayılı Belediye Kanunu	11
2.3.1. Belediyelerin STK'lara yönelik görevleri	12
2.3.2. Hemşeri Hukuku	13
2.4. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu	13
2.4.1. Yeni Mahalli İdareler	14
2.4.1.1. Mahalleler	14
2.4.1.2. Kent Konseyleri	14
2.4.1.3. Yerel Yönetim Birlikleri	15
2.4.1.4. Kalkınma Ajansları	15
2.5. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ HUKUKİ MEVZUATI	
3.1. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	17
3.1.1. Dernekler	20
3.1.2. Vakıflar	25

3.1.3. Sendikalar	26
3.1.4. Meslek Kuruluşları	27
3.1.5. Kooperatif ve Birlikler	28
3.2. STK DÜZENLEYİCİ HUKUKİ MEVZUAT	29
3.2.1. 5253 sayılı Dernekler Kanunu	29
3.2.1.1. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (Dernekler ve Vakıflarla İlgili Hükümler)	30
3.2.1.2. 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu	31
3.2.1.3. 6356 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu	32
3.2.1.4. Kooperatifler Kanunu	32
3.3. Sivil Toplum Kavramı	33
3.4. Türkiye’de STK’nın Gelişimi	37
3.5. Sivil Toplum Kuruluşlarının Özellikleri	42
3.6. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler	43
3.7. STK’ların Siyasete Etkisi	51
3.7.1. STK’ların Yerel Siyasete Etkisi	54
3.8. Baskı Grupları ve STK’lar	56
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: İSTANBUL İLİ SİLİVRİ İLÇESİ ALAN ARAŞTIRMASI	
4.1. Dernek – Yerel Yönetimler İlişkisi	63
4.1.1. Dernek Yöneticileri ile Yapılan Görüşmeler	
4.2. Vakıf – Yerel Yönetimler İlişkisi	66
4.2.1. Vakıf Yöneticileri ile Yapılan Görüşmeler	
4.3. Sendika – Yerel Yönetimler İlişkisi	67
4.3.1. Sendika Temsilcileri ile Yapılan Görüşmeler	
4.4. Meslek Odası – Yerel Yönetimler İlişkisi	68
4.4.1. Meslek Odası Yöneticileri ile Yapılan Görüşmeler	
4.5. Kooperatif – Yerel Yönetimler İlişkisi	70
4.5.1. Kooperatif Yöneticileri ile Yapılan Görüşmeler	
SONUÇ	71
ÖNERİLER	73
KAYNAKÇA	76

GRAFİKLER LİSTESİ

	SAYFA
GRAFİK – 1 Bölgelere Göre Faal Dernek Sayısı	22
GRAFİK – 2 Dernek Üye Sayılarının Türkiye Nüfusuna Oranı	23
GRAFİK – 3 Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı	24

KISALTMALAR

A.g.e	: Adı Geçen Eser
ANAP	: Anavatan Partisi
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
CBO	: Topluluk Temelli Kuruluşlar
DYP	: Doğru Yol Partisi
IULA	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
NGO	: Hükümet Dışı Kuruluşlar
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
STÖ	: Sivil Toplum Örgütleri
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜSİAD	: Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
TÜSEV	: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
VS.	: Vesaire
WACIA	: Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı

ÖN SÖZ

Türkiye’de yaşanan toplumsal dönüşümün önemli etkenlerinden birisi olan Sivil Toplum Kuruluşları (STK), halkla devlet arasında aracı kurum olarak önemli işlevler yerine getirmektedir. Türkiye’de STK’ların sosyal ve kültürel alanda yaptığı faaliyetler, ülkenin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel hayatında belirleyici bir etkiye sahip olma yolunda ilerlemektedir. Merkezi yönetim anlayışı ise, yerel ihtiyaçları giderecek çözümlerin bulunmasında yetersiz kalabilmektedir.

Bu bağlamda bir ülkenin kalkınabilmesi ve gelişebilmesi için günümüzün en önemli iki kavramı karşımıza çıkmaktadır. Biri âdem-i merkezîyet yani Yerinden yönetim, diğeri de Sivil Toplum Kuruluşlarıdır. Bu çalışmada, önemi gün geçtikçe artan ve hissedilen Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşlarının; “Yerel Yönetimlerden” beklentilerinin neler olduğu ve yerel yönetimlerin bu beklentileri ne kadar karşıladığına dikkat çekmeye ve mevcut durumun tespitine çalışılmıştır.

Tez çalışmalarım sırasında bilimsel katkıları ile bana yardımcı olan, eğitimim süresince yardımlarını esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında, bilimsel çalışma konularındaki değerli birikimlerini özveriyle yansıtan, fikirleriyle bana yol gösteren, Değerli Hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Ali İhsan Özeroğlu’na teşekkürlerimi bir borç bilirim. Bana maddi ve manevi her türlü desteği veren başta değerli eşime ve canım oğluma, ilk öğretmenlerim olan kıymetli annem ve babama en içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

Türk demokrasisinde iki temel yerel unsurdan biri Yerel yönetim bir diğeri de Sivil Toplum Kuruluşlarıdır. Ülkemizde toplumsal yönlendirmede etkin olan STK ve yerel toplumun ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla kurulan Yerel yönetimler birbirleri ile çalışma uyumu sağlayamadığından ortak çalışma yerine birbirlerine muhalefet eder duruma düşmüşlerdir. Bu aykırılığın ortadan kaldırılması amacıyla STK'lar önemli yer tutmaktadır. Her ikisinin mevzuatında da birbirlerine karşı görev ve sorumlulukları tanımlanmamıştır. Bu nedenle karşılıklı beklentiler yerine getirilmeme ve kaos ortamı oluşturulmaktadır. Bunun önüne geçilmesi için bu çalışmanın bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu amaçla bu çalışma tamamlanmıştır. Mülakat sonuçları STK'ların Yerel yönetimlere önerileri olarak teze yansıtılmıştır. Bundan sonraki aşama kanun yapıcının bu önerilere kulak vermesi ve STK ve Yerel yönetim uyumunun sağlanmasına yönelik hukuki alt yapının sağlanmasıdır.

Bu çalışmada Mevcut Anayasa ve Yasalar Çerçevesinde Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi incelenmiştir. Birinci bölümde, Yerel yönetimler ve STK'ların mevcut Anayasa ve Yasalar kapsamında tanımı yapılmıştır. İkinci bölümde, 2004 ve sonrası Yerel yönetimlerin yapısı incelenerek günümüze kadar Yerel yönetimlerde yaşanan gelişmeler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde STK'lar mevcut yasalarla açıklanarak Sivil toplum tanımı ve özellikleri, Türkiye'de STK'nın gelişimi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel yönetimler, STK'ların Siyasete ve Yerel Siyasete etkisi ve Baskı Grupları ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur. Son bölümde bu amaca yönelik İstanbul İli Silivri İlçesinde Sivil Toplum Kuruluşları arasından seçilen STK'lar ile mülakat yapılarak yerel yönetimlerden beklentileri somut olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

İdare kuruluş ve vazifeleriyle bir bütündür ve yasayla düzenlenir¹. Mahalli İdareler; vilayet, belediye veya köy halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere kuruluş temelleri yasayla belirtilen ve karar mekanizmaları yine yasada gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Resmi Sayfası, **T.C. 1982 Anayasası**, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

Mahalli İdareler olarak da adlandırılan yerinden yönetim 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesine göre²; "Belediye, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir". Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesine göre "Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır." denilmektedir.

Türkiye'de hukuki mevzuata bağlı kalınarak beş tür sivil toplum kuruluşundan bahsedilebilir. Bunlar; dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları ile kooperatifler ve birliklerdir³. Dernekler Kanunu'na göre "Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz⁴." Sivil toplum kuruluşları genel olarak kamu kurumları dışındaki yasal örgütlenmeler olarak ifade edilmektedir. STK'lar, sivil toplum kavramından doğmuştur. Sivil toplum, devlet erki dışındaki toplumsal yapıların, bireylerin denetim ve baskı görmeden çeşitli konularda etkin oldukları bir modeli ifade etmektedir⁵. Sivil toplum kuruluşları gönüllü insanların bir araya gelerek belli bir amaç etrafında toplanması sonucu oluşur. Devlet ile yurttaş arasında bir köprü görevi görmektedirler. Bu nedenle demokrasinin gelişmesine önemli katkıları bulunmaktadır.

² 5393 sayılı Belediye Kanunu, **Resmî Gazete**, 13.07.2005, Sayı:25874, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³ Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası; Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu II*, TÜSEV Yayınları, İstanbul, 2011, s.61.

⁴ **Mevzuat Bilgi Sistemi Resmî Sayfası**, Dernekler Kanunu, e-mevzuat, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.5253&MevzuatIiski> (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

⁵ Şerif Öner, "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C:10, S:2, Nisan 2001, s. 59.

Başka kültürlerde başka şekillerde ifade ediliyor olsa da Sivil Toplum Kuruluşları; toplumsal fayda için çalışan, demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan, kâr amacı olmayan, iktidardan ayrı çalışmalar gösteren, bireylerin ortak hedef ve amaçlarına bakıldığında ise, politik iradeyi ve idareyi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir teşkilatlandırma türüdür⁶.

Yerel yönetimlerin halka daha yakın kurumlar olduğu, sivil önceliklerin katılımının çok daha kolay olduğu ve hatta birer sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilebilecekleri söylenmektedir⁷. Benzer özellikleri olsa da Yerel yönetimler bir sivil toplum kuruluşu değildir. Yerel yönetimler, merkezi yönetimin dışında olmak üzere, yerel bir topluluğun ortak gereksinmelerini karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk yönetim basamaklarıdır⁸. Mahalli İdareler, kamunun kendi hür iradesi ile seçmiş olduğu mekanizmalar vasıtasıyla kendini idare eden kuruluşlardır. Bu hususiyetleriyle bir sivil cemiyet idaresi olarak, tabana dayalı şekilde ortaya çıkmış olmalarından ötürü, hemşerilik bilincinin gelişmesine fayda sağlayarak, demokratik katılımın gerçekleşmesini sağlarlar⁹. Demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden olan yerel yönetimler aynı zamanda yurttaşların birbirleri ile olan ilişkilerinin güçlenmesi için sosyal ve kültürel etkinlikler yaparak, daha katılımcı ve etkin bir rol oynarlar. Mahalli İdareler, sivil toplum kuruluşları gibi merkezi hükümetin kuvvetini sınırlarlar ve kamudaki güçleri dengeleyerek, demokratik toplum oluşumuna katkı sağlarlar¹⁰.

Siyasetin yerel unsurlar sonucu oluştuğunu düşünecek olursak Yerel yönetimlerin önemini daha iyi anlamış oluruz. Yerel yönetimler ile birlikte yerel siyasetin bir parçasını oluşturan sivil toplum kuruluşları siyasal yapının dışında olan ancak siyasal yapıya etki eden ve siyasal yapıdan da etkilenen oluşumlardır. Sivil toplum kuruluşları yerel siyaset içerisinde önemli bir aktördür. Bu kuruluşlar, yurttaşların beklentilerini yerel kamu otoritesine ileten ve yerel karar alma sürecini

⁶ Gülgün Tosun, "*Türkiye'de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokrasinin Pekışmesinin Önündeki Engeller*", *Sivil Toplum: Farklı Bakışlar*, Kaktüs Yayınları, İstanbul, 2004, s.1-16.

⁷ Fatih Yüksel, *Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler*, İİBF, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2003, s. 177.

⁸ *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, TOAİE Yayınları, Ankara, 1998, s. 258.

⁹ Şerif Öner, *Belediye Yönetim Kararlarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği (Gaziantep Kahramanmaraş-Bingöl Örneği)*, Ege Üniversitesi, İzmir, 2000 s.133 (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*)

¹⁰ Kemal Görmez, *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.10.

etkilemeye çalışan önemli siyasal araçlar olarak öne çıkmaktadır. STK'lar kuruluş amaçları doğrultusunda çalışmalar yaparak yerel halkın desteğiyle önemli bir rol üstlenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

HUKUKİ MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE YEREL YÖNETİMLER VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1.1. ANAYASADA YEREL YÖNETİMLER

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasının 123- 126 ve 127. maddelerinde idarenin kuruluşu düzenlenmiştir. 123. Maddeye göre; “İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır. İllerin idaresi ise yetki genişliği esasına dayanır. 126. Maddeye göre; “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri ise kanunla düzenlenir. 127. Maddeye göre; “Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır¹¹.”

“Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Mahalli idarelerin seçimleri, 67’nci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir. Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak,

¹¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Resmi Sayfası, **T.C. 1982 Anayasası**, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

kesin hükme kadar uzaklaştırabilir. Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir ¹².”

1.2. ANAYASADA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasına göre Sivil Toplum Kuruluşları ¹³;

- Dernekler
- Vakıflar
- Sendikalar
- Meslek Odaları
- Kooperatif ve Birliklerdir

Anayasanın 33. maddesine göre ¹⁴:

“Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyeti ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.”

“Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde devlet memurlarına kanunla

¹² Mevzuat Takip Sistemi Resmi Sayfası, Mahalli İdareler, <https://mevzuattakip.com.tr/mevzuat/kategori/mahalli-idareler-temel-mevzuati>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

¹³ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, 1982 Anayasası, <https://www.siviltoplum.gov.tr/anayasa>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

¹⁴ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Dernekler Kanunu**, www.siviltoplum.gov.tr/anayasa, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

sınırlamalar getirilmesine engel değildir. Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.”

1.2.1. Yabancı Ülkelerin Mevzuatında STK

Sivil toplum kuruluşları devlet ve özel sektörden sonra gelen üçüncü sektör içindeki bir yapıyı ifade eder. Bu nedenle STK'yı tanımlamak için bir ülkenin kanunlarına, hukuki düzenlemelerine ve yargı kararlarında bulunan tanımlara bakmak gerekir.

Amerika bu sektörü vergiden muafiyetlerini dikkate alarak kâr amacı gütmeyen kuruluşlar “*non-profit sector*” kavramı ile tanımlar¹⁵. Tocqueville'in gözlemlediği kadarıyla Amerikan halkının çok kolay örgütlenme kabiliyeti ve kültürü bulunmaktadır. Amerika'da her yaştan, her siyasi ve toplumsal eğilim veya statüden insan herhangi bir işin yapılması için kolaylıkla bir araya gelmekte belli dernek veya birlikler altında örgütlenmektedirler. Amerikalılar eğlenmek için, din okulları kurmak için, oteller inşa etmek için, kiliseler kurmak için, kitapları yaymak için, ücra köşelere misyonerler göndermek için bir araya gelerek örgütlenirler. Hastanelerini, hapishanelerini ve okullarını hep bu tarz içinde oluştururlar. Ancak İngilizler yapmaları gereken herhangi bir işi tek başına üstlenebilirler. Bu konuda başkalarıyla dayanışmaya girmeye, birlikler oluşturmaya veya örgütlenmeye çok fazla ihtiyaç duymazlar¹⁶.

Polonya Anayasasının 12. maddesine göre; “Polonya Cumhuriyeti sendikalar, çiftçi meslek kuruluşları, dernekler, yurttaş hareketleri, diğer gönüllü kuruluşlar ve vakıfların kuruluşu ve işleyişi için gerekli özgürlüğü sağlar denilmektedir. Bu genel ilke, II. Bölümün 58. maddesindeki örgütlenme özgürlüğü ve 59. maddesindeki sendika, çiftçi meslek kuruluşu ve işveren örgütü kurma özgürlüğü ile desteklenmektedir. Ayrıca Anayasasının 194. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendine göre işveren örgütleri ve meslek kuruluşlarının yanı sıra sendikalar da kendi faaliyet alanlarıyla ilgili konularda anayasaya aykırı yasal düzenlemelere karşı Anayasa Mahkemesi'nde dava açma hakkına sahiptir¹⁷.”

¹⁵ T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Kalkınma Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları, **11. Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, 2017.

¹⁶ Yasin Aktay, “Amerika'da Sivil Toplum ve Sivil Dinin Temelleri”, **Sivil Toplum düşünce ve araştırma dergisi** 1 (4), 2003, s.25-44.

¹⁷ Andrzej Rzepliński **Anayasa Mahkemesi Kararlarında Sivil Toplum**, s.496.

Fransa'daki STK'lar sadece İçişleri Bakanlığı tarafından değil STK'nın geliştirdiği projeye destek veren bakanlıklar tarafından da sadece mali açıdan denetlenir. 1981 yılında cumhurbaşkanı seçilen François Mitterrand Fransa'da sivil toplum kuruluşlarını düzenleyen 1901 dernekler yasasının 80. Yıl dönümü vesilesiyle ilgili yasada değişiklik yaparak Fransa'da yaşayan fakat Fransız vatandaşı olmayan yabancıların sivil toplum örgütü kurmalarını mümkün kılmıştır¹⁸.

Almanya'da bulunan sivil toplum örgütleri¹⁹;

“Vakıflar, yerel sulh mahkemesine kayıtlı ve kâr amacı gütmeyen dernekler, sosyal dernekler, kâr amacı gütmeyen kısa vadeli sermaye şirketleri ve anonim şirketleri, tüketiciyi koruma örgütleri, yurttaş hareketleri, gruplar ve yurttaşlık girişimleri, hakları savunma örgütlenmeleri, partiler, sendikalar, konut ve sosyal kooperatifler, yardımlaşma kurumları, dini cemaatler ve ilgili kuruluşlar ile iktisadi dernekler, yabancılara ait dernekler” şeklinde örgütlenmektedir. Dernek kavramı Alman Kamusal Dernekler Hukukunun Düzenlenmesi Hakkındaki Kanuna göre: “Bu kanunda adı geçen dernek, hukuki düzenlemelerine bakılmaksızın, birden fazla gerçek veya tüzel kişinin uzun bir süre için ortak bir amaç etrafında ve gönüllü olarak bir araya geldikleri ve organize bir irade oluşumuna tabii olan her türlü teşekkülü ifade eder.” şeklinde ifade edilmiştir. Alman mevzuatında, Alman halkının dernek kurma özgürlüğü, Alman anayasasının 9. Maddesinde; “*Her Almanın, dernek ve birlik kurma hakkı vardır.*” denilerek tanımlanmıştır.

¹⁸ Türkiye Asya Stratejik Araştırma Merkezi, *Fransa'daki Türk Varlığı*, https://tasam.org/tr-TR/icerik/4208/fransadaki_turk_varligi, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

¹⁹ Siyasal Hayvan, *Almanya'da STK*, <https://siyasalhayvan.com/almanyada-sivil-toplum-kuruluslari-dernekler-2-parca/>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN HUKUKİ MEVZUATI

2.1. YEREL YÖNETİMLER

Türkiye’de Yerel Yönetimler kapsamında bulunan kuruluşlar yaygın anlamda²⁰;

- Belediyeler
- İl özel idareleri
- Belediyelere bağlı idareler
- Mahalli idare birlikleri
- Kalkınma ajansları ve gençlik spor il müdürlükleri olarak tanımlanabilir.

Bu kapsam içinde yerel yönetim birimleri;

“İl Özel İdareleri ve Belediyeler olmak üzere iki temel başlık altında toplanabilir. İl Özel İdareleri, başında merkezi idarenin temsilcisi olan valinin bulunduğu, karar organında hem merkezi hükümetin ve hem de yerel idarenin temsilcilerin yer aldığı ve bulunduğu il veya ilçe sınırları içinde çalışma gösteren yerel yönetim birimleridir. Belediyeler, belediye başkanının ve karar organlarının mahallin seçmenleri tarafından seçildiği yerel yönetim birimleridir²¹.”

Yerel yönetimler diğer bir adıyla mahalli idareler günümüzde her bölgenin kendisiyle bir şekilde ilişkilendirdiği önemli bir popüleriteye sahiptir. Böylece yerel yönetimler, evrensel çerçevenin içinde küresel bir olgu haline almıştır.

2.1.1. Yasal Çerçeveye Göre Yerel Yönetimler

Belediye sistemine göre 5216 sayılı kanuna tabi Belediyeler Büyükşehir Belediyeleridir. 5393 sayılı kanuna tabi Belediyeler; İl ve İlçe Belediyeleri, Büyükşehir sınırları içinde yer alan ilçe Belediyeleri ve Belde Belediyeleridir²².

²⁰ Mustafa Ökmen ve Bekir Parlak, Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler – İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat, Alfa Aktüel, 2010, s.140.

²¹ Ökmen ve Parlak, a.g.e. s.145.

²² Mevzuat Bilgi Sistemi, **5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

5393 sayılı Belediye Kanunu 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Böylece 1930 yılından bu yana yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır²³. 5393 Sayılı Belediye kanununun 3. maddesine göre; “Belediye, belde sakinlerinin yerel ortak nitelikteki gereksinimlerini karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir²⁴.”

2.1.2. Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi

Bu bildirge Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA)'nin 23-26 Eylül 1985 tarihinde Rio Janeiro'da düzenlenen 27. Dünya Yerel Yönetimler Kongresinde kabul edilmiştir. Avrupa Konseyini oluşturan 21. Ulusal Yönetim Haziran 1985'de Yerel Yönetim Sözleşmesini kabul etmiştir. Daha etkili bir demokratik süreci yaşama geçirme ve böylece halklarının refahını artırma çabalarında bütün ulusların yönelmesi gereken bir standart görevi görecektir olan Yerel Yönetimler Bildirgesi ilan edilir²⁵.”

2.2. 2004 VE SONRASI YEREL YÖNETİMLER YAPILANMASI

Şu an belediyelerin bağlı olduğu kanun 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Yasasıdır. İl Özel İdaresi alanında 2005'te yapılan 5302 sayılı yasa 1987'de çıkarılmış olan İl Özel İdaresi Kanunu'nun (3360 sayılı kanun) yerini almıştır. Yine 1984 yılında çıkarılan, büyükşehir belediyelerinin hukuki güvenceye kavuştuğu Büyükşehir Belediye Kanunu (3030 sayılı kanun), 2004 çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile değiştirilmiştir²⁶.

2004 yılından itibaren çıkarılan yerel yönetim kanunlarıyla (5216, 5302, 5355, 5393 sayılı kanunlar) ve bu kanunlarda değişiklik yapan diğer kanunlarla yerel idareler ve merkezi yönetim açısından önemli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan bu hukuki zemine dayalı olarak en son 22.03.2009

²³ Kemal Özden ve Melek Zorlu, “Yerel Yönetimlerde Açılım: 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanununun Arasındaki Farklar”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl:4, Sayı:36, Ocak 2010, s. 39.

²⁴ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

²⁵ İhlas Haber Ajansı Resmi Sayfası, **Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi**, <http://secim.ihha.com.tr/Kanunlar/YerelYonetimlerEvrenselBildirgesi.aspx>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

²⁶ Kavruk Hikmet, 2004 ve sonrası yerel yönetim reform girişimleri açısından köy ve mahalle yönetimleri, 1. **Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiri Kitabı**, İstanbul, 2008, s.24.

tarihli ve 5747 sayılı yasayla mahalli idareler alanında öngörülen önemli aşamalar uygulanmaya başlanmış, 1145 adet belde belediyesi kamu tüzel kişiliği köye ya da mahalleye dönüştürülerek, belediye sayısı 3225'den bir günde 2103'e inmiştir.

Kanun küçük yerleşim yerlerinin belediye kamu tüzel kişiliğini yok ederek, onları bir başka kamu tüzel kişiliği olan köy pozisyonu dönüştürmüştür. Aynı kanun Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde de ilk kademe belediyelerini kaldırmıştır. Buna takiben 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı 14 ilde Büyükşehir ve 27 İlçe Kurulması Hakkında Kanun şu an yürürlüktedir. Ayrıca 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları içerisinde İlçe Kurulmasına ilişkin kanun ile 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılmasına ilişkin kanunda söz konusu reform çabalarını tamamlayıcı niteliktedir²⁷.

Kısaca ifade etmek gerekirse il özel idareleri, belediyeler ve büyükşehir belediyeleri alanındaki düzenlemeler 2004, 2005 ve 2012 yıllarında yenilenmiştir²⁸.

2.3. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU

5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Böylece, 1930 yılından bu yana yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır²⁹.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesine göre³⁰; "Belediye, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir." Belediye Kanunu'nda, belediyenin kuruluşu, organları, yönetimi, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir. Bu kanun belediyelerin temel kuruluş kanunudur."

²⁷ Hande Tek Turan, 5355 Sayılı Yasaya Göre Türkiye'de Birlikler: Hizmet Sunumunda Âdem-i Merkeziyetçi ve Katılımcı Yaklaşım, *Strategic Public Management Journal*, Issue No: 2, November 2015, pp. 72-87.

²⁸ Veysel Bilgiç, "*Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimleri Üzerine Bir Değerlendirme*", Kamu Yönetimi Yazıları, 2007, s.10.

²⁹ Kemal Özden ve Melek Zorlu, a.g.e. s.39.

³⁰ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

Kuruluş

“Kanuna göre 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

Belediye: Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,

Belediyenin Organları: Belediye meclisini, belediye encümenini ve belediye başkanını,

Belde: Belediyesi bulunan yerleşim yerini,

Mahalle: Belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellik gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birimi, ifade eder³¹.”

2.3.1. Belediyelerin STK'lara yönelik görevleri

5393 sayılı Belediye Kanununa göre Belediyelerin STK'lara yönelik görevi bulunmamaktadır. Ancak Belediye yöneticisi ile yapılan görüşmede; STK'lar ile iş birliği yapılarak destek olunduğu, birlikte ortak projeler yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca imkânlar dâhilinde teknik ve lojistik destek verildiği söylenmektedir. İlçeyi temsilen yapılan iş birliği protokolleri ile uluslararası yarışmalar ve festivallerde bölgeyi tanıtmak ve turizmi geliştirmek için yer ayarlama, otobüs, araç ve ses sistemi desteği verilerek gidiş-geliş masrafı, ulaşım, konaklama ve kıyafet yardımı yapıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca kanun kapsamında Spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım yapıldığı da ifade edilmektedir. *

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre³²;

“Belediye gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeler için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez.”

³¹ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³² Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

Aynı kanunun 75. maddesine göre³³;

“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda; Yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına, ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermektedir.”

2.3.2. Hemşeri Hukuku

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesine göre³⁴;

“Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır” denilmektedir. Bu kanun kapsamında Belediyeler hemşeri derneklerine gerekli desteği sağlayarak sosyal ve kültürel anlamda faaliyetler yapılmasına öncülük etmektedirler.

2.4. 5355 SAYILI MAHALLİ İDARE BİRLİKLERİ KANUNU

5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanunu 26.05.2005 tarihinde kabul edilerek 11.06.2005 tarih 25842 sayı ile Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı; mahallî idare birliklerinin hukukî statüsünü, kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Bu Kanun mahallî idare birliklerini kapsar. Bu Kanunun uygulanmasında;

Mahallî idare: İl özel idaresi, belediye ve köyü,

³³ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu,** <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³⁴ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5393 sayılı Belediye Kanunu,** <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.5393>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)
+Silivri Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü ile görüşme yapılmıştır.

Mahallî idare birliği: Birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisini,

Birlik: Mahallî idare birliğini, ifade eder³⁵.” Mevcut Anayasa ve kanunlara göre Mahalli İdari Birliklerinin STK'lara yönelik özel ya da genel bir görevi bulunmamaktadır.

2.4.1. Yeni Mahalli İdareler

- Mahalleler
- Kent Konseyleri
- Yerel Yönetim Birlikleri
- Kalkınma Ajansları

2.4.1.1. Mahalleler

5991 sayılı “Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü” ile kurulan mahalleler: belediye kanunu ile beraber tüzel kişilikleri kaldırılmış idari statüsü korunarak devam etmektedir. 5991 sayılı kanunun 2. maddesine baktığımızda; “Şehir ve kasabalarda kurulu bulunan ve Belediye Kanunu’nun 8. maddesine göre belediye meclisinin ve o yer idare kurulunun kararı ve valinin onaması ile yeniden kurulacak olan mahallelerde bir muhtar ve muhtarın başkanlığında bir ihtiyar kurulu bulunur³⁶” şeklinde ifade edilmiştir.

2.4.1.2. Kent Konseyleri

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine³⁷:

“Kent Konseyi kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin,

³⁵ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5355&MevzuatIiski>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³⁶ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5991 sayılı Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.3.32412.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³⁷ Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi Sayfası, **Kent Konseyi Yönetmeliği**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.10687&MevzuatIiski>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usul ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir” şeklinde ifade edilmiştir.

2.4.1.3. Yerel Yönetim Birlikleri

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 2005 yılında Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. Yerel yönetim birlikleri organları; birlik meclisi, birlik encümeni ve birlik başkanından oluşmaktadır. Kanunun amacına ve 20. maddesine baktığımızda³⁸;

“Yerel yönetimlerin menfaatlerinin korunması, geliştirilmesi, personelinin eğitilmesi ve yerel yönetimlere rehberlik etmek; yardımlaşma ve iş birliğini geliştirmek, teknik ve idari deneyim, bilgi değişimini teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Bakanlar Kurulu'ndan izin alarak kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişileridir. Yerel yönetim birlikleri, belediye personellerine yönelik kapsamlı eğitimler düzenlemektedir. Birbirinden uzman hocaların katılımı ile etkili ve öğretici eğitimler verilmektedir.”

2.4.1.4. Kalkınma Ajansları

Kalkınma Ajansları 5449 sayılı kanunda özerk idari kuruluş olarak tanımlansa da hizmet alanı, fonksiyonu ve sonuçları itibarıyla yerel alana hizmet vermektedir. Kalkınma Ajanslarının amacı³⁹;

“Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulacak kalkınma ajanslarının kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyona ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir.”

³⁸ Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi Sayfası, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5355.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

³⁹ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

2.5. 5302 SAYILI İL ÖZEL İDARESİ KANUNU

İl özel idareleri Anayasanın 127. Maddesinde adı geçen üç tür yerel yönetimden biridir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda il özel idareleri⁴⁰;

“İl halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini” ifade eder.

6 Aralık 2012 tarihinde Resmî Gazete 'de yayınlanan 6360 sayılı yasa ile mevcut ve kurulan büyükşehir belediyelerinin buldukları illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. İl özel idarelerine Anayasa ve kanunlarda STK'lara yönelik özel ya da genel bir görev yüklenmemiştir.

⁴⁰ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE DÜZENLEYİCİ HUKUKİ MEVZUAT

3.1. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Türkçe 'de "sivil toplum kuruluşları" olarak ifade edilen kavram, Avrupa ülkelerinde "*non governmental organizations*" biçiminde kullanılmaktadır ve hükümet dışı kuruluşlar veya devlet dışı örgütler anlamına gelmektedir. ABD 'de ise sivil toplum kuruluşları "*public voluntary organizations*", "gönüllü kamu kuruluşları" olarak adlandırılmaktadır. Değişik kültürlerde farklı biçimlerde tanımlanıyor olsa da sivil toplum kuruluşları; kamu yararına çalışan, demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan, kâr amacı olmayan, devletten ayrı çalışma alanı olan, fertlerin ortak gaye ve hedeflerine bakıldığında ise, politik iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir teşkilatlanma çeşididir⁴¹.

Sivil toplumla ilgili olarak Amerikan kaynaklarında en yeni kavram CBO 'lardır. (CBO: Community Based Organizations) Bu terimle, mahalle düzeyinde, yerel halka dayalı örgütlenmeler kastedilmektedir. Yerel halkın bir araya gelerek oluşturdukları örgütler olarak da tanımlanabilir. Özellikle Amerika'da yaygınlaşan ve gittikçe etkisini her alanda arttırdığı gözlenen sivil toplum kuruluşları, önde gelen yönetim gurusu Peter Drucker tarafından ABD'nin en büyük yenilik ve itici gücü olarak gösterilmektedir⁴².

Türkçe kaynaklarda ise vakıf, dernek, sendika, oda, kooperatif, kulüp, platform gibi türlerden oluşan sivil toplum kuruluşlarını ifade etmek üzere, yukarıda yer alan terimlerden bazıları (STK, NGO, üçüncü sektör, beşinci güç, gönüllü kuruluşlar vb.) kullanılmaktadır. Diğer yandan, tarih içinde sivil toplum kuruluşlarını ifade etmek üzere ülkemizde daha farklı terimler kullanılmıştır. Bunlar; cemaat, cemiyet, tarikat, lonca ve vakıf terimleridir⁴³.

⁴¹ Gülgün Tosun, "*Türkiye'de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokrasinin Pekışmesinin Önündeki Engeller*", **Sivil Toplum: Farklı Bakışlar**, Kaktüs Yayınları, İstanbul, 2004, s.1-16.

⁴² Tuncay Mete, "Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar", Tanzimat'tan Günümüze İstanbul'da STK'lar, **Tarih Vakfı Yayınları**, İstanbul, 1998, s. XI.

⁴³ Ankara Ticaret Odası, **AB Kapısında Sivil Toplum Dosyası**, ATO Yay. Ankara, 2004.

“Yurttaşların ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talep ve benzeri temelinde gönüllü olarak bir araya gelerek; devletin hukuki, idari, üretici ve kültürel organlarının dışındaki alanda meydana getirdikleri; dernek, vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı ve benzerlerinden oluşan yapılara ve etkinliklere sivil toplum kuruluşları denir⁴⁴.”

Sivil toplum kuruluşları, belli bir amaç etrafında toplanan ve gönüllü olarak bir araya gelen insanların, hiçbir menfaat beklemeden sadece halka hizmet duygusuyla çalışmalarını yapıldığı örgütlü bir yapıyı ifade etmektedir. Bu yapılar kuruluş amacına göre çalışmalar yaparak idari kurumların almış olduğu kararlara etki ederler. Bu yönleriyle siyasi mekanizmaları etkileyici ve denetleyici bir konumda bulunurlar. Aynı zamanda halkın yerel konulara katılımını sağlamaya yardımcı olurlar. Demokratik ve şeffaf bir yönetimin oluşmasına da katkıda bulunurlar. Yerel unsurlar arasında son derece önemli bir yere sahiptirler⁴⁵.

Demokratik rejimin hâkim olduğu ülkelerde sivil toplum, siyasal toplum karşısında örgütlenmeye başlamıştır. Bu örgütlenme 20. Yüzyılın son çeyreğinde öyle hızla gelişmiş ve yayılmıştır ki, tarihin bu evresine “sivil toplum kuruluşları evresi” diyenler bile vardır. Sivil toplum kuruluşları demokratik sistemler içinde vazgeçilmez temel unsurlardan biridir⁴⁶. STK'nın kuruluş amaçları; problem olarak tespit ettikleri alanda kamuoyunu harekete geçirmek ve o sorunun çözümünü sağlamaktır. Ancak genellikle toplumsal bir eyleme dönüşemeyen STK eylemi hem maddi sıkıntı hem de gönüllülük sıkıntısı yaşamaktadır. STK'ların hedefi, demokratik yöntemlerle kamuoyunu bilinçlendirmek ve harekete geçirmektir⁴⁷.

Tekeli'ye göre, sivil toplum kuruluşlarını ayırt eden dört temel özellik vardır⁴⁸:

- Birincisi gönüllülük ve özel alandan fedakârlık yapılmasına dayandırılmaları;

⁴⁴ İsmail Akbal, *Sivil Toplum, Sivil Toplum Düşüncesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Yönetiminde Karar Alma Üzerinde Etkisi*, Çizgi Kitapevi, 2017, s.105.

⁴⁵ İonna Kuçuradi, *“Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar”*, Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 1998, s.15.

⁴⁶ Murat Belge, “Sivil Toplum ve Türkiye”, *Merhaba Sivil Toplum*, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001, s.23.

⁴⁷ Ahmet İnel, *“Sivil Toplum, STK ve Gönüllülük”*, İstanbul Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi, Sivil Toplum ve Demokrasi Yazıları, No: 5, İstanbul, 2004, s.20.

⁴⁸ Tosun, a.g.e. s.132.

- İkincisi nihai amaçlarının topluma bir şey sunmak, toplumsal iyiye katkıda bulunmak olması;
- Üçüncüsü yatay ilişkilerin ön plana çıkması, hiyerarşik ilişkilerin yadsınması;
- Dördüncüsü ise sivil toplum kuruluşlarının açık ve belli bir konuda bilirkışı olmalarıdır.

Kavramsal olarak tanımlanmasından sonra STK'ların şekil ve işlevlerini incelemek gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının belirlenmiş görevleri şu şekilde sıralanabilir⁴⁹:

1. Kamuoyu oluşturmak yolu ile bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak,
2. Çoğulcu toplum yapısının oluşumunu sağlamak amacıyla piyasadaki sermayeleşme ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak,
3. Kendi içlerinde oluşturdukları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak,
4. Pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.

Sivil toplum ve sivil toplum örgütleri kavramlarının yaygın kullanımına karşılık, yeni siyaset ve yeni siyasal kültür bağlamında siyasal süreçte yer alması öngörülen örgütler hükümet dışı kuruluşlar olarak belirlenmektedir⁵⁰. Türkiye'de hukuki mevzuata bağlı kalınarak beş tür sivil toplum örgütlenmesinden bahsedilebilir. Bunlar; dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları, kooperatifler ve birliklerdir⁵¹. Kâr amacı olmayan bu tür örgütler, insanı geliştiren, insani kuruluşlardır. Gelişmiş ülkelerde toplumsal kalitesi olan, insanı geliştirmeye ve halka hizmete yönelik pek çok görev STK'ların gayretleriyle yerine getirilmektedir.

⁴⁹ İsmail Güneş, "Sivil Toplum Kuruluşları", Son Baskı, *Sanal Dergi*, Yıl: 1, S. 2, 2004, s.5.

⁵⁰ Oya Çitçi, *Yeni Siyaset: Neoliberalizm ve Postmodernizmin Siyasal Projesi*, Cilt/Volume I Sayı/Number 2 Ekim/October 2008 Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences, s.17.

⁵¹ Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası*; Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu II, İstanbul, TÜSEV Yayınları, 2011, s.61.

Kâr amacı olmayan STK'lar, gereksinim duyulan birçok alanda belirtilen hizmetleri kolaylıkla verebilmektedir. Özellikle, eğitim, sağlık, bakım gibi konularda iktidarın kalite ve miktar olarak hizmet vermediği alanlarda üçüncü sektör kuruluşlarından yararlanılması söz konusudur. Dolayısıyla, gelişmekte olan ülkelerde de, devlete ait merkezi kurumlarca gerçekleştirilen birçok fonksiyonun özerk, kendi kendini idare eden mahalli kuruluşlarca yapılması mümkün olabilecektir⁵².

Bir ülkede, sivil toplum kuruluşlarını ilgilendiren hukuki çerçevenin bu kuruluşların yapısını belirleyen en önemli faktör olduğunu ayrıca belirtmeye gerek yoktur. Demokratik yönetimlerle, baskıcı otoriter yönetimler arasında STK'ları ilgilendiren yasal çerçevede önemli farklar bulunmaktadır. Bu konu ülkemizde daha çok, dernekler yasası bağlamında tartışılmaktadır.

3.1.1. DERNEKLER

Yürürlükte olan yasal mevzuata göre derneklerin tanımı Türk Medeni Kanunu'nda yapılmıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 56. maddesine göre⁵³; "Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır" şeklinde ifade edilmiştir.

Kanunda belirtildiği üzere "Dernekler belli bir amaç etrafında toplanan yasal bir yapıyı ifade eder. Bu kuruluşlar bilgi ve becerilerini paylaşarak topluma hizmet etmeye çalışırlar. Maddi beklenti gütmenden toplumsal hizmete fayda sağlamak amacıyla yeni fikirler üreterek halka hizmet etmiş olurlar". Aynı maddenin ikinci fıkrasında hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamayacağı belirtilmiştir. Kanun'un 57. maddesinde ise "Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir" denilerek dernek kurmanın izne bağlı olmadığı belirtilmiştir. Dernek kurma konusunda hiçbir izin alınmaması bu yapıların demokratik bir oluşum olduğunun göstergesidir.

⁵² Özer Kaya, "**Sivil Toplum Kuruluşları ve Kalkınma**" Çevrimiçi: http://www.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/www.icisleri/tez7.pdf.html, 2008, s.33 (Erişim tarihi: 28.12.2019)

⁵³ Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi Sayfası, **Türk Medeni Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

Avrupa Birliği'nin kabul ettiği kapsama göre sivil toplum kuruluşlarına, sendikalar ve konfederasyonlar, yerel birlik ve kooperatifler, ticaret birlikleri, işveren kuruluşları, profesyonel federasyonlar, hizmet ve üretim birlikleri, yerel yönetimlerin bir araya gelerek kurdukları örgütler, politik ilgi grupları, dinsel ilgi grupları ve ğrenci birlikleri dâhil edilmektedir⁵⁴.

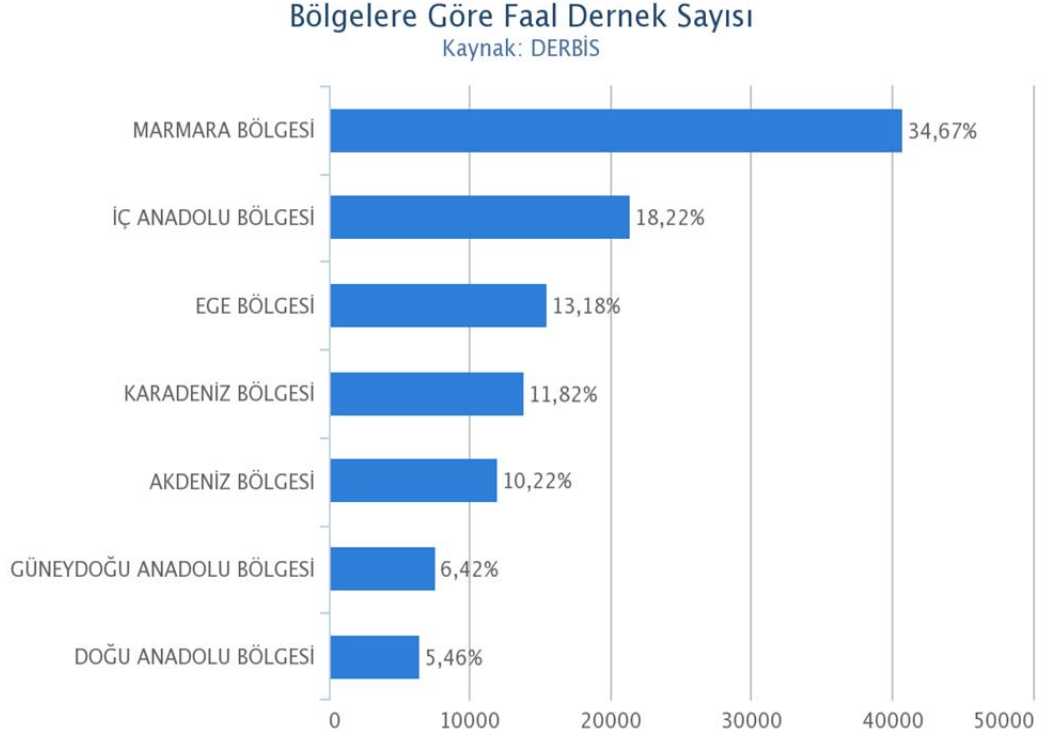
Türkiye'de Avrupa Birliğine uyum süreci ile birlikte dernekler alanında birtakım gelişmeler yaşandığı görülmektedir. Özellikle 2002 ve 2004 yılları arasında çıkarılan toplam sekiz uyum paketi ile dernekler konusunda önemli adımlar atıldığı görülmektedir.

Yıldızlı'nın ifadeleri ile "Avrupa Birliği, Türkiye'nin tam yeliği için sıklıkla demokrasi vurgusu yapmış, bunun göstergesi olarak da STK'ların güçlenmesi gereğini dile getirmiştir. AB'ye katılım sürecinde çok önemli rol oynayan STK'ların bir unsuru olan dernekler konusunda uyum yasalarıyla ciddi değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler derneklerin yasal mevzuata dayanarak gelişmesini sađlamıřtır⁵⁵." Yasanın desteğiyle gelişen dernekler, demokrasinin gelişmesine de önemli katkılar sağlamaktadırlar. Derneklerin gelişmesi ile birlikte siyasal katılımında artmış olacaktır. Halkın siyasete katılımının artması demokrasiyi etkin hale getirerek bölgenin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

⁵⁴ Emine Akçadağ, "**Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü**", Kamu Diplomasisi Enstitüsü Araştırmacısı,2000, s.1-15.

⁵⁵ zge Yıldızlı ve Nihan ubuku, **Sivil Toplumun Düşünsel Temelleri ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Sivil Toplumun Görünümü: Sivas'ta Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Dernekler zelinde Bir alışma**, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas. 2012, s.93 (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

Türkiye’de 2019 yılı itibariyle 117,245 adet faal dernek bulunmaktadır. Fesih edilen dernek sayısı 184,306’dır. Faal ve fesih edilen toplam dernek sayısı 301,551’dir. Bölgelere göre faal dernek sayılarına bakıldığında şöyle bir tablo ile karşılaşılmaktadır⁵⁶.

GRAFİK – 1 Bölgelere Göre Faal Dernek Sayısı⁵⁷

Bölgelere göre faal dernek sayılarını gösteren yukarıdaki grafikte de görüleceği üzere en çok dernek %34,67’lik oran ile Marmara Bölgesinde bulunmaktadır. En az faal dernek sayısı ise %5,46’lık oran ile Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Bu oranlar dernekleşmenin bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişliği ile doğru orantılı olduğunu göstermektedir.

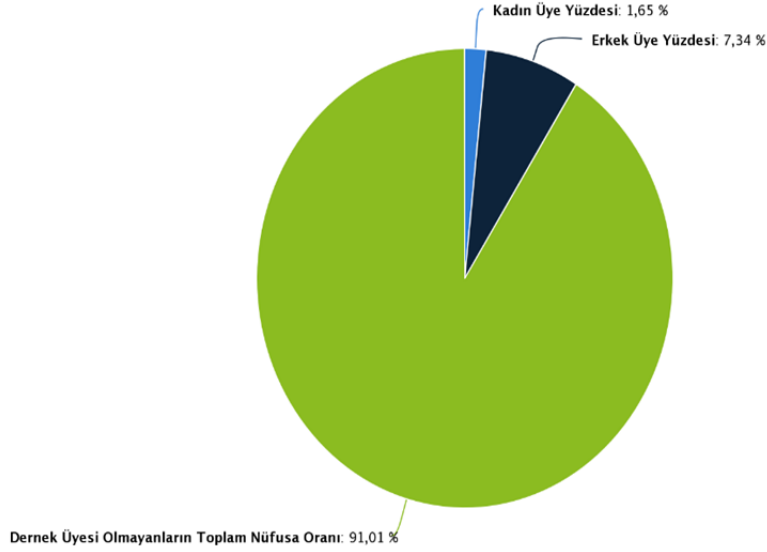
Dernek üye sayılarının Türkiye nüfusuna oranına bakıldığında 2019 yılı haziran ayında Dernekler Dairesi Başkanlığı sitesinde şöyle bir tablo bulunmaktadır.

⁵⁶ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

⁵⁷ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari>, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

Dernek Üye Sayılarının Türkiye Nüfusuna Oranı

Kaynak: DERBİS

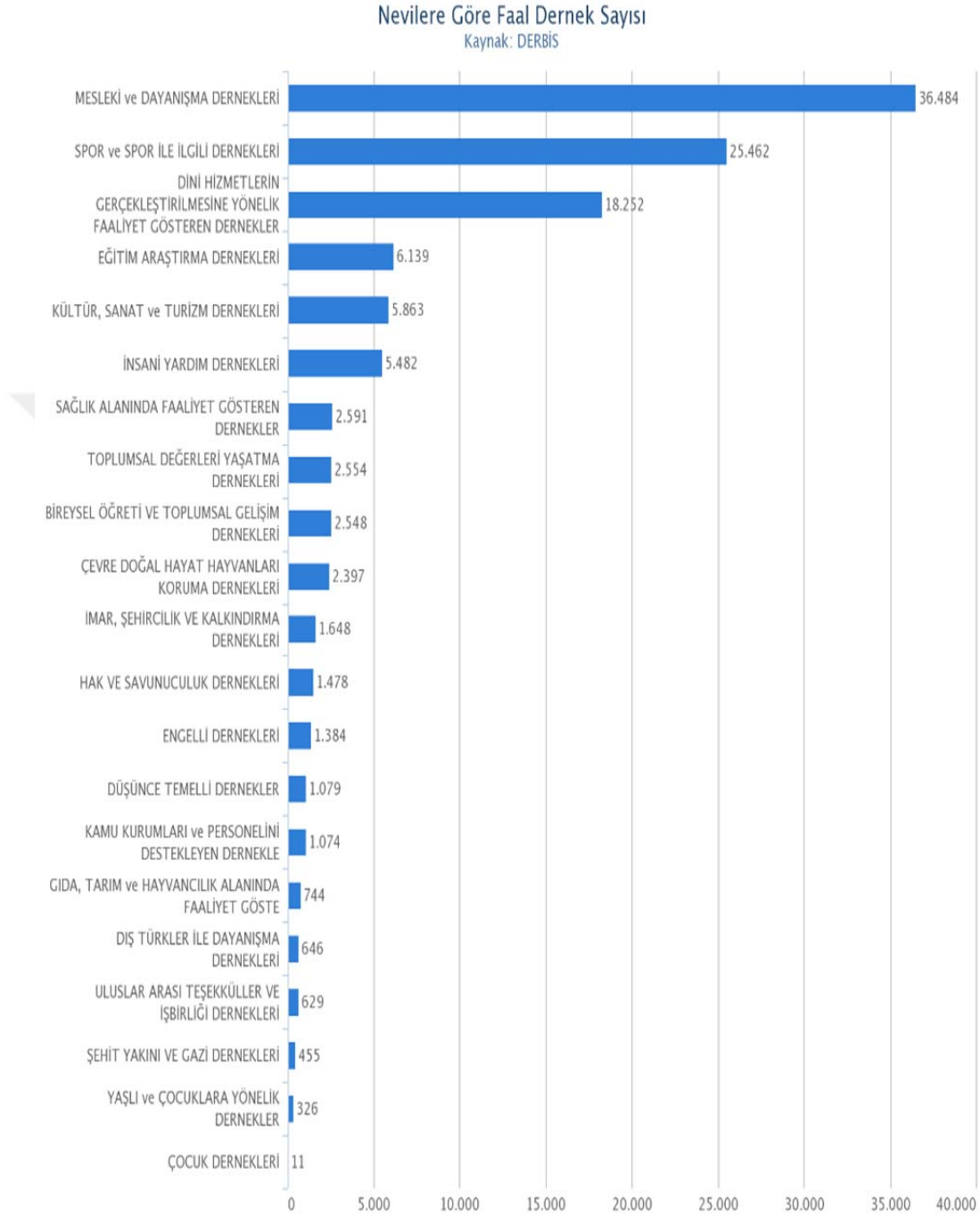
GRAFİK – 2 Dernek Üye Sayılarının Türkiye Nüfusuna Oranı⁵⁸

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, Türkiye’de derneklere üye olan toplam kişi sayısı 7.263,559’dır. Bunların 1.331,686’u kadın, 5.931,873’i ise erkek üyelere oluşmaktadır. Bu tablonun oluşturulduğu tarihte Türkiye’nin toplam nüfusu ise 80.810,525 olarak kayda geçmiştir. Kadın üye sayısının toplam nüfusa oranı %1,65 erkek üye sayısının toplam nüfusa oranı %7,34’dür. İkisinin toplam oranı ise %8,99’dur. Derneğe üye olmayan kişi oranı ise %91,01’dir. Bu rakamlardan hareketle şöyle bir değerlendirme yapmak mümkündür: Türkiye’de derneklere üye olan kişi sayısının toplam nüfus içindeki payı oldukça düşüktür. Özellikle kadın oranının düşüklüğü dikkat çekmektedir. Bu durum, Türkiye’de dernekleşme oranlarının cinsiyet dağılımında erkek egemenliğinin ön planda olduğunu göstermektedir. Bu durumun temel sebebi olarak Türkiye’nin ataerkil bir toplum modeli olması gösterilebilir⁵⁹.

⁵⁸ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, www.siviltoplum.gov.tr/dernek-uye-sayilarinin-turkiye-nufusuna-orani, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

⁵⁹ Hakan Alımoğlu, Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerin Kalkınmasındaki Rolü, Bingöl, 2019. (*Yüksek Lisans Tezi*)

Derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımına bakıldığında şöyle bir tablo ile karşılaşılmaktadır.

GRAFİK – 3 Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı⁶⁰

⁶⁰ Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarina-gore-dagilimi, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, Türkiye’de en fazla mesleki ve dayanışma faaliyetlerinde bulunan dernekler yer almaktadır. Özellikle hemşerilik dernekleri bu anlamda dikkat çekicidir. Mesleki ve dayanışma derneklerinden sonra spor ile dini hizmetlere yönelik faaliyetlerde bulunan dernek sayıları dikkat çekmektedir. En az dernek sayısı ise çocuk dernekleri olarak ortaya çıkmaktadır.

3.1.2. VAKIFLAR

Vakıf kavramı bilimsel olarak incelendiğinde Arapça kökenli bir kelime olup; “durdurma” ve “hapsetme” anlamına gelmesine karşın günümüzde mal topluluğu olan bir oluşumu ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu şekliyle vakıf bir malı başkalarının müdahalelerinden men etmek, başkalarından korumak şeklinde ifade edilebilir⁶¹. Kuruluş amacına göre vakıflar toplumsal hizmetler için çok önemli çalışmalar yapmaktadırlar.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun vakıflar ile ilgili maddelerinden 101. Maddesinde⁶²; “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir” şeklinde ifadeler yer almaktadır. Aynı kanunun 102. Maddesinde “Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır. Resmî senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır...” şeklinde ifade edilmiştir.

5737 sayılı Vakıflar Kanunu vakıfların kuruluşunun Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulacağını ifade etmiştir. Vakıflar kanununda vakıfların çeşitleri, kuruluş şekilleri, yönetici seçme kuralları, mal edinme yolları ve kamu kurumu olan vakıflar genel müdürlüğü ile olan ilişkilerini belirten düzenlemeler yer almaktadır. “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır⁶³.”

⁶¹ Öztürk, N. *Menşe-i ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar* (Birinci Baskı), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1983, s. 27.

⁶² Mevzuat Bilgi Sistemi e-mevzuat, Türk Medeni Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

⁶³ Mevzuat Bilgi Sistemi e-mevzuat, Vakıflar Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5737.pdf>, (Erişim tarihi: 28.12.2019)

3.1.3. SENDİKALAR

Demokrasinin en önemli öğelerinden birisi de bağımsız olarak örgütlenme olanağı tanınmasıdır. Örgütlenme sınırlarını çizen politik mevzuat alanı ne kadar genişletilmişse sivil toplum kuruluşları da o denli esnek bir siyaset zemininde mücadele ederler. Çünkü hukuki zemini daraltmak hukuki olmayan örgütlenme yollarını tetiklemek anlamına gelmektedir. Yasal yollardan taleplerini iletemeyenler, anti demokratik yolları deneyeceklerdir. Sanayileşme ve endüstrileşmenin ilk yıllarında sivil toplum kuruluşları özellikle sendikalar için oldukça uygun bir ortam hazırlamıştır. Böylece STK bağlamında en etkin faaliyetler ve örgütlenmeler işçi sınıfında olmuştur⁶⁴.

Sendikalar kamu görevlilerinin ortak, ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için bir araya gelen tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir işkolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Sendikalar kişinin çalışma yaşamındaki sosyal ve ekonomik haklarını sağlamak amacıyla önemli çalışmalar yapmaktadırlar⁶⁵.

Son yıllarda yapılan yasal düzenlemelere bakacak olursak, 12.09.2010 tarihinde yapılan referandumla kabul edilen 07.05.2010 tarihli ve 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun doğrultusunda⁶⁶; Memurlar ve diğer kamu görevlilerine tanınan toplu sözleşme hakkının kullanımının, toplu sözleşmenin yapılma usulünün taraflarının, kapsamının, toplu sözleşmeden yararlanacak olanların, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılmasının, “Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili ile çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi yanında uygulamadaki aksayan yönlerin düzeltilmesine ilişkin düzenlemeler” öngören Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı kanunlaşmıştır. Kamu görevlileri sendikaları kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun ile 25.6.2001 tarihli ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun adı “Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu” şeklinde değiştirilmiştir. (Kanun No: 6289)

⁶⁴ Akbal, a.g.e, s.107.

⁶⁵ Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi Sayfası, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.6356&MevzuatIliski> (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

⁶⁶ Mevzuat Bilgi Sistemi, **Kamu görevlileri sendikaları kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

Sendikaların temel amacı; “üyelerinin hak ve menfaatleri için çalışmak, bunları korumak ve geliştirmektir. Sendikalar, genellikle çalışma koşulları ve işyeri düzeyinde ortaya çıkan sorunları çözme amacı taşıırken, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıkan sosyal ve politik alanlarda da faaliyet göstermektedirler.” Bu amaç günümüz sendikacılığının da görevleri arasında yerini korumaktadır. Bu açıdan sendikalar, üyelerinin çıkarlarını korumak, işyerinde öncelikle ücret olmak üzere çalışma koşullarını işçilerden yana düzeltmek amacıyla bir araya gelerek kurdukları örgütlenmelerdir⁶⁷. Sendikaların çalışma yaşamındaki önemi göz ardı edilemez.

3.1.4. MESLEK KURULUŞLARI

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasasının 135. maddesine göre Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları⁶⁸; “Belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesine sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı denetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir.”

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının anayasal statüsü sivil toplum, demokrasi ve devletle olan ilişkisi Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine kadar uzanmaktadır. Osmanlı'dan alınan yapı Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında da temel olarak korunmuş ve zaman içerisinde yeni bir hüviyet kazanmıştır. Özellikle 1950 sonrası dönemde bu kapsama alınan meslekler ve meslek kuruluşlarında görülen artış ve 1960 askeri darbesi sonrasında yürürlüğe konulan 1961 Anayasası'yla kazanılan anayasal statü ve ayrıcalıklar mevcut yapıyı güçlendirmiştir. Dolayısıyla, bu kuruluşları yalnızca hukuki nitelikleri, idari statüleri ve örgütlenme biçimleri bakımından değil; siyasi işlevleri, faaliyetleri ve nitelikleri bakımından da değerlendirmek gerekmektedir⁶⁹.

⁶⁷ Şerif Öner, Belediye Yönetim Kararlarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği (Gaziantep Kahramanmaraş-Bingöl Örneği), Ege Üniversitesi, İzmir, 2000 s.181 (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

⁶⁸ Mevzuat Bilgi Sistemi, **Meslek Kuruluşları Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5362>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

⁶⁹ Candan Ekrem, “Türkiye “de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Reform Önerisi”, Proje Koordinatörleri: Atilla Yayla vd. **Yılmaz Liberal Düşünce Topluluğu Derneği**, 2012, s.7.

Meslek kuruluşları, belli bir mesleği icra edenlerin müşterek gereksinimlerini karşılamak, ortak menfaatlerini korumaya yönelik etkinlikleri gerçekleştirmek üzere kurulan ve çeşitli görevleri bulunan örgütlenmelerdir. Bu teşkilatlanmalar temel olarak kendiliğinden, devletten bağımsız ve yaptıkları iş odaklı bir özellik göstermektedir. Fakat bazı toplumlarda belli meslekleri icra edenleri kontrol altında tutmak; politik, ekonomik ve sosyal bazı gayelerle toplumsal yararları korumak bakımından devlet güdümündeki mesleki örgütlenmelere de rastlanmaktadır. Aslında iki durumda da amaçlanan meslek mensuplarının grup çıkarları ile genel toplumsal yararların dengeli bir şekilde korunmasıdır⁷⁰.

3.1.5. KOOPERATİF VE BİRLİKLER

Türkiye’de yardımlaşma, iş birliği, dayanışma ve belli bir müşterek gayeyi gerçekleştirmek için çeşitli kuruluşların bünyesinde bir araya gelme çok eski tarihlerden beri çeşitli şekillerde görülmektedir. (Ahilik, İmece, kooperatifler gibi)

Bunlardan kooperatifler Türkiye’de uzun zamandır çalışmalarına devam etmektedir. Türkiye’de kooperatifçilik hareketi, halkın gönüllü davranışından ve katılımdan daha çok, üst düzey devlet memurlarının öncülüğünde başlamıştır. Devletin yapmış olduğu özendirmeden dolayı kooperatiflerin sayısı artmıştır⁷¹. 1961 Anayasası’nda olduğu gibi 1982 Anayasası’nda da kooperatifçilikle ilgili hüküm bulunmaktadır.

1982 Anayasasınının 171. maddesi “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin arttırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır. Kooperatifler, devletin her türlü kontrol ve denetimine tabi olup, siyasetle uğraşamaz ve siyasi partilerle iş birliği yapamazlar” şeklindedir. 1982 anayasası kooperatiflere politika yasağı koymuş ve iktidar denetimi getirmiştir⁷². Daha sonra kooperatiflerin politika yasağı, siyasi partilerle iş birliği yapamayacağını ve hükümetin denetimine tabi olduğu doğrultusundaki hükümler 1996 yılında anayasadan çıkarılmıştır⁷³.

⁷⁰ T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Araştırma ve İnceleme Raporu, 2009, s.13.

⁷¹ Necdet Bilgin ve Şaban Tanıyıcı, Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, *KMU İİBF Dergisi* Yıl:10, Sayı:15, 2008, s.10.

⁷² G. Özdemir ve B. Başaran, Türkiye “de Kooperatifçiliğin Fikir, Anayasa ve Kalkınma Planları Çerçevesinde İncelenmesi, *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik Dergisi*, Sayı: 142, 2003, s.15.

⁷³ Hazar N. vd. Türkiye “de Kooperatifçilik, *Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları*, Yayın No: 88, Ankara, 1997, s.16.

Sonuç olarak 1961 ve 1982 anayasaları kooperatifçilik ile ilgili hükümlere yer vererek Türkiye’de iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma çabalarına, yeni gelişme ve bakış açısı kazanmasına yardımcı olmuştur⁷⁴.

3.2. STK DÜZENLEYİCİ HUKUKİ MEVZUAT

3.2.1. 5253 Sayılı Dernekler Kanunu

Bu Kanunun amacı⁷⁵; “Dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir.” Bu Kanunun uygulanmasında;

Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını,

Derneğin yerleşim yeri: Derneğin yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğü yeri,

Dernek merkezi: Derneğin yerleşim yerinin bulunduğu il veya ilçeyi,

Mülkî idare amiri: Dernek merkezinin bulunduğu yerin vali veya kaymakamını,

Dernekler birimi: İllerde il dernekler müdürlüğünü, ilçelerde dernekler büro şefliğini,

Plâtfom: Derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları tüzel kişiliği bulunmayan geçici nitelikteki birliktelikleri,

Üst kuruluş: Derneklerin oluşturduğu tüzel kişiliği bulunan federasyonları ve federasyonların oluşturduğu konfederasyonları,

Şube: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği olmayan ve bünyesinde organları bulunan alt birimi,

Temsilcilik: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği ve bünyesinde organları bulunmayan alt birimi” ifade eder.

⁷⁴ Koç H, **Kooperatifçilik**, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 1995, s.89.

⁷⁵ Mevzuat Bilgi Sistemi, **5253 sayılı Dernekler Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

3.2.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (Dernekler ve Vakıflarla İlgili Hükümler)

“Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır. Hukuka veya ahlâka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz. Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir⁷⁶.”

“Cumhuriyet Savcısı mahkemeden derneğin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmesini de isteyebilir. Kuruluş bildiriminde, tüzükte ve belgelerde kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık belirli sürede giderilmiş bulunursa; keyfiyet derhâl derneğe yazıyla bildirilir ve dernek, dernekler kütüğüne kaydedilir. Dernekler, 60’ıncı maddenin son fıkrası gereğince yapılan yazılı bildirim izleyen altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve zorunlu organlarını oluşturmakla yükümlüdürler. Hiç kimse, bir derneğe üye olmaya ve hiçbir dernek de üye kabul etmeye zorlanamaz.”

“Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır. Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir. Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, millî birliğe ve millî menfaatlere aykırı veya belli bir ırk ya da cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamaz. Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır.”

“Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır. Resmî senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır. Mahkemeye başvurma, resmî senet düzenlenmiş ise vakfeden tarafından; vakıf ölüme bağlı tasarrufa dayanıyorsa ilgililerin veya vasiyetnameyi açan sulh hâkiminin bildirim üzerine ya da Vakıflar Genel Müdürlüğünce re ‘sen yapılır.”

⁷⁶ Mevzuat Bilgi Sistemi, **4721 sayılı Türk Medeni Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.4721&MevzuatIlski>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

“Başvurulan mahkeme, mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re’sen alır. Mahkemenin verdiği karar, tebliğ tarihinden başlayarak bir ay içinde, başvuran veya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilebilir. Vakıflar Genel Müdürlüğü veya ilgililer, vakfın kurulmasını engelleyen sebeplerin varlığı hâlinde iptal davası açabilirler. Tesciline karar verilen vakıf, vakfın yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil edilir; ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan merkezî sicile kaydolunur. Tescil kararı, başka bir mahkemece verilmiş ise, ilgili belgelerle birlikte tescil için vakfın yerleşim yeri mahkemesine gönderilir.”

“Yerleşim yeri mahkemesinin yapacağı bildirim üzerine Vakıflar Genel Müdürlüğünce merkezî sicile kaydolunan vakıf Resmî Gazete ile ilân olunur. Tescil ve ilân tüzük hükümlerine göre yapılır. Özgülenen malların mülkiyeti ile haklar, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla vakfa geçer. Tescile karar veren mahkeme, vakfedilen taşınmazın vakıf tüzel kişiliği adına tescil edilmesini tapu idaresine bildirir. Ölümüne bağlı tasarrufla kurulan vakfın miras bırakanın borçlarından sorumluluğu, özgülenen mal ve haklarla sınırlıdır.”

3.2.3. 4688 Sayılı Kamu Görevlileri ve Toplu Sözleşme Kanunu

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu 25.6.2001 tarihinde kabul edilerek 12.7.2001 tarih 24460 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı⁷⁷; “Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve toplu sözleşme yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu Kanun, devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin yürütmekle görevli oldukları kamu hizmetlerinin görüldüğü genel, katma ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşlarda kamu iktisadî teşebbüslerinde, özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı Kararnemeleriyle ya da bunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan banka ve teşekküller ile bunlara bağlı kuruluşlarda ve diğer kamu kurum veya kuruluşlarında işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlileri hakkında uygulanır.”

⁷⁷ Mevzuat Bilgi Sistemi, **4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.4688&Mevzuatlliski>, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

3.2.4. 6356 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu

“Bu kanunun amacı, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluşu, yönetimi, işleyişi, denetlenmesi, çalışma ve örgütlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere toplu iş sözleşmesi yapmalarına, uyuşmazlıkları barışçı yollarla çözümlenmelerine, grev ve lokavta başvurmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. İşveren vekilleri, bu kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır. Bu kanunun uygulanması bakımından işçi, işveren ve işyeri kavramları 22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’nda tanımlandığı gibidir. İş sözleşmesi dışında ücret karşılığı iş görmeyi taşıma, eser, vekâlet, yayın, komisyon ve adi şirket sözleşmesine göre bağımsız olarak meslekî faaliyet olarak yürüten gerçek kişiler de bu kanunun ikinci ile altıncı bölümleri bakımından işçi sayılır.”

3.2.5. Kooperatifler Kanunu

“Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur.

Ana sözleşmenin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekir. İlgili Bakanlık faaliyet konuları itibarıyla kooperatifleri sınıflandırmaya, çalışma bölgeleri oluşturmaya, kooperatif kuruluşu için asgari ortak sayısından az olmamak üzere ortak sayısı ve kooperatif kurulmasına yönelik diğer şartlar ile usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlık tarafından çıkarılacak tebliğ ile belirlenir⁷⁸.”

“Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlikî dâhil bulunan diğer kooperatiflerin ana sözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın muteberdir. Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilir. Kooperatifler ve üst kuruluşlarının unvanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez. Ana sözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşu izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur.”

⁷⁸ Mevzuat Bilgi Sistemi, 1163 sayılı **Kooperatifler Kanunu**,
www.mevzuat.gov.tr>mevzuatmetin>1.5.1163.doc, (Erişim Tarihi: 28.12.2019)

3.3. SİVİL TOPLUM KAVRAMI

Kent uygarlıklarının gelişme gösterdiği bütün toplumlarda görülen toplumsal birliklikler sivil toplum adını almaktadır. Şehir hayatının olduğu yerlerde sivil oluşumların varlığından söz edilebilir. Sivil ve sivilleşme kelimelerinin ortak biçimi olan Latince “civilis” kelimesi yurttaşın yaşamına ve haklarına ilişkin bütünü anlatmaktadır. Latince’ de “civitas” denilen şehir kelimesi “civilized” denilen şehiri ve “civilization” denilen uygarlık kelimesinden türemiştir⁷⁹.

Sivil toplum kavramının düşünsel temelleri Antik Yunan’a kadar uzanmaktadır. Aristoteles’e göre sivil toplum, bireysel çıkarlardan bağımsız olarak konulan ve kamusal iyiliği sağlamayı hedefleyen kurallara uygun olarak yönetilen toplumdur⁸⁰. Bu düşünce sivil toplum ile devleti bir olarak görmüştür. Bu dönemde sivil toplum kavramı, şiddet ve kabalığın aksine, insanların içinde birbirleriyle nezaket kurallarına uygun olarak anlaştıkları bir barış toplumunu ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Aydınlanma döneminde sivil toplum ile siyasal toplum birbirlerinden yavaş yavaş ayrılmaya başlamıştır.

Devlet yapılanması dışında bulunan bazı kültürel, politik, iktisadi ve toplumsal çalışmalarını idare eden gönüllü yapılara sivil toplum adı verilmektedir. Sivil toplum, bireylerin kendi istekleriyle oluşturdukları ortak yaşam alanını ifade eder. Bu kavram, iktidarın ve devlet gücü dışındaki toplumsal ve ekonomik alanı ifade etmek için kullanılan, kendi ilke ve kurallarına göre hareket eden, kendi kendini düzenleyen, bağımsız alanları ifade eder.

Sivil toplum kavramını tanımlamak biraz zordur. Sivil toplum denilince birçok iktidarın aklına dernekler, vakıflar, meslek odaları, kitle iletişim araçları, sendikalar ve bunlara benzer kurumlardaki katılım alanları gelmektedir. Sivil toplum kavramı şimdiki anlamıyla ilk kez Ferguson’ un “Sivil Toplumun Tarihi Üzerine Bir Deneme” adlı çalışmasında 1767 yılında kullanılmıştır⁸¹. Daha sonra birçok düşünür bu düşüncenin gelişmesine katkı sağlamışlardır. Locke’un düşüncesinde toplum, devlete göre önceliklidir. Dolayısıyla devlet sınırlı bir

⁷⁹ Ruşen Keleş, *Kentleşme politikası*, Ankara: İmge Kitabevi, 2000, s.10. Mardin Şerif, “*Sivil toplum*”, *makaleler:1 Türkiye’de toplum ve siyaset*, 4. Baskı, İstanbul, İletişim Yayını, 1994, s.12.

⁸⁰ Ahmet Karadağ, “Demokratikleşme ve sivil toplum: Liberal Düşünce Topluluğu örneği”, *Sivil Toplum 1 (4)*, 2003, s.45-58.

⁸¹ David Miller vd., *Blackwell’in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi*, (Çev: Bülent Peker-Nevzat Kırac), Ümit Yayını, Ankara, 1995, s. 25.

alandaki faaliyetlerde bulunabilir. Böylece Locke sivil alanla siyasal alanı birbirinden ayırmaktadır. Hegel'in düşüncesinde sivil toplum, çıkar çatışmaları esasına dayanan burjuva toplumu ile eşdeğerdir. Hegel, Hobbes'dan farklı olarak devleti, sivil toplumu korumakla görevli kabul eder. Marx sivil toplumu burjuva toplumu ile eş anlamlı olarak kullanır. Gramsci'ye göre ise sivil toplum devletin içinde yer alır⁸².

Sivil toplum konusunda iki farklı düşünce eksenini bulunmaktadır. Bunlar liberal demokrat eksenle Marksist eksendir. Liberal demokrat eksene göre, sivil toplum ile devlet birbirinden ayrı fakat yan yana çalışabilen iki ayrı kurumdur. Marksist eksene göre sivil toplumla devlet bütünleşik yapılardır. Ancak sivil toplum için gerekli toplumsal farklılaşma, toplumsal örgütlenme, gönüllü birliktelik, toplumsal düzeyde özerkleşme ve baskı mekanizması oluşturma⁸³ gibi ön koşullar ancak liberal toplumlarda gerçekleşebilir.

Kapitalist gelişmeyle birlikte birey, cemaat kültürünün etkisinden kurtulmuş, toplumsal birim ve değer olarak yeni bir anlam kazanmıştır. Bu yeni oluşumuyla birey, gönüllü girişimler oluşturarak toplumsal ve siyasal yapıyı etkilemiş⁸⁴, kendi uygulamalarıyla devletin mutlak egemenliğini yumuşatmıştır.

Aydın Uğur' a göre en temel özellikleri ile sivil toplum tanımı yurttaşların ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talep vb. temelinde gönüllü olarak bir araya gelerek; devletin hukuki, idari, üretici ve kültürel organlarının dışındaki alanda meydana getirdikleri; dernek, vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı vb.lerinden oluşan yapılara ve etkinliklere sivil toplum kuruluşları denilir⁸⁵.

İslam Dünyası STK'lar Birliğine göre sivil toplum kuruluşları siyasi, ekonomik ve sosyal yapılar karşısında güçlü baskı unsurları oluşturma, lobicilik ve bilgilendirme faaliyetleri yapmaktadır⁸⁶. Hükümet dışı örgütler, gönüllü kuruluşlar, üçüncü sektör, beşinci güç gibi isimlerle de adlandırılan sivil toplum kuruluşları, Montesquieu ve Machiavelli gibi düşünürlerce "ara yapılar, ara tabaka

⁸² Gülgün E. Tosun, "*Demokratikleşme perspektifinden devlet-sivil toplum ilişkisi*", Alfa Yayınları, İstanbul, 2001, s. 25.

⁸³ Ömer Çaha, "*Türkiye'de Sivil Toplumun sorunları*", Liberal Düşünce 10-11, 1998, s.22-36.

⁸⁴ Ersin Kalaycıoğlu, "*Sivil toplum ve neopatrimonyal siyaset*", In F. Keyman ve A.Y.Sarıbay (Ed.) Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Vadi Yayınları, Ankara, 1998, s. 30.

⁸⁵ Aydın Uğur, *Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri: STK'lar*, Merhaba Sivil Toplum, Der. Taciser Ulaş, Helsinki Yurttaşlar Derneği, 1998, s.69.

⁸⁶ **İslam Dünyası STK'lar Birliği UNIW**, 2018 Faaliyet Raporu, s.4.

ya da kuruluşlar” şeklinde algılanmıştır⁸⁷. Bir örgütün sivil toplum olarak tanımlanabilmesi o oluşumun devletin idari yapısının dışında olmasına bağlı olduğu kadar⁸⁸, bireyin kendi geleceğini tayin etme gücüne de bağlıdır⁸⁹.

Sivil toplum ancak bir bütün olarak toplumun, iktidar denetiminden bağımsız olarak, dernekler ve teşkilatlı gruplar yoluyla kendini yapılandırabildiği ve hareketlerini koordine edebildiği yerde oluşur. Bu teşkilatların bir bütün olarak devlet siyasetinin gidişatını ciddi ölçüde belirleyebildiği ve onu etkileyebildiği yerde sivil toplumun varlığından söz edilebilir. İdari yapı dışında oluşan sivil toplum kuruluşları özel sektörden sonra gelen sosyal, siyasal ve ekonomik bir yapıyı ifade eder.

Kendi isteğiyle kurulan bu örgütler gelişimleri ve devamlılıkları konusunda kendi kararlarını kendileri verirler. İdare ve halk arasında aracı bir rol oynamaktadırlar. Halkın isteklerini idareye ileten, yerel sorunları kamuoyu oluşturarak duyuran, halkın sesi olan sivil toplum kuruluşları aynı zamanda dolaylı yollardan halkın yönetime katılımını sağlamış olur. Bu nedenle STK'lar yerel demokrasi unsurları arasında çok önemli bir role sahiptir.

Sivil toplum kavramı genellikle askeri olanın karşıtı olarak algılanır. Oysa Şerif Mardin, sivil toplumun karşıtının askeri toplum olmadığını, sivil toplum kavramının “medenî” olan, yani şehirli olan olduğunu ve bunun karşıtının da gayri-medenîlik⁹⁰ olduğunu ifade etmektedir. Kent yaşamında halkın özgürlüğünü yansıtan bir kavram olarak da düşünölen sivil toplum en genel anlamıyla devletle aile arasında gönüllü, kendi kendini oluşturan, kendi ayakları üzerinde duran, hukuksal bir düzenle ya da bir ortak değerler kümesiyle sınırlı, devletten özerk, örgütlü toplumsal yaşam alanı olarak tanımlanmaktadır. Sivil toplumun farklı siyasal, ekonomik, kültürel aktörler ve devlet yetkilileri tarafından kendi söylemlerine ve stratejileri içinde kullanılma tarzlarına bakıldığında ise kavramın zaman içinde plastik bir ahlaki ve siyasal kimliğe ve değere sahip olduğu⁹¹ ve karışık bir kavram haline geldiği söylenebilir.

⁸⁷ Mete Yıldız, “*Yerel Yönetimler ve Demokrasi*”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C.5, S.5, Temmuz, 1996, s.10.

⁸⁸ M. Akif Çukurçayır, “Yeni Yönetim Modeli arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları”, *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yayını, Ankara, 2002 s.150.

⁸⁹ A.Yaşar Sarıbay, *Siyaset, Demokrasi ve Kimlik*, Asa, Bursa, 1998, s.26.

⁹⁰ Şerif Mardin, *Türkiye’de Toplum ve Siyaset*, İletişim yayınları, İstanbul, 2008, s.9.

⁹¹ E. Fuat Keyman, *Avrupa’da ve Türkiye’de Sivil Toplum*, 2009, s.1-35.

Farklı grupları oluşturan sivil toplum kuruluşları siyasi yapılara müdahaleleri sonucu devlet tarafından bir tehlike olarak görülmüştür. Devletten özerk olmaları nedeniyle kendi kimlikleri olan bu yapılar sosyal ve kültürel hayata, ekonomik yaşama etki eden önemli bir faktördür. Sivil toplum kavramının, açık olarak ortaya koyduğu bir diğer düşünce; hürriyet fikridir. Sivil toplum bir özgürlük alanıdır. Sivil toplumda somutlaşan özgürlük, farklılıkları, değişen menfaatleri, yaradılışları ve inançlarından ileri gelen çatışmalara rağmen, insanların birlikte yaşamalarına imkân veren özgürlüktür. Özgürlüğün ise, bu şekilde anlaşılması büyük ölçüde modern bir düşüncedir.

Sarıbay, sivil toplumun “gönüllü, kendi kendini oluşturan, kendi desteklerine sahip, devletten özerk, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde örgütlü bir sosyal yapılanma olduğunu belirtir. Bu yapının yasal düzen veya ortak kurallar dizisi gibi özgürlüklerin ve özerkliklerin güvencesi olan kurumsallaşmış bir temele oturduğunu belirtir⁹².” Çağdaş sivil toplum kuramında beş temel önkoşulun var olması zorunlu hale gelmiştir. Bu ön koşulları “toplumsal farklılaşma”, “toplumsal örgütlenme”, “gönüllü birliktelik”, “toplumsal düzeyde otonomlaşıma” ve “baskı mekanizması” oluşturma şeklinde değerlendirmek mümkündür.

Hoşgörülü bilime dayalı yeni yaklaşımlarda, sivil toplum kavramının içeriğinin ne olduğu, sınırlarının nereye kadar genişlediği noktasında düşünce birliği olduğunu söylemek zordur. Ama genel görünüm, sivil toplumun; siyasaldan sosyale doğru değişim gösterdiği; siyasal içerikten daha çok sosyal bir içerikle yüklü olduğu doğrultusunda olduğudur. Sivil toplum devletin hüküm sürmediği bir toplumsal alandır. Artık sivil toplum; vatandaşlık, kamusal alan ve demokrasi teorileriyle birlikte, küreselleşme, çok kültürlülük, kimlik politikaları ve ulus-devlet çerçevesinde gündeme gelmektedir⁹³.

Sivil toplum kuruluşları üye ve yöneticilerinin sivil toplumu açıklarken tercih ettikleri en temel tanımlar şunlar: “Örgütlü toplum”, “toplumun kendisi”, “devlet dışı örgütlenmeler”, “demokrasinin temel unsurları”, “siyasi yapı üzerinde baskı oluşturmak isteyen güç” ya da “toplumsal duyarlılığı olan kişilerin ortak bir çıkar için bir araya gelmiş halleri”. Bu tanımlama biçimlerini takip eden bir diğer önemli sivil toplum kavramı ise devletle olan mesafesi üzerinden tanımlamaktadır. Burada kişilerin yaptıkları tanımlar iki ayrı uca ayrılıyor. İlki, “devletin yetişemediği

⁹² A. Yaşar Sarıbay, “*Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam*”, Der. Fuat Keyman, Vadi Yayınları, 1998, s.15.

⁹³ Funda Gençoğlu Odabaşı, *Sivil Toplum*, Leyla ile Mecnun Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 13-14.

ya da eremediği noktalarda devlete yardımcı olan sivil yapılar” şeklindeki sivil toplum tanımı. Diğeri ise buna karşı bir eğilim: “Devletten duyulan memnuniyetsizlik ya da tatminsizlik sonrasında yurttaşların dayanışması ve bir araya gelmesi, halkın sesini duyurması” şeklinde ifade ediyor sivil toplumu⁹⁴.

Güçlü bir sivil toplum demokrasinin ön koşullarından biri olduğu gibi, demokrasinin şekillenmesini de birçok yönden etkiler. Bu etkiler şöyle sıralanabilir⁹⁵:

1. Sivil toplum, devlet iktidarını sınırlayan siyasal, kültürel, ekonomik ve ahlaki temellerin kaynağını oluşturur.
2. Sivil toplum içindeki farklılaşmalar, devletin azınlık bir grup tarafından ele geçirilmesini ve otoriterizmi önler.
3. Canlı bir sivil toplum yaşamı, siyasal partilerin uyarıcı nitelikteki siyasal katılım çabalarını destekler ki, bu açıdan Tocqueville, sivil toplumu “geniş ölçekli özgür okullar” olarak niteler.
4. Sivil toplum devlete istikrar sağlar. Çünkü yurttaşlar, sivil toplum sayesinde daha iyi olanaklara kavuşur.
5. Sivil toplum aracılığıyla yeni siyasal liderler yetiştirilmesi sağlanır.

3.4. TÜRKİYEDE STK’NIN GELİŞİMİ

Batı’da sivil toplumun demokratik bir yapılanmayı toplumsal katılım temeline oturtacak, toplumsal farklılaşmayı sağlayacak, geniş toplumsal örgütlenmelerin yolunu açacak, temel hak ve yükümlülükleri yaygınlaştıracak, toplumsal bütünleşmeyi sağlayacak bir araç olarak geliştiği söylenebilir. Batı Avrupa’da sivil toplum tarihini 12. yüzyılın sonlarıyla 13.yüzyılın başlarına kadar götürmek mümkündür. 13. yüzyıl Avrupa’sında sivil toplumun kökenleri şehir ve kentleşme ile ilişki içindedir. Bu süreçte şehirlerde yoğunlaşmış olan esnaf loncaları, şehirlerin özerkliğini sağlamada önemli roller oynamıştır. Loncalar, özellikle İtalya’da 12. yüzyıldan sonra kent yaşamının nefesini kontrol altına almışlardır. Şehirlerin, ticaretin merkezi haline gelmesi ve böylece geçmişteki birtakım önemli şehir merkezlerini aratmayacak bir özerkliğe sahip olması, loncaların özerk çalışmasına ve bu kurumlar aracılığıyla gelişen esnaf şerefi, hukuksal eşitlik ve kişisel özgürlük kavramlarına borçlu olduğu söylenebilir.

⁹⁴ Bahar Tabakoğlu, “*Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*”, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002, s.137.

⁹⁵ Ahmet Karadağ, “Demokratikleşme ve sivil toplum: Liberal Düşünce Topluluğu örneği”, *Sivil Toplum* 1 (4), 2003, s.45-58.

Çaha' ya göre ülkemizde Cumhuriyet Dönemine gelindiğinde zayıf da olsa Osmanlıdan alınan sivil toplum mirası, tek parti döneminin modernleşme politikaları sonucunda kabuğuna çekilmiş, siyasi otorite alanını genişleterek gücünü arttırdıkça sivil üstünlüklerde değersizleşmiştir. Geleneksel yapıdan uzaklaşarak zaman içinde yeni bir sivil toplum yapısı oluşmuştur. Günümüzde eskiye oranla önemli gelişmeler kaydedilmiş olmakla birlikte, halen sivil toplum gelişimini ve gücünü sınırlandıran çeşitli yapısal sorunlar devam etmektedir. 1950 yılından sonra Demokrat Partiyle gündeme gelen çok partili dönemle birlikte, sivil toplum unsurları yeniden gün ışığına çıkmaya başlamıştır⁹⁶.

Bilhassa, 12 Eylül 1980 askeri darbe sonrası sağda ve solda var olan temel siyasal akımlar etkili iktidar geleneğinin dönüştürülmesi ve demokratik olarak denetlenmesi gerektiği yönünde müşterek bir davranış sergilenmiş ve bu dönüşüm ve denetimin motor gücü olarak da sivil toplum kavramı ön plana çıkmıştır⁹⁷. Yapılan askeri müdahale özgürlüklere ket vurmuş ve böylece sivil toplumun önemi yeniden ortaya çıkmıştır. Sivil toplum kavramı ile askeri müdahalenin etkisi azaltılmaya çalışılmıştır. Devlet yapısının değiştirilip idarenin denetlenmesi konusunda sivil toplumun desteğine ihtiyaç bulunmaktadır.

“Sivil toplumun tam gelişmeye başladığı dönemde demokrasiyi kesintiye uğratan 1960-1980 dönemi yaşanan askeri darbeler sivil toplum gelişimini de kesintilere uğratmıştır. 1980 sonrasında ise ANAP'la birlikte sivil toplumcu nitelikler önemli bir gelişim sürecine girmiştir. Bu dönemde KİT'lerin özelleştirilmesi, yerel yönetimlere yetki ve kaynak nakli, Pazar ekonomisinin ön plana çıkarılması gibi gelişmeler, sivil topluma önemli destek vermiştir. Sivil toplumun yeniden gelişmeye başlaması ile birlikte toplumsal özgürlükler tekrar kazanılmaya başlamıştır⁹⁸.” Demokrasinin tam olarak yerleştirilemediği bir ülkede tam anlamıyla sivil toplum gelişiminden söz edemeyiz. Türkiye'de, 1990'lı yıllarda askeri yönetimin etkisinin azalması sonucu, Batı Avrupa toplumlarında olduğu gibi, insan hakları, feminizm, çevrecilik ve çeşitli gençlik hareketleri kamusal alanda etkili olmaya başlamıştır⁹⁹.

⁹⁶ Ömer Çaha, “Türkiye’de Sivil Toplumun Sorunları”, *Liberal Düşünce*, Cilt 3, Ankara, 1998, s.25-26.

⁹⁷ Özkan Yıldız, Sivil Toplum Örgütleri, 'Özerklik': Kavramsal Bir Açılım, Gaziantep Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, (1), 2007, s. 53

⁹⁸ Şerif Mardin, “*Sivil Toplum*”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, C: 7, 1983, s.10.

⁹⁹ Doğan, İ. Türkiye Çok Partili Dönemde Sivil Toplumun Gelişimi, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 5 (8), 2007, 1-19.

Toplumsal sorunlar sivil hareketler ile devlete iletilerek siyasi mekanizmalara etki edilmeye çalışılmıştır. “Gerçekten Türkiye’de, 1993 yılında özel radyo ve televizyon yayınları ve 1995’te siyasal partiler, sendikalar, dernekler, vakıflar, meslek odaları ve kooperatifler arasında doğal ilişkileri ve iş birliğini yasaklayan anayasa maddelerinin kaldırılması, sivil toplumun gelişmesine katkı sağlayan düzenlemelerdir¹⁰⁰.”

Avrupa Birliğine üye olmak isteyen Türkiye, STK alanında hukuki mevzuatı, dünyanın günümüzde ulaştığı anlayışa göre yeniden düzenlemeyi kabul etmiştir. 1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat II konferansında yayınlanan “İstanbul Deklarasyonu’nda, “Habitat Gündem’inde ve ‘Ulusal Eylem Planı’nda, Türkiye’de de hükümet, diğer ülke hükümetleri gibi, sivil toplum kuruluşlarının meşruiyet alanını genişleteceğine ve kamu hizmetlerinin görülmesinde sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklıklar yapacağına ilişkin sözler vermiştir. Kentin ortaya çıkışından başlayarak kentlilere özgü birtakım haklar ve yükümlülükler getirmiş, getirdikleriyle de halka kentsel iktidardan bazı isteklerde bulunma olanağı sunmuştur. Zamanla bu durum kent halkının siyasal toplum karşısında bir sivil toplum olarak belirmesini sağlamıştır. Sivil toplum kent kültürüyle var olabilen ve kentlilere özgü bir toplumdur¹⁰¹.

Çeşitli derneklerden çeşitli meslek kuruluşlarına kadar birçok sivil toplum örgütü, hükümet dışı kuruluşlar içerisinde yer alırlar. Ancak bunların çoğu siyasal yaşamdan uzak durmayı tercih ederler. Hâlbuki bireylerin kendilerini gerçekleştirme ve sosyal etkinliklerde bulunma amacıyla üye oldukları bu topluluklar demokratik gelişmeye hizmet edebilecek bir sürece dâhil edilebilirler. Günümüzde Türkiye’deki yasal yönetmeliklerin STK’lar alanındaki gelişmeleri kolaylaştırmadığı, aşırı denetim kaygısı altında birçok girişimi daha doğmadan ortadan kaldırdığı söylenebilir. Böyle bir düşünceden dolayı yeni yasal yönetmeliklerin gerçekleştirilmesi gerekenleri dört başlık altında toplayabiliriz. Bunlar¹⁰²,

1. STK’ların doğuşunun kolaylaştırılması yoluyla yurttaşların bu konudaki girişimlerinin özendirilmesi,

¹⁰⁰ Ergün Özbudun, “*Türkiye’de Sivil Toplum ve Demokratik Konsolidasyon*”, Sivil Toplum, Demokrasi ve İslam Dünyası, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s.114.

¹⁰¹ M. Akif Çukurçayır, “*Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*”, Çizgi Kitabevi, Konya, 2006, s.180.

¹⁰² İlhan Tekeli, “*Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*”, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002, s.25.

2. STK'ların içte ve dışta ilişki kurmalarının, network oluşturmalarının kolaylaştırılması yoluyla kapasitelerinin geliştirilmesi,
3. Şeffaflığın artırılması,
4. STK'ların faaliyetlerinin sonradan yargı yolu ile denetlenmesi.

Küreselleşmenin sivil topluma sunduğu imkânlardan biri de örgütlenme kolaylığıdır. Bir yandan güçlenen demokrasi ve insan hakları söyleminin etkisiyle ifade, seyahat, basın ve örgütlenme özgürlüklerinin önündeki engeller kalkarken, bir yandan da iletişim imkânlarının gelişmesiyle benzer endişeleri taşıyan, belirli hedeflere doğru birlikte yürümek isteyen insanların daha kolay bir araya gelmelerine ve güçlerini birleştirmelerine elverişli bir ortam oluşmuştur. Buna paralel olarak küreselleşme, sivil toplum örgütlerine hem varlıklarını duyurma, hem de mesajlarını iç ve dış kamuoyuna iletme konusunda geniş kitlelere daha hızlı ve daha etkin biçimde ulaşabilme imkânı sağlamıştır¹⁰³.

“Askeri müdahalelerin azaltılması ile medyanın desteğinin alınması sivil özgürlüklerin tekrar kazanılmasını sağlamıştır. Yasakların kaldırılması ile STK'lar tekrar gelişimini ve iş birliğini sağlamışlardır. 1999 yılı Marmara Depremi ile birlikte STK'lar, toplumsal dayanışma anlamında son derece nitelikli ve karşılıklı güvene dayalı bir ortam oluşturmuş ve halkın STK'lara bakışında olumlu bir değişim yaşanmıştır¹⁰⁴.” Yaşanılan afetle birlikte toplumsal dayanışma sağlanarak STK'ların çalışmaları ile birlik beraberlik sağlanmıştır.

Bu dönemde, STK'ların Türkiye'de popüler olmasında dış politik aktörlerin de etkisi bulunmaktadır. Hem ABD hem de AB Türkiye'de sivil toplum ile doğrudan ilişki kurmuş, zamanla bu ilişkilerin gelişmesi gayesiyle kurumsal altyapılar hazırlanmaya çalışılmış ve bu kurumlara uluslararası meşruluk zemini sağlanarak politika yapma alanı oluşturulmuştur. STK'lar hukuki dayanağın sağlanması ile her alanda daha da kuvvetli ve önemli bir aktör haline gelmiştir. Siyasal alanda daha etkili olarak politik alana müdahale etmeye başlamışlardır¹⁰⁵.

¹⁰³ Mustafa Acar, “21. Yy. ı Şekillendirecek İki Anahtar Kavram Olarak Küreselleşme ve Sivil Toplum”, *Sivil toplum 1 (4)*, 2003, s. 75-83.

¹⁰⁴ Hakan Çopur, *Teoriden Pratiğe Sivil Toplum*, 2009, <http://www.ekopolitik.org> (Erişim Tarihi: 30.12.2019)

¹⁰⁵ Ali Yaşar Sarıbay, “*Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum*”, Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Der. A. Yaşar Sarıbay, E. Fuat Keyman, Vadi Yayınları Konya, 1994,s.40.

“Michigan Üniversitesi’nde 1990-1991 yıllarında yapılmış olan Dünya Değerler Araştırması’na göre; Türkiye’de önemli derecede hoşgörüsüzlük ortamı vardır ve kişisel güven çok düşüktür. Kamusal ve politik kurumlara güvensizlik duyulmaktadır. Ayrıca siyasal etkinlik duygusu ve siyasete olan ilginin demokrasinin mekanizmasına katkısı düşük bir düzeyde kalmaktadır. Türk toplumunda bulunan bu nitelikler, STK’ların çoğulcu yapısını ve niteliğini zayıflatmaktadır¹⁰⁶.” Araştırma yapılan yılın öncesinde yaşanan politik problemler ve askeri müdahaleler toplumsal güveni zayıflatmış siyasete olan ilgiyi azaltmıştır. Bu durum STK’ları olumsuz yönde etkileyerek insanların bir araya gelmesini zorlaştırmıştır. İlerleyen yıllarda bu olumsuzluklar giderilerek yeniden güven ortamı sağlanmış ve STK’lar gelişmeye başlamıştır.

AB ‘de sivil toplum iyi bir demokrasi ve iktisadi gelişme için mecburi olarak görülmektedir. AB üyeliği için şart koşulan “Siyasi Kriterler” arasındaki dernek kurma özgürlüğü, devletin herhangi bir müdahalesi ve baskısından uzak olarak, bütün STK’lara en geniş anlamıyla bağımsızlık verilmesini hedeflemektedir¹⁰⁷.”

Aday ülkelerde, AB’ye üyeliğin önkoşulunu oluşturan Kopenhag Kriterlerine uyum çerçevesinde sivil toplumun gelişmesine büyük önem verilmektedir. Avrupa Birliğine üye ülkelerde sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi gayesiyle çeşitli özendirici yapılar geliştirilmektedir. Çünkü sivil toplum kuruluşları demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır. STK’lar halkın yönetime katılımını sağlarlar. Güçlü bir demokrasi için halkın katılımı esastır ki bu da halka daha çok söz hakkı verilerek olur. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının gelişimi demokrasinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

“Öncelikle sivil toplum kuruluşları iktidarın gücünü tehlikeye sokan unsur yerine vatandaşların gereksinimlerini siyasi otoriteye ileten, devlet ile yurttaşlar arasında tampon işlevi gören örgütler olarak kabul edilmektedir ve sivil toplum kuruluşlarının varlığı türlü yasalar ve anlaşmalarla desteklenmektedir. İkinci olarak sivil toplum kuruluşları kamu yararına faaliyette buldukları için yasal düzenlemeler de bu doğrultuda yapılmaktadır. Üçüncü olarak ise, AB ülkelerinde sivil toplumun güçlenmesi için maddi fonlar ve imkânlar sunulmaktadır¹⁰⁸.”

¹⁰⁶ Gökhan Tuncel, **Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi**, Aktüel Yayınları, Cilt 2, İstanbul, 2005, s.730.

¹⁰⁷ http://www.stgp.org/docs/AB_Komisyonu_STK_arastirmasi.doc, (Erişim Tarihi: 30.12.2019)

¹⁰⁸ Elif K. Tosun, Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler ve STK, **Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (e-dergi)**, Yıl:3 Sayı:2 (Temmuz-2007) s. 1-16.

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar devam etmektedir. Demokrasinin gelişmesiyle birlikte kanunlarda çalışmalar yapılarak sivil toplum kuruluşlarına gerekli desteğin artırılması sağlanmalıdır.

3.5. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÖZELLİKLERİ

Turan'a göre sivil toplum kuruluşları (STK), kendi kararları ile hareket edebilen, gündemlerini kendileri belirleyebilen, bir araya gelmeye ve çalışmalarına kendileri karar verebilen, yaşamak için başkasının yardımına ya da onayına gerek duymayan kuruluşlardır¹⁰⁹.

Bu tanıma göre STK'ların özelliklerinden biri özerklidir. Gönüllü olarak bir araya gelmeleri ve devletten bağımsız olmaları STK'lara özerk bir özellik kazandırır. Aynı zamanda kuruluş amaçlarını kendilerinin belirlemesi ve faaliyetleri için onay almak zorunda olmaması STK'ların demokratik bir hakka sahip olduklarını gösterir. Genel olarak STK'ların özellikleri: Özerklik, siyasi otoriteyi eleştirebilmek, baskı mekanizması olmak, katılıma imkân vermek, serbestçe kurulabilmek, bireysel istekle üye olmak, kamu yönetimi teşkilatı dışında olmaktır.

Ayrıca sivil toplumun özellikleri şöyle gruplandırılabilir. Bunlar¹¹⁰:

- Genel olarak kamusal alandaki tüm bireylerin katılımına açık kuruluşlar, dernekler, sivil oluşumlar gibi yurttaşların gönüllü katılımı ile oluşan birlikteliklerdir.
- STK'ların siyasal iktidar karşısında özerk ya da bağımsız olmaları esastır.
- Tek renkli değildirler, heterojen yapıdadırlar.
- STK'lar yasal kurumlardır. Bu nedenle bu kuruluşların kendi işlerinde insan haklarına saygı kurumsal düzeyde garanti altındadır.
- STK'larda üyeler arasında sivil davranış ruhu egemendir. Bu nedenle aralarında karşılıklı saygı ve dayanışma ruhu ile hareket ederler.
- STK'lar aynı zamanda soyut bir potansiyeli bünyesinde barındırırlar. Bu kuruluşlar kendiliğinden oluşmuşlardır.

¹⁰⁹ İtler Turan, '*Sivil Toplum Kurumları ve Özerklik*' Sivil Toplum, TUSAS Yayını, İstanbul, 1991, s. 29.

¹¹⁰ Esra Y. Acı, *Kalkınma Sürecinin Yeni Aktörleri: Sivil Toplum Kuruluşları*, Günizi Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.25-26.

Sivil toplum kuruluşlarını ayırt eden özelliklerden ilki, gönüllülük ve özel alandan fedakârlık yapılmasına dayandırılmalarıdır. Bu özellik sivil toplum kuruluşlarından bireysel düzeyde olan beklentilerle yakından ilişkilidir. Sivil toplum kuruluşları içinde yer almaya kimse zorlanamaz. STK'ların ikinci önemli özelliği, nihai amaçlarının topluma bir şey sunmak, toplumsal iyiyeye katkıda bulunmak olmasıdır. Bu amaç içinde, hiçbir biçimde başkaları üzerinde bir iktidar oluşturma arayışının bulunmamasıdır. Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri içinde hiçbir dayatma bulunmaz. Üçüncü önemli nitelik, sivil toplum kuruluşları alanında yatay ilişkilerin ön plana çıkması ve hiyerarşik ilişkilerin yadsınmasıdır. Bu özellik sivil toplum kuruluşlarından beklenen demokrasinin güçlendirilmesi işleviyle yakından ilişkilidir. Dördüncü önemli nitelik, sivil toplum kuruluşlarının açık ve belli bir konuda uzmanlaşmış olmalarıdır. Bu özellik, sivil toplum alanının iktidar oluşturmaya dönük, çatışmalı bir alan haline gelmesini engelleyecektir¹¹¹.

Sivil toplum kuruluşlarının esas görevleri sivil toplumu doğrudan temsil etmek değil, sivil toplumun kendisini temsil etmesini sağlamaktır. STK'lar iktidar aygıtının dışında, farklı bir siyasal rol oynarlar. STK'lar temsili, yani siyaseti görünür kılacak bir kamusal alan oluşturmaya, yönetimleri etkileyecek katılım biçimleri yaratmaya çaba gösterirler. Ayrıca siyasal görevlerini yalnızca 'siyasal taraf' olarak değil, uzmanlıkları, duyarlılıkları, iktidarın gölgesinde edinmiş oldukları konuları sorgulayarak yerine getirirler¹¹².

3.6. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE YEREL YÖNETİMLER

Sivil toplum, hükümet tarafından düzenlenmeyen, kendi canlılığını oluşturan sosyal ilişkiler alanı olarak ele alınmakta ve yaptığı çağrışımlar açısından demokratikleşme, insan hakları, siyasal, toplumsal ve kültürel çoğulculuk, yönetime ve karar alma sürecine katılım, iktidar paylaşımı gibi kavramları içerecek biçimde kullanılmaktadır. Sivil toplum kuruluşları da bu genel çerçeve içerisinde, yaşamın her alanında iz bırakan özerk, gönüllü toplumsal örgütler ve örgütlenmeler olarak yerlerini almaktadır¹¹³.

Yerel yönetimler, milli sınırlar içerisinde değişik büyüklüklerdeki toplumlarda yaşayan insanların, müşterek ve mahalli nitelikteki gereksinimlerini karşılamak

¹¹¹ İlhan Tekeli, *"Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler"*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002, s.16.

¹¹² Korhan Gümüş, *"Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler"*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002, s.109.

¹¹³ Sadun Emrealp, "Yerel Yönetimler ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasında İşbirliği" s.3

amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş olan anayasal kuruluşlardır ve ülkelere özgüdürler¹¹⁴. Sivil toplum ve yerel yönetim kavramlarının ilişkisi günümüze kadar güncelliğini koruyarak gelmiştir. Sivil toplumun ilk teorisyenlerinden sayılan Hegel, yerel yönetimin sivil toplumun bir parçasını oluşturduğunu söyler¹¹⁵.

Şehirlerin ve şehir yönetimlerinin gün geçtikçe artan iş yükü, katılım süreçlerinin gelişmesi, sivil toplum kuruluşlarının yeni rolleri ve görevleri gibi gelişmeler karşısında, tüm dünyada "yerellik" kavramının tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Üç ana bölümden oluşan Gündem 21 kapsamında yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, "Temel grupların rollerinin geliştirilmesi" başlıklı üçüncü bölümde ele alınmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının ilk kez ayrı bir başlık altında ele alındığı 27'inci Bölümde bu kuruluşların katılımcı demokrasinin biçimlendirilmesinde ve uygulanmasındaki "can alıcı rolü" ne dikkat çekilmekte ve bunların oynadığı "bağımsız rolün doğasının gerçek bir katılımı gerektirdiği" ve bu nedenle bağımsızlığın, "sivil toplum kuruluşlarının temel niteliği ve gerçek katılımın ön koşulu olduğu" vurgulanmaktadır¹¹⁶.

Habitat Gündeminin hükümlerini pekiştiren İstanbul Bildirgesinde, yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği açısından özel bir önem taşıyan 12'nci maddede, hükümetlerin yapmış olduğu taahhütlerin yerine getirilmesi açısından, en demokratik ve en güçlü araçlar olarak "yapabilir kılma" stratejisi ile "katılım ilkesi" gösterilmektedir. Demokratik yerel yönetimin vazgeçilmez gereği olarak ise "şeffaflık", "hesap verme", "halka dönüklük" ilkelerinin altı çizilmektedir. Yine aynı madde altında, yerel düzeydeki girişimlerin ve eylem planlarının dayanağı olarak, Gündem 21, Habitat Gündemi ve Dünya Kentler ve Yerel Yönetimler Kurultayı" (WACIA) Bildirgesi gösterilmektedir¹¹⁷.

WACIA Bildirgesi'nde, yerel yönetimlerin, küresel ölçekte kendilerini bağlayan önemli taahhütlerde buldukları görülmektedir. Bunlar arasında, genelde insan haklarının ve özelde kentsel hakların korunmasında yerel

¹¹⁴ Eyüp Beyhan, "**Demokratik Katılımla Yerel Yönetim**", Yerel Siyaset, 2008, s.36-41, www.yerelsiyaset.com/pdf/ekim/10.pdf, (Erişim Tarihi: 31.12.2019)

¹¹⁵ Norberto Bobbio, "**Gramsci ve Sivil Toplum Kavramı**", **Sivil Toplum ve Devlet**, Der. John Keane, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayını, İstanbul, (1993), s. 91- 118. Selahattin Yıldırım, "**Yerel Yönetimler ve Demokrasi**", **Sosyal** Demokrasinin İdeolojisi, TÜSEY, Ekim, İstanbul, 1990, s.117-154.

¹¹⁶ BM Rio de Janeiro Çevre ve Kalkınma Konferansı Raporu ve "Gündem 21 (Türkçe), T.C Çevre Bakanlığı Yayını, 1997, Bölüm 27.

¹¹⁷ İstanbul Bildirgesi (İngilizce), **Habitat II Konferansı**, İstanbul, 1996, s. 5-25.

yönetimlerin rolü, çocuk hakları, gençlere verilen önem, kadınların kentsel yaşamın ve karar alma sürecinin her aşamasına daha etkin katılımı, tüm yerel "aktörler" ile ortak hareket edilmesi ve bunların katılımının sağlanması gibi önemli taahhütler yer almaktadır.

Sivil toplum kuruluşları mahalli idarelerin kararları üzerinde etkili olmalıdır. Çünkü¹¹⁸;

1. Sivil toplum kuruluşları kararların oluşumuna katılır ise, öz potansiyellerini ortaya koyarlar ve uygulanan kararlara ve yürütülen etkinliklere katılmış olurlar.
2. Yerel ölçekte alınan kararlarda rasyonel karar verme sürecini tetiklerler.
3. Kendilerini kanıtlama amacı ile yerel yönetim kararlarına karşı çıkarlar ya da desteklerler.
4. Kamu yararının bekçisi durumuna gelirler. Onların kamu yararına aykırı buldukları uygulamaların gerçekleşmesi oldukça zorlaşır.
5. Kendi yararlarını engelleyecek ya da geciktirecek uygulamalara da karşı çıkarlar ya da engellerler.

Günümüz dünyasının farklılık üreten, küçük küçük kamu alanları oluşturan örgütleri sivil toplum kuruluşlarıdır. Sivil toplum kuruluşlarına günümüz demokrasinin yeni aktörleri olarak temsili demokrasi döneminden farklı anlamlar yüklenmekte, bu kuruluşlar toplumları çok aktörlü hale getirmektedir¹¹⁹. Yerel yönetimler, merkezi yönetimin dışında olmak üzere, yerel bir topluluğun ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk yönetim basamaklarıdır¹²⁰. Sivil toplum kuruluşları da genel olarak kamu organizasyonları dışındaki yasal örgütlenmeler olarak ifade edilmektedir.

Yerel yönetimler ve STK'ların ortak özellikleri özerk olmalarıdır. Amaçlarının halka hizmet olması ise bir diğer ortak özellikleridir. Yerel yönetimler seçimle STK'lar gönüllü bir araya gelirler. İki yapıda gücünü yasalardan alır. STK'lar, sivil toplum kavramından doğmuştur. Sivil toplum, devlet erki dışındaki toplumsal yapıların, bireylerin denetim ve baskı görmeden çeşitli konularda etkin oldukları

¹¹⁸ İsmail Akbal, *Sivil Toplum, Sivil Toplum Düşüncesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Yönetiminde Karar Alma Üzerinde Etkisi*, Çizgi Kitapevi, 2017, s.122.

¹¹⁹ İlhan Tekeli, *"Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler"*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002, s.15.

¹²⁰ *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, TODAİE Yayınları, Ankara, 1998, s.258.

bir modeli ifade etmektedir¹²¹. Halkın örgütlenmesi ve örgütlü biçimde yönetim sürecine katılması ihtiyacı, temsili demokraside ortaya çıkan sorunların bir sonucudur ve bu durum, STK'ları gerekli kılan nedenlerden birisidir. Halkı belli bir amaç etrafında toplayan STK'lar dolaylı olarak halkın yönetime katılmasına katkı sağlamış olurlar. Böylelikle yönetim sürecine katılan halk idarenin kararlarını denetleyerek demokrasiyi güçlendirmiş olur.

Yerel yönetim sürecine yerel halkı katmak, kuşkusuz seçimlerin biçimsel şartların dışında, gerçek katılım şartlarını sağlayarak, toplumdaki tüm tabakaların katılımını sağlamakla olur. Bu bağlamda, çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, vakıflar, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla yerel yönetimler çeşitli alanlarda iş birliği ve ortak çalışmalar yapabilmektedirler. Burada iş birliği ile kastedilen¹²²,

1. STK'ların yerel yönetimlerin karar alma yani politika belirleme süreçlerine etkin olarak katılması
2. Yerel yönetimlerin STK'larla hizmet üretim ve sunumda iş birliği yapması

Yerel halkın seçtiği yönetim organı olan yerel yönetimler yurttaşlık bilincinin oluşmasında çok önemli role sahiptirler. Bir sivil toplum kurumu olarak yerel yönetimler kültürel faaliyetler ile halkı bir araya getirerek, hemşerilik bilincinin gelişmesine katkı sağlamış olurlar. Ayrıca yerel düzeyde oy veren yurttaşlar siyasal katılımı sağlayarak demokratik bir görevde bulunurlar.

Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları gibi merkezi iktidarın gücünü sınırlarlar ve toplumdaki güçleri dengeleyerek, demokratik toplum oluşumuna katkıda bulunurlar¹²³. Bölge halkının desteği ile yerel siyaset ortamı sağlanmış olur. Yerel siyasetin genel siyasete etkisi ise kaçınılmazdır. Yerel otoriteler merkezi iktidarı etkileyerek onların kararlarını sorgularlar. Böylece demokratik toplum yapısına katkıda bulunurlar. Yerel yönetimlerin halka daha yakın kurumlar

¹²¹ Şerif Öner, "Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C:10, S:2, Nisan 2001, s. 59.

¹²² İsmail Güneş ve Yelda B. Tekgöl, "Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler", **II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, 15-16 Ekim 2005, Çanakkale**, s. 337.

¹²³ Görmez, a.g.e. s.59.

olduğu, sivil önceliklerin katılımının çok daha kolay olduğu ve hatta birer sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilebilecekleri söylenmektedir¹²⁴.

Eryılmaz'da, yerel yönetimlerin orijin itibariyle sivil toplum kurumu olarak gelişmeye başladığını belirtmekte ve önce yerel düzeyde gelişmeye başlayan demokrasi uygulamalarının sonra ulusal düzeye geçtiğini ifade etmektedir¹²⁵. Magnusson, belediyelerin iktidarın değil, sivil toplumun bir parçası olduğunu belirterek bu görüşü paylaşmıştır¹²⁶. STK'lar Belediyelerin arka bahçeleridir. İki yapıda aynı amaca hizmet etmektedirler. Birbirlerine benzer özellikleri bulunmaktadır. Ancak Yerel yönetimler merkezi yönetime bağlı olduğu için tam olarak özerkliği bulunmamaktadır. Yerel yönetimler, halkın kendi hür iradesi ile seçmiş olduğu organlar aracılığıyla kendi kendini idare eden kurumlardır. Bu özellikleriyle bir sivil toplum kurumu olarak, tabana dayalı şekilde ortaya çıkmış olmalarından dolayı, hemşerilik bilincinin gelişmesine katkıda bulunarak, siyasal katılımın gerçekleşmesini sağlarlar¹²⁷.

Keleş¹²⁸, yerel yönetimlerin bir sivil toplum kuruluşu olmalarına engel faktörleri sayarken, yerel yönetimlerin kamu tüzel kişisi olmasının onları siyasal toplum kuruluşu yaptığını, yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşu gibi siyasi otoriteden bağımsız olarak karar vermeleri ve uygulamalarının güç olduğunu belirtir. Karar organlarının oluşum biçiminin, sivil toplum olarak algılanmalarına engel olan özelliklerinden olduğunu ve karar organlarının seçimle oluşturulmasının onları bağımsız kılmadığını vurgulamaktadır. Aldığı oy neticesinde bölge halkına karşı sorumlu olan yerel yönetimler aynı zamanda merkezi yönetim tarafından denetlenmektedir.

Selahattin Yıldırım Yerel yönetimlerin kamu tüzel kişisi olma yönlerine dikkat çekerek, siyasal toplumun bir parçası olduklarını vurgularken, Ruşen Keleş ise yerel yönetimlerin hem siyasal yapımızın temel öğeleri olduğunu hem de gerçek anlamda özerk olmadıkları için sivil toplum kuruluşu olarak sayılmalarına olanak olmadığını savunmaktadır¹²⁹.

¹²⁴ Fatih Yüksel, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, *İİBF*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2003, s.177.

¹²⁵ Bilal Eryılmaz, "Belediyelerde Demokrasi Geleneği ve Değişim İhtiyacı", *ÇYYD*, 2002, C.11, S.7.

¹²⁶ Kemal Görmez. *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.

¹²⁷ Öner, a.g.e. s.13.

¹²⁸ Ruşen Keleş: Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar, *IULA EMME Yayını*, İstanbul, 1993.

¹²⁹ Mustafa Ökmen, "*Küresel Sistem, Demokratikleşme – Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi*", Odak Yayını, Ankara, 2005, s. 42-47.

STK'ların yerel yönetimler ile olan ilişkilerinin gelişmesi kapsamında 5227 sayılı Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun; merkezi - yerel yönetim ilişkileri bağlamında yerel yönetimleri ve diğer sivil aktörleri ya da yönetim faktörlerini öne çıkaran bir kanun niteliğindedir. Söz konusu kanunda yerellik ilkesi vurgulanarak güçlendirilmek istenmiştir.

Yerellik ilkesine madde 5/e 'de şu şekilde yer verilmiştir: "Görev, yetki ve sorumluluklar, hizmetten yararlanana en uygun ve en yakın birime verilmiştir." Bu husus 1992 Maastricht Anlaşması ile ortaya konulan "subsidiarite" ilkesi (hizmette halka yakınlık) ile paralellik göstermektedir. Kanunda ayrıca 21. yüzyılın yönetim felsefesi olarak kabul edilen yönetim olgusuna paralel olarak kamu kurum ve kuruluşlarıyla özel sektör, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve STK arasında iletişim ve iş birliğini sağlayıcı mekanizmalar oluşturmak, hizmet ve işlev kapasitelerini geliştirmek merkezi idarenin genel yetkileri içinde ele alınmaktadır¹³⁰.

Ancak STK-Yerel yönetimler iş birliği konusunda en önemli sorunlardan bir tanesi her iki kurumunda nasıl temsil edileceği ve seçimi, hangi kriterlere göre karar verileceğinin belirlenmesidir. Bu sorunun çözümü için önerimiz yerel yönetimlerde "Sivil Toplum İlişkiler Biriminin" kurulması olmalıdır. Bu birim aynı zamanda STK -Yerel yönetimler kuruluşları için bir danışma mekanizması rolü oynayabilir.

Halka en yakın kurumlar olan yerel yönetimler halk ile sürekli iletişim içinde olarak yönetim ilkesine göre hareket etmelidir. Kent konseyleri belediye ile üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin bir araya geldiği bir oluşum olması nedeniyle yönetim felsefesine katkı sunmaktadır. Bölge halkının hizmet beklentilerini yerel yönetime ileten ve alınan kararları etkileyen sivil toplum kuruluşları yerel aktörler arasında önemli bir yer tutmaktadır.

Bir diğer deyişle Fikret Kasapoğlu'nun da ifade ettiği gibi STK - Yerel yönetimler ilişkisinde temel amaç; sivil toplumun kapasitesinin güçlenmesiyle

¹³⁰ Tosun, a.g.e., s.10.

yönetime katılması, sivil toplum marifetiyle vatandaşın yönetime katılımının güçlenmesi, dolayısıyla demokratik bir yönetim biçiminin gelişmesidir¹³¹.

Sivil toplum kuruluşlarının yerel düzeyde çok fazla etkin olduklarını ve çalışma yaptıklarını söyleyemeyiz. Bulduğumuz zaman içinde birçok sivil toplum kuruluşu siyasi hayattan uzak durmayı tercih etmişlerdir. Sivil toplum kuruluşlarının mahalli kararların alınmasında daha etkin rol alabilmesi için kent konseyi çalışmaları başlatılmış, ancak mahalli idarecilerin bilinçsizliği, sivil toplum kuruluşlarının kendilerini bağımlı hissetmeleri, klasik idare anlayışı gibi birçok sebepten dolayı beklenen sonuçlar alınamamıştır.

Ancak Zekeriya Şarbak'ın Türkiye'de STK - Kamu İlişkilerinin İncelenmesi, Mevzuat ve Gelişmeler konulu açık oturumda belirttiği gibi, "Belediye kanununda da, dernekler kanununda da kamu kurumlarının ve belediyelerin, kamuya yararlı derneklerle vakıflarla ortak projeler gerçekleştirmesine imkân sağlanmıştır. Ama kamu kurumlarının bu kültürü çok çabuk kazanması olacak bir şey değildir."¹³²

Yerel yönetim ve demokrasi ile ilgili münakaşaların önemli bir kapsamını sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Siyaset felsefesi konusunda çalışmalar yapan birçok düşünür siyasal toplum teriminin iktidar ve politik kurumları, sivil toplumunda iktisadi ve toplumsal kuvvet odaklarını içeriyor olmasıdır. Yerel yönetimler ve özellikle belediye kurumu sadece bir şehirde yaşayan bireylerin ortak beklentilerini etkin bir şekilde karşılanmasının yolu değil, merkezi hükümet anlayışına karşı sivil toplum geleneğinin sürdürülmesi anlamında ele alınacak olursa Batıda sivil toplum kurumu olarak gelişmiştir denilebilir¹³³.

Siyasal toplum (devlet) ile sivil toplum, merkezi yönetim ile yerel yönetim ikiliğinde, birincilerin merkezi; ikincilerin çevreyi oluşturduğu düşünülmektedir. Sivil toplum, siyasal toplum karşısında çevreyi oluşturduğundan; yerel yönetimler de coğrafi anlamda yerel bir örgüt ve aynı zamanda sivil toplum örgütü olarak görüldüğünden, merkeze göre "çevre" olarak değerlendirilmektedirler. Toplumsal yaşam sivilleşmeyle çevrelenmektedir. Sivil toplum, toplumun sivilleşmesinin bir ürünüdür. Toplum sivilleştiği; bireysel ve toplumsal gönüllülük ve katılımcı

¹³¹ Fikret Kasapoğlu, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007, s.14.

¹³² Zekeriya Şarbak, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007, s.23

¹³³ Mustafa Ökmen ve Bekir Parlak, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler – İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat**, Alfa Aktüel, Bursa, 2010, s. 47.

yaşam biçimi, politik toplum yanında bir denge unsuru olarak sivil toplum gelişmektedir. Devletin aynı zamanda toplumun kendisi olduğunu düşünen klasik sivil toplum anlayışı değişmekte ve yerini modern anlayışlara bırakmaktadır¹³⁴.

Yerel yönetimlerle ilgili aranjmanların iyi sonuçlar vermesi toplumdaki bir takım zincirleme etkilere bağlıdır. Yerel yönetimler yolu ile demokratik sorunların ve siyasal sistemdeki sorunların düzeleceğini beklemek iyimser bir görüş olur. Türkiye gibi merkezîyetçi devletlerde etkin bir yerel yönetim düzeninin varlığı, yerleşmiş ve toplumca kabul görmüş özgürlükçü demokrasinin ve buna bağlı olarak ortaya çıkan demokratik yerel yönetim anlayışının var olmasına da bağlıdır. Bu ise, tarihsel süreçle yakından ilgili olduğu kadar, toplumun sosyal birikimi ile de ilgilidir¹³⁵.

Sivil toplum örgütleri, siyasal toplumdan bağımsızlıkları, yani özerklikleri, kamu kuruluşu olmamaları ve toplum yararı konusunda siyasal toplum kuruluşlarından ayrı görüşlere sahip olmaları nedeni ile “demokratik kitle örgütleri” olarak da adlandırılmışlardır¹³⁶. STK’lar bugün sadece yerel ulusal ölçekte çalışmıyorlar. Aynı zamanda küresel çalışıyorlar. Bu yerel yönetimlerle ilgili ilginç bir durum oluşturmaktadır. Son dönemde yerel yönetim reformu ile yapılan bir sürü çalışmanın temel hedeflerinden bir tanesi de özellikle Avrupa uyum sürecinde belediyeleri daha etkili hale getirmektedir. Çünkü günümüzde Türkiye’nin reel sorunlarının artık çözüm gerektiren sorunlar olarak halk tarafından oluşturulan sivil toplum örgütleri tarafından dillendirilmesi şeklinde yaşanıyor¹³⁷.

Gelişmekte olan ülkelerde sivil toplumun önemi artık daha fazla vurgulanmaktadır. Gelişmiş Batı ülkelerinde sivil toplum, kendiliğinden yerel halkı temsil eden güçler olarak ortaya çıkmış ve aynı zamanda otoriteye karşı engelleyici ve dengeleyici bir görev sağlamışken; Türkiye gibi ülkelerde daha çok, merkezin kararlarının yerel yurtlara nüfuz etmesinde pratik amaçlı kullanılması amacıyla desteklenmiştir.

¹³⁴ Şafak Kaypak, Devletten Yerel Yönetime Değişim Sürecinde Sivil Toplumun Yeni Yüzü, **BEU SBE Dergisi**, C:1 s:1, s. 35.

¹³⁵ Ruşen Keleş ve Halil Nadaroğlu, “**Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkilerin Dünü ve Bugünü**”, VI. Türkiye Maliye Sempozyumu, İstanbul, 1991, s. 6.

¹³⁶ Ruşen Keleş, “**Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütlenmesi ve Demokrasi**”, Cahit Talas'a Armağan, Mülkiyeler Birliği Vakfı, 1991, s.321-329.

¹³⁷ Fuat Keyman, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007, s.5.

3.7. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SİYASETE ETKİSİ

Bir örgüt kendini "sivil toplum örgütü" olarak tanımlıyorsa, "devlet" denen kurumla arasına belirgin bir mesafe koyuyor demektir. Günümüzde bu, ayrıca, bilinçli bir mesafedir. Kamu politikalarının belirlenmesi sürecine STK'ların önemli etkisi bulunmaktadır¹³⁸. Karar alma süreçlerinin toplumsal umutları karşılayacak politikalara dönüşmesi için ilgili hissedarların sürece dâhil edilmesine ihtiyaç vardır. Geleneksel devlet yönetiminden farklı olarak düzenli bir yönetim için STK'ların da sürece dâhil edilmesi gereklidir. Çünkü artan devlet görevlerinin iktidarca tek başına yapılması mümkün görünmemektedir. STK'ların da sürece dâhil edilmesi gereği bir ihtiyaç olarak belirginleşmiştir.

STK'ların halkın beklentilerini bilmesi ve bunu idareye iletmesi son derece önemlidir. STK'ların vatandaşların katılımını sağlaması demokrasiye katkı sunmakta ve kamu politikalarının belirlenmesi sürecini etkilemektedir. Toplumsal yapının önemli bir unsuru haline gelen STK, günümüz siyasal yapılar açısından hem demokratikleşme çitasının yükselmesine hem de kamu politikalarının oluşum sürecine etki etmektedir¹³⁹. Alınan politik kararlarda STK'lar aracılığı ile vatandaşlarında söz hakkı bulunmaktadır.

Kurumsal olarak resmi birim ve organlar (parlamento, hükümet, bakanlıklar, yerel birimler vs.) politikaların belirlenmesinde temel aktörler olarak dikkat çekmektedir. Siyasal sistem içerisinde var olan farklı grupların da (STK, baskı ve çıkar grupları gibi) politika belirleme sürecinde etkisi göz ardı edilmemelidir. Bu siyasal grupların yanında elit seçkinlerin düşünce ve tercihleri de politika sürecinde etkili olabilmektedir. Ancak hangi aktörlerin sürece hangi ölçüde ve ne şekilde etki ettiği kadar, üretilen politikaların başarısı sonucunda sağlanacak toplumsal faydayla doğru orantılı olacak şekilde ölçülebilmektedir. Diğer bir ifadeyle kamu politikaları akılcı ve kapsayıcı olmak zorundadır¹⁴⁰.

Özellikle yeni kamu yönetimi anlayışının hayata geçmesiyle, insan hakları, kentli hakları, çevre konuları, kültürel haklar gibi birçok konuda üretilecek politikalarda, hükümetler kadar hükümet dışı organizasyonların da etkin olmaya

¹³⁸ Bulut vd. *Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi*, Strategic Public Management Jurnal Volume 3, Issa 6, 2017, pp.23-38.

¹³⁹ A. Bahar Çiçek, "Hükümet Dışı Örgütler (NGO's) ve Demokratikleşme", Cilt: 18, Sayı: 2, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2008, s. 299.

¹⁴⁰ Hasan H. Çevik, "Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme", C.31, *Amme İdare Dergisi*, 1998, s. 108-109.

başladığı söylenebilir. Sivil toplumun kamu politikası sürecine katılması, yönetim tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Bu kavram, devletle toplum arasındaki ilişkiyi yeniden düzenlerken, hükümetlerin tekelinde olan siyaset yapma sürecine ortak olmaya başlamış ve STK alanı genişlemiştir¹⁴¹. Örneğin bu konuda Türkiye’de TÜSİAD (Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği) gibi derneklerin ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde potansiyellere ilişkin değerlendirmeleri bir bakıma bu alanda oluşturulan kamu politikalarına yön verebilmektedir. Nitekim derneğin faaliyet raporlarına (2011-2012) bakıldığında farklı faaliyet alanlarıyla ve saha çalışmalarıyla politika yapma sürecinde rol aldığı görülecektir¹⁴².

Ancak TÜSEV ‘in (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı), “Sivil Toplum Kamu İşbirliğinin Güçlendirilmesi Projeleri” incelendiğinde, Türkiye’de Sivil toplum Örgütlerinin kamu politikalarının oluşum ve karar alma süreçlerine katılımı öncelikle yasal mevzuat bakımından kısıtlılıklar içermektedir. Bu alanda yasal düzenlemenin yetersiz olması alınan kararların demokratik olmasını engellemektedir. STK’ların politik karar alma süreçlerine etkisi önemli bir yer tutmaktadır. Demokrasinin gelişmesi için STK’ların politik sürece dâhil edilmesi gerekmektedir.

Türkiye’deki uygulamalar değerlendirildiğinde STK’ların katılım basamaklarından ancak danışma aşamasında bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Karar alıcı kamu sistemlerinin STK’ların görüş ve deneyimlerini talep ettikleri durumların yanında STK’ları sadece danışman olarak değerlendirip fikirlerine başvurmaları gibi daha alt basamakların örnekleriyle de karşılaşılabilir. Bu nedenle yasal mevzuatta yeniden düzenlemeler yapılmalıdır.

STK’ların sadece fikir vermek için değil alınan kararlarda söz sahibi olabilmeleri için yasalar yeniden düzenlenmelidir. 2005 yılında kabul edilen Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelikte madde 7/2 ve 3’te belirtildiği üzere karar alıcı mekanizmaların karar alma aşamalarında STK’ların görüşlerine başvurmaları gibi bir zorunluluk bulunmamakta; bunun yerine karar, takdir yetkisi çerçevesinde karar alıcıya bırakılmaktadır. Dolayısıyla bu konuda

¹⁴¹ Hamza Ateş ve Ahmet Nohutçu, “Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet”, C.11, Selçuk Üniversitesi, *İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2006, s. 255.

¹⁴² Filiz T. Emine, “Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: TÜSİAD Örneği”, Sayı 36, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013, s. 47.

ortaya konulan öncelikli sorunlar; yasal düzenlemelerin yetersizlikleri, Kamu - STK iş birliğine temel oluşturacak herhangi bir düzenlemenin mevcut olmaması, yasal çerçevede STK'lara dair yapılan göndermelerin açık olmaması, yasada yer alan ifadelerin genel nitelikli ve iş birliğinin şekli ve içeriğine dair bir hüküm içermemesi şeklinde sıralanabilir¹⁴³.

Siyasal mekanizmalarda merkezi karar alıcıların kararlarına katılma sadece oy verme davranışı ve seçim çalışmaları ile sınırlı değildir. Yönetime katılma onun kararlarını etkileme şeklinde olur ki bunun en ideal uygulamasını sivil toplum kuruluşlarında görmekteyiz. Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin belirlenmesinde çeşitli faktörler rol oynar. Bunlardan ilki anayasal - kurumsal yapıdır. İkinci olarak mevcut parti sistemi sivil toplum kuruluşlarının çalışma alanlarını ve yöntemlerini belirleyen faktörler arasında yer alır. Üçüncü olarak sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini ve karar alma mekanizmasındaki etkinliğini belirleyen etkenlerden birisi de siyasi kültürdür¹⁴⁴.

Sivil toplum kuruluşlarının siyasi karar alma mekanizmasını etkilemek için başvurdukları yöntemler çeşitlidir. Sivil toplum kuruluşları karar alıcıları etkilemek için doğrudan ya da kamuoyu aracılığıyla dolaylı çalışmaları yerine getirirler. Bu çerçevede, hükümet dışı kuruluşların büyük ölçüde yönetimlerin taşeronları kimliği kazandıkları, var olan iktidar ilişkilerini güvence altına almak için kullanılan bir araç haline geldikleri eleştirisi de şaşırtıcı olmamaktadır. Latin Amerika uygulamasına ilişkin yazın, neo-liberal güçlerin hükümet dışı kuruluşları kamu yönetimi taşeronları haline getirdiğini belgelemektedir¹⁴⁵.

Sivil toplum kavramının burjuva topluma özgü olduğüne ilişkin bir kavram olduğunu ilk Karl Marx dile getirmiştir. Hegel önceliği devlete veren ve devleti her şeyi kuşatan bir kurum olarak görmesine karşın; Marx sivil toplumu siyasi hayatı belirleyen bir alan olarak tanımlamıştır. Devlet ise ona göre, sivil toplumdaki çatışmaları uzlaştıran bir kurum değil, sivil toplumun bir yansımasıdır. Yani sivil toplum neyse, devlet de odur. Sivil toplum devletin şahsında kaybolmaz aksine

¹⁴³ Çiçek G. Ayata ve Ulaş Karan, *Sivil Toplum Aktif Katılım: Uluslararası Standartlar, Ulusal Mevzuattaki Engeller, Öneriler*, TÜSEV Yayını, İstanbul, 2015, s.106-118.

¹⁴⁴ Akbal, a.g.e, s.150.

¹⁴⁵ Oya Çitçi, *“Yeni Siyaset: Neoliberalizm ve Postmodernizmin Siyasi Projesi*, Cilt I, Sayı 2, 2008, Sosyal Bilimler Dergisi, s.19.

yeniden üretilir. Çünkü sivil toplum üretimin yapıldığı ve sınıfsal mücadelenin ortaya çıktığı alandır¹⁴⁶.

Son yıllarda özellikle Habitat II konferansı ve Avrupa Birliği'yle artan ilişkilerin de etkisiyle STK'lar çalışmalarında bir artış görülmektedir¹⁴⁷. Yönetim ağlarının ağırlığı yanında yasal sınırlamalara rağmen hayat bulabilmiş STK'lar öncelikle seçkin örgütlenmeler olarak şekillenmekte ve halk tarafından tekil şikâyet yollarının yeni bir seçeneği olarak görülmektedir. Böylesi bir algılamaya anlık bir tepki olarak STK'lar da mutlak talep ve şikâyetler üzerine ses çıkararak bir siyasetle cevap vermekte ve proje üretim ve yürütme aşamalarında sessiz kalmaktadırlar¹⁴⁸.

3.7.1. STK'ların Yerel Siyasete Etkisi

Yerel siyasetin bir parçasını oluşturan sivil toplum kuruluşları siyasal yapının dışında olan ancak siyasal yapıya etki eden ve siyasal yapıdan da etkilenen oluşumlardır. Sivil toplum kuruluşları yerel siyaset içerisinde önemli bir aktördür. Bu kuruluşlar, yurttaşların beklentilerini yerel kamu otoritesine ileten ve yerel karar alma sürecini etkilemeye çalışan önemli siyasal araçlar olarak öne çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarını yerel siyasetin bir parçası olarak değil de yönetim üzerinde bir yük, yerel yönetimlerin çalışmalarını engelleyici bir unsur olarak görmeleri sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Tam tersine birlikte hareket etmesi gereken iki önemli aktör olan yerel yönetimler ve STK'lar sürekli iş birliği içinde olmalıdır. Yerel halka hizmet konusunda fikir alışverişinde bulunarak birbirlerine destek olmalı. Sivil toplum kuruluşları yerel halkın beklentilerini yerel yönetimlere ileten ve böylelikle halkın yönetime katılımını sağlayan önemli yapılardır.

Mahalli İdarelerin politik ve düşünsel görüşlerden ötürü bazı sivil toplum kuruluşlarına parasal kaynak sağladığı, yerel idarenin olanaklarından yararlandığı; bazı sivil toplum kuruluşlarına ise aksine sorun çıkarıp, çalışmalarını yapmada zorluklar çıkardığı yönünde bir inanç söz konusudur. Yerel

¹⁴⁶ Ömer Çaha, “*Sivil Toplumun Dünü ve Bugününde Kadın*”, Türkiye Günlüğü Dergisi, Sayı:26, Ocak-Şubat, 1994, s.52-57.

¹⁴⁷ Aydın Uğur, *Yurttaş Katılımı: Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki Ortaklık ve İşbirliği*, T, Belge ve O. Bilgin(derl.) içinde,1997, s.10.

¹⁴⁸ Fuat Keyman, “*Devlet ve Sivil Toplum Arasındaki Sınır İyi Çizilmelidir*”, Sivil Toplum, Sayı:10, İstanbul, 2005, s. 130- 132.

yönetimlerin bu davranışlardan kaçınıp STK'lara eşit mesafede olması gerekmektedir. Bazı sivil toplum kuruluşu temsilcileri, yeni seçilen belediye başkanını tebrik etmek için randevu talep ettiklerini ancak randevu alamadıklarını ifade etmiştir. Bu durum yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşlarına yaklaşımını gösteren önemli örneklerden biridir. Yerel yönetimlerden görüşmek için randevu alamayan sivil toplum kuruluşlarının sorunlarını, düşüncelerini nasıl ve hangi platformlarda ifade edecekleri konusu önemli bir sorun oluşturmaktadır¹⁴⁹.

Günümüzde kamu yönetimi anlayışı gereği kamusal kaynakları kullanmaya görevli olanlar kaynakları ne şekilde kullanacaklarına karar verirken bu kaynakları üreten, dağıtan, kullanan herkesle iş birliği içerisinde olunmalıdır. Bu anlayış ile sivil toplum kuruluşlarının yerel politikadaki gösterişi ve önemi şüphesiz artmıştır¹⁵⁰.

Bazı yazarlar, kamu kurumlarındaki bürokratik katılıktan ve özel sektörün kârlılık endişelerinden uzak hareket edebilmeleri nedeniyle STK'ların, yenilikçi fikirlerin daha kolay üretilebildiği ve esneklikle uygulamaya aktarılabilirdiği örgütsel yapılar olarak, kamu politikalarının oluşumu açısından bazı durumlarda avantaja sahip olduğunu belirtmektedirler. STK'lar esneklik ve çabuk hareket etme gibi özellikleriyle kamu ve özel sektörün önüne geçmektedir. Yine STK'lar çeşitli projeler üreterek eğitim, çevre, adalet hizmetlerine erişim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına alternatif sorumluluklar alabilmektedirler. Âdemi merkezîyetçiliğin yaygınlaşması ile de STK'lar daha fazla sorumluluk almaya başlamışlardır¹⁵¹.

Birçok gelişmiş ülkede merkezi ve yerel yönetimler etkinlik ve ekonomiklik için hizmet sözleşmeleri gibi yöntemlerle genel ve yerel kamusal hizmetleri gerçekleştirmede STK'lardan yararlanma yoluna gitmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu işbirliği daha çok merkezi ve yerel yönetimlerin kaynak ve imkânlarının yetersiz kaldığı sağlık, eğitim, sosyal hizmetler gibi alanlarda, STK'ların sosyal yardım ve dayanışma ilkesi gereği devreye girmeleri şeklinde gerçekleşmektedir¹⁵².

¹⁴⁹ M. Rauf Güven, Yerel Siyaset ve STK: Malatya Örneği, Aralık, 2014. (*Yüksek Lisans Tezi*)

¹⁵⁰ Üç Açıdan Kentsel/Yerel Politika Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları, *Sivil Toplum Dergisi*, 2007, s.25.

¹⁵¹ Turgut Gökse ve Veysel Bilgiç, "Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmasına Etkileri, *Amme İdaresi Dergisi*, C:36, S:2, Haziran, 2003, s.51-66.

¹⁵² Muhittin Acar, *Yerel Yönetimler ve STK: İlişkiler ve Etkileşimler*, Yerel ve Kentsel Politikalar, Konya: Çizgi Kitabevi, 2003, s.23.

3.8. BASKI GRUPLARI VE STK'LAR

Bazı yazarlar baskı grupları kavramının çok geniş olduğu düşüncesiyle bunun yerine lobi, çıkar grubu, örgütlü grup gibi deyimler kullanmayı tercih etmişlerdir. Fakat zaman zaman bilimsel kaynaklarda baskı grupları ile çıkar grupları kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Baskı grupları ile STK kavramı arasında ciddi sayılabilecek farklılıklar bulunmamaktadır.

Öncelikle baskı gruplarında temsil ettiği grubun menfaatlerini korumak amacıyla iktidarın politikalarına etkide bulunma, onları değiştirme ya da değiştirilmesine engel olma ana fikri ön plandadır¹⁵³. Baskı gruplarının demokratik hayatta siyasi katılıma olumlu yönde katkıları bulunmaktadır. P. Herring'e göre baskı gruplarının temsili demokrasi içerisinde yer alması, siyasal pazarlığı, uzlaşmayı ve anlaşmayı daha kolaylaştırmaktadır¹⁵⁴.

Sivil toplum örgütleri belli bir amaç için bir araya gelmiş bulunan kişilerin oluşturdukları birlikteliklerin örgütlenmiş halidir. Bu tür yapılarda sivil oluşum ana unsurdur. Oysa baskı gruplarının sivil olması zorunlu değildir. Örneğin ordu, mahkemeler, üniversiteler, bürokrasi vb. baskı grubu olarak kabul edilen resmi birimlerdir. Sivil toplum örgütleri de baskı grubu olma özelliği taşıyabilirler.

Baskı gruplarının amacı ortak gayeyi sağlamaya yönelik çalışmalar olup devlet ile birey arasında köprü rolü oynamaktır. Baskı grupları siyasal iktidarı etkilemek amacıyla faaliyette bulunan sivil yapılanmalardır. Baskı gruplarının siyasal iktidarla olan ilişkileri karşılıklı olmaktan daha çok baskı grubu üyelerinin menfaatlerine iktidardan pay alma çabası şeklinde olmaktadır. Baskı grupları, siyasi karar alma süreçlerini etkilemek suretiyle kendilerini oluşturan asıl hedefleri doğrultusunda çalışma yapan siyasal kurumlardır¹⁵⁵.

Baskı grupları ortak fayda temelinde odaklanıp elindeki güçle kuvvetli etkileşimde bulunma gayretinde olan organize yapılardır. Ancak siyasi partilerle özdeş değildirler. Baskı grupları kendilerinin dayalı olduğu her alana ilgi gösterebilirlerken içinde bulunduğumuz zamanda "Kanal İstanbul" konusu buna iyi bir örnek oluşturmaktadır. "Kanal İstanbul" politik, ekonomik, çevre, finans, ulaşım ve temiz su havzaları boyutlarıyla çok yönlü bir ilgi odağıdır. Dolayısıyla

¹⁵³ Necdet Aksoy, *Sivil Toplum ve Baskı Grupları*, İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2008, s.14-30.

¹⁵⁴ Bülent Daver, *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1972, s. 250.

¹⁵⁵ Aksoy, a.g.e., s.59.

birçok baskı grubu diğer deyişle STK'lar "Kanal İstanbul" konusu üzerinde yoğunlaşarak görüşlerini paylaşmaktadırlar. Burada olumlu görüş paylaşımlarıyla karşı görüş paylaşan STK'ların varlığı ülkedeki demokratik yapının iftihar kaynağı olduğu gibi paydaşların detaylı aydınlatılmasında katkı sağlayan ciddi bir etkinliktir. Burada taraf hükümet olmayıp bir ya da birden fazla üniversitenin açıklama yapması konunun bilimsel boyutta aydınlatılmasına ve müspet ya da menfi kamuoyu oluşmasına yardımcı olacaktır.

Politika bilimine göre baskı grubu siyasal iktidara baskı uygulayan ve bu baskıdan sonuç alabilen gruptur. Bu gruplar ikiye ayrılır. Bir kısmı maddi menfaatleri savunurken, diğer kısım ahlaki değerleri savunur. Maddi çıkar grupları genellikle bir meslek grubunun çalışma şartlarını, aylık gelirini, yasal haklarını savunur ve geliştirmeye çalışır¹⁵⁶. İşçi ve işveren sendikaları, meslek odaları, esnaf ve zanaatkâr örgütleri bu gruba girer. Sendika meslek örgütlerinin genellikle mesleğe ve coğrafi bölgeye bağlı olarak örgütlendiği görülür. Çalışanların üretimden aldıkları pay ve hak mücadeleleri başlangıcından itibaren toplumsal olduğu kadar aynı zamanda siyasal bir mücadele olmuştur. İşçiler sendikaların yanında siyasal partiler de kurarak siyaset sürecine müdahale etmişlerdir¹⁵⁷.

Çalışma grupları farklı olan kişiler, farklı görüş ve ideolojilere sahip olan kişiler, belirli çıkarları savunmak için bir araya gelen menfaat grupları, dernekler, amaçları doğrultusunda faaliyet gösterirken iktidarla karşı karşıya gelmektedirler. Böylesi bir durumda, grupların amaçlarının gerçekleşmesi, iktidarın aldığı bir kararın uygulanmasını önlemeyi ya da amaçları ile paralel yönde karar almalarını gerekli kılabilir¹⁵⁸. Ülkemizde baskı gruplarının örgütlenme yapıları genelde dernekler, vakıflar, sendikalar, cemiyetler, meslek örgütleri ve birlikler şeklinde olmaktadır. Türkiye'de baskı grupları 3 gruba ayrılmaktadır. Bunlar¹⁵⁹; kültürel baskı grupları, politik baskı grupları ve ekonomik baskı grupları.

¹⁵⁶ Yahya Zabunoğlu, *Baskı Grupları: Siyasal Parti-Baskı Grubu İlişkileri*, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara, 1967. (Doçentlik Tezi)

¹⁵⁷ Cengiz Çağla, *Yeni Başlayanlar için siyaset bilimi*, Omnia yayınları, 2010, s.130-131.

¹⁵⁸ Aydın Uğur, "Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri", *Merhaba Sivil Toplum*, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001, s.69.

¹⁵⁹ H. Erkan, *Demokrasi ve Piyasa Ekonomisinde Birlikler (Odalar, Sendikalar, Dernekler)*, Tükelmat, İzmir, 1992, s.14-100.

Bu itibarla, siyasal amaç gütmeyen bir araya gelen kişilerin oluşturdukları dernek, grup ve örgütler, belli koşulların gerçekleşmesiyle baskı grubu niteliğini kazanmaktadır. Baskı grubu olabilmek için asıl kıstas, grubun hükümetle arbedesi anında baskıcı özelliğe ehil olması gerekliliğidir. Baskı ekiplerinin ana öğelerini şu şekilde belirtmek uygundur¹⁶⁰:

- A. Toplumdaki sosyal güçlerin bilinçli örgütlenmesi
- B. Kendi çıkarları doğrultusunda toplumsal çıkarlarını iktidara iletme
- C. Kitlenin gerçek iradesini belirleyen ve yönetime meşruluk kazandıran çoğulcu grupların varlığı gibi

Baskı gruplarındaki bireylerin oy potansiyellerinden dolayı siyasi partiler, baskı gruplarını dikkate almakta ve parti programlarında baskı gruplarının fikirlerine yer verebilmektedirler. Yerel yönetici veya milletvekili yeniden seçilebilmek için baskı gruplarının ya da yereldeki güçlü aile, mal sahibi gibi etkili aktörlerin isteklerini yerine getirmek zorunda hissetmektedirler. Baskı kümelerinin politik karar alma sistemlerini etkileme aşamasında uyguladıkları metotlar¹⁶¹:

- Kandırma, inandırma, baskı ve gözdağı,
- Siyasi gruplarla ilişki kurma,
- Kuliscilik – lobicilik, kişisel menfaatler sağlama,
- Toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme,
- Basın ve kamuoyu oluşturma, yayın organları aracılığı ile kamuoyunu bilgilendirme,
- Panel, konferans ve seminerler düzenleme, grevler, itaatsizlik ve sabotaj şeklinde kategorize edilebilir.”

Ancak süreç sonunda vaatler ve verilen sözler yerine getirilmediğinde STK'lara güven azalmakta ve STK'lar etkinliğini yitirmektedirler. Bu sonuçla karşılaşan STK'lar sonraki dönemde küçülmek ya da etkinlik alanının dışına çıkmaktadırlar.

¹⁶⁰ Mehmet Akad, Baskı Gruplarının Siyasal İktidarla İlişkileri, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976, s.64-67. (**Doktora Tezi**)

¹⁶¹ Mehmet Akad ve Bihter'in V. Dinçkol, **Genel Kamu Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2006, s.412-413.

Sivil toplum geniş anlamda “iktidardan uzak, devletle arasındaki ilişkide özerkliğe sahip olan ve toplumun üyeleri tarafından kendi çıkarlarını, korumak ve yaymak için gönüllü olarak kurulan örgütlenmelerin oluşturdukları bir birliktelik alanıdır¹⁶².” Sivil toplumdaki ‘sivil’ kelimesi, kent yaşamından doğan kazanç ve mükellefiyetleri ifade eder¹⁶³. Sivil toplum kuruluşu anlatımı günümüzde çoğunlukla baskı grubunun yerine de kullanılmaya başlanmıştır. Politikayı geniş manada “halkı ilgilendiren bir alanda planlanan ya da uygulanan bir siyaseti değiştirme veya değiştirilmesine engel olma” çalışması olarak ifade edecek olursak baskı grupları da bir nevi politika yapma kuruluşlarıdır¹⁶⁴.

Bir baskı grubunun ana hedefi siyasal iktidarı, üyelerinin menfaatlerinin kamu yararı ile uyumlu olduğuna ikna ederek karar mekanizmalarını bu yönde çalışmalar yapmaya sevk etmektir. Sivil toplum kuruluşunun en temel özelliğinin gönüllü teşkilatlanma olduğu düşünüldüğünde birçok baskı kümesinin sivil toplum kuruluşu olmadığını söyleyebiliriz¹⁶⁵. Baskı grupları hükümet, meclis, yargı ve siyasi partiler ile ilişkide bulunarak demokratik yapılarda politik katılımın ögesi olarak görülmektedir.

1982 Anayasa’sının 52.maddesinde yer alan “sendikal çalışma” ile ilgili hüküm 1995 yılında büsbütün yürürlükten kaldırılmıştır¹⁶⁶. Değişiklikten önceki düzenlemede, sendikaların 13.maddedeki yasaklara aykırı çalışamayacakları, politik hedef güdemeyecekleri, siyasi faaliyette bulunamayacakları, dernek, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütleri ve vakıflarla bu gayelerle hareket edemeyecekleri düzenlenmiştir¹⁶⁷. Ancak demokratik hayatın gerekleri bakımından baskı grupları, siyasi partiler ve sivil toplumun, özgürlük ve etkinlik alanının Anayasa ile garanti altına alınmasının önemi düşünüldüğünde, oldukça sınırlı olan 1982 Anayasa’sında yapılan bu değişikliklerin bir anlamda bağımsızlık alanını genişlettiğini söylemek muhtemeldir.¹⁶⁸

¹⁶² Meltem Caniklioğlu, *Sivil Toplum ve Türkiye Demokrasisindeki İzdüşümleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s.21.

¹⁶³ Vehbi Bayhan, “Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C:26, No:1, Sivas, Mayıs, 2002, s.4.

¹⁶⁴ Aksoy, a.g.e. s.15.

¹⁶⁵ Özcan Bilgici, Baskı Gruplarının Siyasi Karar Alma Organları Üzerindeki Etkisi: Türkiye Barolar Birliği Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekim, 2010, s.15-16. (**Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁶⁶ Ömer Alkan, “Sivil Toplum Kurumlarının Hukuksal Çerçevesi”, *Tanzimat’tan Günümüze İstanbul’da STK’lar*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 2000, s. 45.

¹⁶⁷ Caniklioğlu, a.g.e s.168.

¹⁶⁸ Gökhan Atılcan ve Attila AYTEKİN, *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler*, Yordam Kitap, İstanbul, 2013, s. 80.

1982 Anayasasının 34. maddesinde yer alan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin olarak da değişiklik yapılmıştır. Değişiklikten önceki halinde, kent yaşamının bozulmasının önlenmesi için yetkili olan idari merciin, gösteri yürüyüşünün yapıldığı yeri tespit edeceğine ilişkin bir düzenleme, 2001 değişikliği ile ortadan kaldırılmıştır. 1982 Anayasasının 34. maddesinin son fıkrasında yer alan, dernek, vakıf, sendika ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kendi konu ve amaçları dışında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyememelerine ilişkin yasakta 2001 değişikliği ile ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca 1982 Anayasasının 51.maddesinde sendikaların mahkeme kararı ile kapatılabileceğine ilişkin düzenlemede 2001 değişikliği ile ortadan kalkmıştır. Değişiklikten sonraki halinde ise, sendikaların ancak milli güvenlik, kamu düzeni, genel ahlak gibi nedenlerle kanunla sınırlanabileceği düzenlenmiştir. 1982 Anayasasının 51.maddesinin 4.fıkrasında 'Sendika Kurma Hakkı' başlığı altında yer alan aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olunmasını yasaklayan hüküm 2010 değişikliği ile yürürlükten kaldırılmıştır¹⁶⁹.

1995 yılında Anayasa'da yapılan değişikliklerin bazıları sivil toplum ve demokrasi bakımından önem taşımaktadır. Dernekler yönünden siyasi amaç gütmeye, siyasi çalışma yapma, siyasi partilerden yardım görme ve onlara destek olma, diğer sivil toplum kuruluşlarıyla ortak amaçlı hareket etme, siyasi partiler açısından da yurt içinde ve dışında teşkilatlanma yasakları bu değişikliklerle ortadan kaldırılmıştır. 1995'de yapılan bir diğer önemli değişiklik, belirli şartlarda derneklerin kendiliğinden fes edilmiş sayılacağını tebliğ eden kararın kaldırılması olmuştur. Ayrıca, vakıflarda derneklere tanınan haklardan faydalanabileceklerdir¹⁷⁰.

2001 yılında yapılan Anayasa değişiklikleri ile Dernek kurma hürriyetinin yer aldığı 33. madde yeniden düzenlenmiştir. 33. maddenin 2. fıkrasındaki dernek kurmak için bilgi ve dokümanların yetkili mercie verilmesi ve bu merciin kanuna aykırılık göstermesi halinde derneğin çalışmasının durdurulması veya kapatılması için mahkemeye başvurması imkânı kaldırılmıştır¹⁷¹. Kaboğlu'na göre, 2001'de

¹⁶⁹ Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, Mevzuat Resmi Sayfası, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (Erişim Tarihi: 27.12.2019)

¹⁷⁰ Murat Belge, "**Sivil Toplum ve Türkiye**", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, Cilt 7, 1983, s. 30.

¹⁷¹ Süheyl Batum vd. **Çoğulculuk**, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı, Nisan, 2003 s.73.

yapılan bu değişiklik, ayrıntılı, katı ve yasaklayıcı düzenlemeyi öngören 34. maddenin özgürlüğün amacına uygun hale getirilmesini sağlamıştır¹⁷².

2010 değişikliklerinden belki de en önemli denilebilecek değişiklik, geçici 15. maddenin kaldırılmasıdır. Bu durum, MGK tarafından çıkartılan kanunlardan biri olması sebebi ile Anayasa Yargısı yolu ile denetlenmesi de imkânsızdı. Geçici 15. maddenin kaldırılması, yargısal denetim imkânının sağlanması sebebi ile önem taşır¹⁷³. Türkiye’de dernek özgürlüğü, 1995 yılından sonra Anayasa, Dernekler Kanunu ve Medeni Kanun’da yapılan değişikliklerle evrensel ölçülere uygun olmaya başlamıştır. Çoğulcu demokrasi anlayışının yerleşmesi bakımından baskı gruplarının yeri düşünöldüğünde bu alandaki gelişmelerin önemi ortaya çıkar¹⁷⁴.

Ancak bazı derneklerin STK görünümünde baskı grubu olmanın ötesinde, bilimsellik kisvesi altında yıkıcı faaliyetlerde bulunduğu ya da temsil ettiği ülkenin menfaatlerine uygun faaliyette bulunduğu gözlenmiştir. Ülkemizde bu açıklamaya en uygun vakıflardan biri Almanya uzantılı “Konrad Adenauer Vakfı” (KAF-KAS) gösterilebilir. Bu vakıf önceki dönemlerde hükümet temsilcileri tarafından gündeme getirilmiş ve açık isim bildirilerek ilgili devlet nezdinde uyarılarda bulunulmuştur.

Baskı gruplarının yönetim üzerinde yürüttükleri etkileme faaliyetlerinin bütünüyle kendi özel çıkarlarını esas alıp almadığı konusu tartışılmaktadır. Bazıları baskı gruplarını genellikle kendi dar ve özel çıkarları peşinde koştıkları ve bunların çoğunlukla toplumun genel yararı ile bağdaşmadığı görüşündedir. Bazıları da toplumun ortak değer ve çıkarlarını esas alan baskı gruplarının (insan hakları, tüketiciler ve çevreyi korumayı amaçlayan kuruluşlar vb.) giderek gelişmekte olduğuna dikkat çekerek kamu yararı unsurunun ağırlık kazandığını belirtmektedirler¹⁷⁵.

¹⁷² İbrahim Kaboğlu, Kolektif Özgürlükler, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları:8**, Diyarbakır, 1989, s.287.

¹⁷³ Murat Belge, “Sivil Toplum ve Türkiye”, **Merhaba Sivil Toplum**, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001, s.50.

¹⁷⁴ Batum a.g.e s. 46.

¹⁷⁵ Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, Erkam Matbaacılık, İstanbul, 1994, s. 335.

Ülkemizde baskı grupları siyasal iktidarlarca daima kontrol altında tutulmak istenmiştir. Örneğin siyasal iktidarca benimsenmeyen baskı grubu yöneticileri değiştirilmiş, grubun faaliyetleri yasaklanmış ya da o alanda bir başka örgüt kurularak eski pasifize edilmeye çalışılmıştır. Örneğin 1991 seçimleri sonrasında iktidara gelen siyasal partide (DYP), TOBB üyelerinin aktif rol oynamaları bu dönemde siyasal politikaları belirlemede TOBB adeta anahtar rolü üstlenmiş, iktidar üzerinde son derece etkili rol oynamıştır¹⁷⁶.

¹⁷⁶ T. Şahim, “*Siyasi Katılım ve Baskı Grupları*”, Makro Ltd. Şti. Eğitim Yayınları, Ankara, 1994, s.79.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE YEREL YÖNETİMLER: İSTANBUL İLİ SİLİVRİ İLÇESİ ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. DERNEKLER VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye- Dernek ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

4.1.1. DERNEK YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Silivri Sanayici ve İş Adamları Derneği Başkanı Hakan Kocabaş:

Belediyeden beklentimiz; iyi bir alt yapı sağlaması, kültürel faaliyetler düzenlemesi ve tüm sanayicilerle iş birliği sağlamasını istiyoruz. Belediye sanayiciler ve iş adamları ile birlikte hareket etmelidir. Bütün sanayiciler öncelikle büyümek istiyor. Belediye bu konuda kendi parseli içinde imar kolaylığı sağlamalıdır. Aynı zamanda kendisine başvuran yeni yatırımcılarla bağıni iyi kurması gerekiyor. Birlikte ortak kullanım alanları oluşturularak topluma yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Yeni yapılacak işlerde STK'larında görüşleri alınmalıdır. Özellikle imar planlarında sanayici ve iş adamlarına ayrılacak alanların uygun fiyatlı yerler olması için Belediyenin çalışmalar yapması gerekiyor. Ülkemizin geleceği ihracata ve imalata dayalı olduğu için yerel yönetimlerin, sanayici ve iş adamlarının yanında olarak işleri kolaylaştırıcı, prosedürü azaltıcı önlemler alması gerekiyor. Bölgemizdeki sanayi ürünlerinin tanıtılması ve toplantı yapılması için yer talep edildi. Yurt dışı müşterilerini gezdirmek için bütün sanayi ürünlerinin olduğu bir yer olsun istedik. Bu anlamda olumlu bir dönüş olmadı. İstanbul Büyükşehir Belediyesinden 1/100.000 planda bölgemizin sanayi alanı olarak işaretlenmesini talep ettik.

Silivri Köy ve Mahalle Muhtarları Derneği Başkanı Muharrem Eren:

Belediyenin hizmet ederken STK ile birlikte hareket etmesi gerekiyor. STK'ların ihtiyaçlarını karşılamak için çözüm odaklı olmalı ve iş birliği içinde gelir getirecek imkânlar sunmalıdır. STK'lara belediye bütçesinden belli bir pay ayrılmalıdır. Birlikte daha iyi hizmet yapmak için iş birliği sağlanmalıdır. STK'lar belediye

meclisine önerge verebilmelidir. Dernekleri temsil edecek bir kişi seçilerek, derneklerde yapılan işler ve hizmetler denetlenmelidir.

Silivri İzcilik ve Doğa Sporları Kulübü Derneği Başkanı Seher Coşkun:

Belediye STK'nın kuruluş amacını gerçekleştirmesine yardımcı olmalıdır. Belediyenin yapmak istediği hizmet ile STK'nın amacının örtüştüğü zaman bu işin STK üzerinden yapılıyor olması STK'nın güçlenmesini sağlar. Belediyenin imkânları ile yapılmak istenen eğitim çalışmaları ve aktivitelerde materyal, alan, ulaşım gibi ihtiyaçların sağlanması yapılacak olan işi yüksek başarıya götürecektir. Elbette ki bundan yurttaşlarımız memnun olacaktır. Belediyede alınan kararların STK temsilcilerinin de onayına sunulmasını isterdim. Çünkü STK'lar maddi ve siyasi beklenti için değil halkına faydalı olabilmek için çalışıyor.

Silivri Dağılmış Aileler ve Çocuk Hakları Derneği Cengiz Dinçer:

Belediye ile aktivite yapmak bir yana randevu bile alamadık. Günümüzde kadına şiddetin arttığı, çocukların icra ile görüldüğü, duygusal ve cinsel istismara uğradığı bir ortamda maalesef derneğimize ilgi gösterilmiyor. Seçim öncesi verilen sözlere rağmen randevu bile alamadık. Kent Konseyi kurulunda aile konseyi kurulmasını talep ettim ama dönüş olmadı. Defalarca toplantı yapılmasına rağmen davet edilmedik.

Silivri Alevi Kültür Derneği Başkanı Özgün Deniz Gündüz:

Her geçen gün değişen kanunlar ve Belediyecilik işleyişi toplumda sosyal belediyecilik beklentisini yükseltmiş durumdadır. Klasik işleyişte belediyecilik artık çevre düzenlemesi ve temizlikten ibaret olmaktan çıkmış durumda. Günümüzün şartları gereği özellikle kitlesel toplumların oluşturduğu STK ve Belediyelerin ortak akıl olarak hareket etmesi gereken kurumlar haline geldiğini düşünüyoruz. Yaşadığımız şehrin veya bölgenin kültürel yapısına göre yapılabilecek çalışmalar ve projelerde bu tür STK'ların görüş ve fikirlerine yer verilmelidir. Özellikle kamu yararına çalışan STK'lar yapılacak sosyal projelere dâhil edilmelidir. Belediyeden beklentimiz belediyenin içinde ayrı bir birim oluşturularak STK'ların muhatap olacağı, sıkıntı ve sorunlarında başvuracağı bir birim oluşturulmasıdır. STK'lar yapacakları etkinlik ve çalışmalarda, yandaşlık ve hemşericilik ayrımcılığı yapılmadan herkese eşit şekilde belediyelerin etkinlik salonları ve lojistik hizmetlerinden faydalanabilmelidir.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Silivri Şube Başkanı Mübeccel Çeşmecioğlu: Dernek olarak gönüllü insanları bir araya getirmek için binaları kullanmak en büyük sorundur. Barınma yerleri konusunda Yerel yönetimlerin STK'lara yardımcı olması gerekiyor. Örneğin Beylikdüzü Belediyesi bölgenin önde gelen, toplumsal fayda sağlayan STK'larına yer vererek (prefabrik) onların bir arada olmalarını sağladı ve bu şekilde güçlü bir iletişim ortamı oluşturdu. Bu nedenle Belediyeden maddi ve manevi destek bekliyoruz. Kendimiz için değil öğrenciler için. Örneğin biz Dernek olarak Belediyeye ait bir yerde çay bahçesi işleterek elde edilen bu gelire 150 öğrenci okutuyoruz. Okuma yazma bilmeyen kadınlara emekli öğretmenlerimiz ders veriyor.

Belediyeler STK'ların arka bahçesidir. Belediyeye ait bazı yerlerin kullanım hakkı ve ticari işletmesi bölgede öncü ve önemli konularla ilgilenen STK'lara verilerek onlara destek olunabilir. İhtiyaç halinde mekân, araç ve özellikle derneklerin kiralari konusunda destek olunmalıdır. Dernekler gönüllü insanların bir arada olduğu yerlerdir. Bizler ilk zamanlarda derneğin kirası, elektriği vs. gibi maddi konularda sıkıntı yaşadık. Ancak hayırseverlerden birinin bize kendine ait bir yeri kira almadan kullanmamız için vermesi sonucu ayakta kalabildik. Bu anlamda yasa ile derneklere özellikle ilk kurulduğu zamanlarda destek verilmesini istiyoruz.

Silivri Çevre Derneği Başkanı Ali Korsan: Belediyeden beklentim çevreyi ve doğayı korumalarıdır. Çevre Derneği olarak amacımız fosil yakıtlı sanayinin buraya gelmemesini sağlamaktır. Turizm üzerine yoğunlaşarak, deniz ve ormandan yararlanıp bölgenin turistik bir ilçe olması sağlanmalıdır. Yaptığımız çalışmalar neticesinde meclis toplantılarına katılmayı talep ettik ve yerel yönetimde bu talebimizi olumlu karşıladı. Şu an bizi doğal meclis üyesi olarak kabul ediyor. Her meclis dönemi meclis çalışmalarının gündemi bize gönderiliyor.

Sürekli Belediye toplantılarına katılarak çalışmalarını takip ediyoruz. Yanlış bir şey görürsek görüşüp kaygılarımızı dile getiriyoruz. Çevreye zararlı termik santral, çöp vb. sorunlar olduğunda biz belediyeden araç ve ofis talep ediyoruz. Genellikle taleplerimizin karşılanmasında sorun yaşamıyoruz. Çevre sorunları olduğu zaman bunu dile getiriyoruz. Basınla ve ilgili kurumlarla yazışmalar yaparak sorunun çözümü noktasında kamuoyu oluşturarak bir şekilde çözüm sağlıyoruz. Yapılacak yerel projelerle ilgili Kurumlarla ve STK'larla fikir fırtınası yapılmasının doğru ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Bölgemize kimyasal arıtma tesisi

yapılacaktı. Üç yıl uğraştık ve durdurduk. Ayrıca Kent Konseylerinin STK'ları körelttiğini, önünü kestiklerini ve faaliyet alanlarını daralttığını düşünüyorum.

Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Başkanı Metin Oral:

Belediyeden beklentimiz yapacağımız etkinliklerde yanımızda yer alması ve faaliyetlerimizi kolaylaştıracak çözümler sunmasıdır. Tarımla alakalı tarla günleri etkinliğinde ve çiftçi gününde duyuru sağlaması, araç desteğinde bulunması vs. Belediyeler ve STK'lar karşılıklı anlayış içinde olmalı ama maalesef siyasi bakılıyor. STK'ların sosyal amaçları var. Tarla günlerine ve tarım projelerine desteklerimiz oldu. Fuarlar düzenlendi ve firma getirdik. Ayrıca belediyede STK ile ilgili bir masa olması önemli.

Silivri Tokatlılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı

Ali Vural: Belediye herkesin belediyesi olmalıdır. STK ile iş birliği içinde olmalı ve istişarede bulunmalıdır. Yöresel gelenekleri birlikte sürdürerek yaşatacak projeler oluşturmalı. Belediye meclisi ile dernek yönetiminin ortak kararlar almasını isterdik.

4.2. VAKIFLAR VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye - Vakıf ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

4.2.1. VAKIF YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Türkiye Gençlik Vakfı Silivri İlçe Temsilcisi Salim Çavdar:

Belediye STK'lara eşit mesafede durmalı, yaşadığımız bölgede yapılacak yatırım ve hizmetlerde STK'larda karar süreçlerine olabildiğince dâhil edilmelidir. Her belediyenin STK ile ilgili birimi olmalıdır. Her iki yapı birbirine müdahale etmeden birbirlerine alan açmalıdır. Örneğin belediye öğrenci yurdu açma işiyle uğraşamaz. Lakin bu konuda uzman bir STK'ya yurt binasının tahsisini yapıp kendi belirlediği kurallar dâhilinde işletmesini yaptırabilir. Burada kâr amacı gütmeyerek hem kamu yararı hem de gençlere yönelik güzel bir hizmet sağlamış olur. Belediye STK'lara imkân sunarken vatandaşın hakkını gözetmeli ve gereksiz harcamalardan kaçınmalıdır. İhtiyaca göre mekân, envanter, araç ve proje ortaklığı sağlanabilir.

Silivri Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı Başkanı Seher Coşkun: Belediye STK'nın kuruluş amacını gerçekleştirmesine yardımcı olmalıdır. Belediyenin yapmak istediği hizmet ile STK'nın amacının örtüştüğü zaman bu işin STK üzerinden yapılıyor olması STK'nın güçlenmesini sağlar. Belediyenin imkânları ile yapılmak istenen eğitim çalışmaları ve aktivitelerde materyal, alan, ulaşım gibi ihtiyaçların sağlanması yapılacak olan işi yüksek başarıya götürecektir. Ebetteki bundan yurttaşlarımız memnun olacaktır. Belediyede alınan kararların STK temsilcilerinin de onayına sunulmasını isterdim. Çünkü STK'lar maddi ve siyasi beklenti için değil halkına faydalı olabilmek için çalışıyor.

4.3. SENDİKALAR VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Sendika ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

4.3.1. SENDİKA TEMSİLCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

DİSK Genel İş Avrupa Yakası 2 Nolu Şube üyesi işyeri baş temsilcisi Ümit DEMİRCİ: Belediyeden beklentimiz işçilerin; can ve sağlık güvenceleri, iş güvenliği ve iş sağlığı garantisidir. Hayatlarını devam ettirebilecekleri yoksulluk sınırında ücret belirlenmelidir. Belediyeden beklentim işçilere dürüst, şeffaf, etik ve saygılı olmasıdır. Ayrıca özgür iradeye müdahale edilmemesi, işçilere sendika temsilcisi seçerken baskı yapılmaması, işyeri temsilcisi seçimlerinde tarafsız olunması gerekmektedir.

Eğitim - Sen Silivri Şube Başkanı Caner Erdoğan: Belediyeden beklentimiz şeffaf, katılıma ve çevreye duyarlı, liyakate önem veren, ayrımcılığı ve adam kayırmacılığı reddeden bir yaklaşım içinde olmasıdır. Belediyenin eğitim konusunda bizlerle de bilgi alışverişinde olmasını isteriz.

Türkiye Kamu - Sen Türk Yerel Hizmet-Sen İstanbul Şube Başkanı Ramazan KARAKUŞ: Belediyeler siyasi görüşü, rengi, dili, dini ile ilgili sınırları içinde yaşayan bütün hemşerilerine eşit mesafede hizmet etme gayreti ve çabası içinde olmalıdır. Halka hizmet konusunda belediye sınırları içinde yaşayan

vatandaşların görüşünü alarak halk oylaması yapmalıdır. Vatandaşın yaşadığı yer hakkında alınacak kararlarda etkin, söz sahibi ve katılımcı olmasını sağlamalıdır.

Halka açık alanlarda spor yapma imkânı sağlanmalı, yeşil alanlar bırakmalı, bu alanları temiz ve kullanıma elverişli tutmalıdır. Depremle ilgili vatandaş bilgilendirmelidir. Deprem anı ve sonrası yapılacak iş ve işlemler yazılı olarak değil uygulamalı olarak periyodik zamanlarla bilgiler güncellenmelidir. Belediye halkın ödediği vergileri etkin ve verimli kullanmalı, hesap verebilir ve şeffaf olmalıdır.

4.4. MESLEK KURULUŞLARI VE YEREL YÖNETİMLER İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Meslek Odası ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

4.4.1. MESLEK ODASI YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Silivri Ziraat Odası Başkanı Metin Gürsu: İlçe belediyemiz tarım alanı çalışmalarında öncü bir belediye olduğundan dolayı bu konuda çok şanslı durumdadır. İlçemiz Gümüşyaka Mahallesinde bulunan Tarımsal Araştırma ve Üretim Merkezi ile Tarım Lisesi bu konuda örnektir. Belediye ile STK arasında iş birliği bulunmaktadır. Özellikle tarım ve organik gıda konusunda belediye ile STK el ele vererek bölge ekonomisine katkı sağlamaya devam etmektedir. Bölgemiz tarımsal üretim açısından şanslı bir bölge olduğundan, her türlü sebze ve meyve çeşidinden tutun da buğday, arpa, kanola, ayçiçek (gündöndü), yulaf gibi her gün tükettiğimiz birçok gıdanın ham maddesini oluşturan ana etkenlerin yetiştiği verimli topraklara sahiptir. Silivri Belediyesi de bu durumun bilincinde olan bir belediyecilik anlayışı güderek hareket etmektedir. Hem bölge halkına üretim konusunda destek olmakta hem de Tarımsal Araştırma ve Üretim Merkezinde yaptığı çalışmalar ve deneyler ile daya fazla verim alabilmenin çabalarını sürdürmektedir. Belediyemiz gerek ilçemizde gerek il dışında düzenlenen tarımsal faaliyetler ve fuarlara katılma konusunda çiftçimize destek olarak ülke ve dünya çapındaki yeni fikir ve araç gereçlerin bölgemizde kullanılmasında katkı sağlayacağı yararları birebir görme ve öğrenme şansı vermektedir.

Silivri Veteriner Hekimler Meslek Odası Başkanı Burçin Sarısaltıkoğlu: Belediyeden beklentimiz Veteriner Hekimler Odası olarak resmi kimliğimiz yanında yine resmi kurum olan belediyeler ile ortak projeler yaparak uyum içinde çalışmaktır. Bu çalışmadan kastımız meslektaşlarımızın belediye ile ilişkilerinin sağlanması, mesleki olarak belediyenin vatandaşlara yönelik hizmetlerinde bizim ile ortak hareket etmesi ve mesleki konularda uzmanlık alanımızla ilgili belediyenin projelerine yardımcı olmaktır. Belediye tarafından kurumumuza taşınmaz verilirse ilçe temsilciliği yapılabilir.

İstanbul Tabip Odası Temsilcisi Ersin Gökpınar:

Öncelikle ben Silivri Kavaklı Aile Sağlığı Merkezinde görev yaparken riskli yapı olduğu gerekçesiyle binamız belediye ekipleri tarafından yıkılmıştır. Daha sonrada yeni bir yer tahsis edilmemiştir. Yıkım yerine güçlendirme yapılabilirdi veya başka bir yer tahsis edilebilirdi. Ancak beklentimiz karşılanmadı. Mağduriyetimiz sonucu hayırseverler yeni bir yer yaptılar. İstanbul Ali Hekimleri Derneği (İSTAHED) Yönetim Kurulu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına yazdığı rapor ile beklentilerini dile getirmiştir. Bu rapora göre kamu yönetiminin halkın sağlığının korunması ve geliştirilmesine katkıda bulunması kaçınılmazdır. Aile Sağlığı Merkezi binalarının temini ve tefrişatı kamu eliyle yapılmak zorundadır. Belediyenin bu konuda destek olması ve sağlık hizmetlerinin sunulmasında katkıda bulunması beklenmektedir. Belediyeler imar ve belediye kanunu gereği yeni yapılaşma alanlarında yeterli sağlık alanı ayırmamaktadır. Sağlık alanı olarak ayrılan alanlar ise encümen kararı ile ticari alana çevrilmekte ve belediyeye gelir sağlamak amacı ile satılmaktadır. Toplu konut ve belediyelerin hizmet komplekslerinin içerisine A grubu Aile Hekimliği Birimine uygun şekilde donatılmış sağlık birimi eklenmesi zorunlu hale getirilmelidir. Belediyelerimize ait binalarda hizmet veren aile hekimlerinden kira alınmayarak onlara destek olunmalı, klima, jeneratör ve merkezlerin iç tefrişatı konusunda belediyemizin imkânları da birinci basamağın hizmetine sunulmalıdır. Dernekler yerel sivil toplum kuruluşları olarak belediye ile yakın iş birliği içinde olmalı, halka yönelik projelerde birlikte hareket edebilmelidir.

Silivri Birleşik Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanı Nuray Koçer: Belediyeden Esnaf ve Sanatkârlar Odası olarak beklentim şahsım adına değil bu halkın sorunlarını iletmişimizde bizlere geri dönüş yapılmasını istiyoruz. Sorulara sözel olarak değil çözüm üretilmesi gerekiyor. Şahsıma değil halkımızın sorunlarını ele alıp ilçemiz genelinde var olan esnafın sorunları için gerçekçe ve

elle tutulur projeler olmasını istiyoruz. Mevcut yasalarımız Avrupa standartları üzerinde olmasına rağmen uygulamada eksiklerimiz çok ve iş takiplerini yapmakta eksiklerimiz var. Bu eksiklikleri ve mevcut alınmış kararları Belediyemizle istişare ve iş takibi yaparak çözeceğimize inanıyorum.

4.5. KOOPERATİFLER VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Kooperatif ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

4.5.1. KOOPERATİF YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Silivri Üreten Kadınlar Kooperatifi Başkanı Fikret Gökçen:

Belediyeler kadınların yanında olduklarını söylemelerine rağmen ne maddi ne de manevi destek olmuyorlar. STK'lar sivil topluma katkı sağlamak adına kuruluyor. Maddi açıdan sıkıntılı hanımlar bir aradayız. Yer talep ettik önce tamam deyip şimdi sonra dediler. Maddi manevi yanımızda olsalar bizde onlarda güçlü olur. Belediye ile iç içe çalışmalıyız ki gücümüz artsın. Projelerimiz var dedik ama beklediğimiz ilgiyi göremedik. Dikkate alınmadık. Bu nedenle beklentim kalmadı.

Silivri Kent Konseyi Üreten Kadınlar Platformu Başkanı Şeyda Dikmen:

Belediyeden beklentim tüm Silivri üreten kadınların bir çatı altında toplanmasını, Silivri'nin markalaşması için belediyenin yol ve yer göstermesini istiyorum. Üreten Kadınlar platformu olarak bu yıl bize Volkan Başkan tarafından yer verilmiştir. İlk defa Silivri'de bir Köy Pazarı kurulmuş, kadınların ekonomik gücünün artması sağlanmıştır. Bu gibi olanakların genişletilmesini isteriz. Kadınların yeteneklerini ortaya çıkarmaya yarayan çalıştaylar için eğitimcilerle çalışmaların sağlanmasını, kültür evlerinin daha geniş çerçevede olmasını bekleriz. Belediye yasaları ile kent konseyleri özellikle üreten kadınlar platformu, eğitim, kültür, sanat, özel çocuklar ve gençler gibi bütün platformların maddi ve manevi imkânlarla desteklenmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular neticesine göre STK'ların yerel yönetimlerden öncelikli beklentisi birlikte ortak projeler yürüterek halka daha iyi hizmet sunmaktır. Yerel yönetimlerin yaptığı çalışmalara STK'ları da dâhil etmesi ve görüş alınması da istenmektedir. Ayrıca genel olarak STK'lar belediyelerden yer talep etmekte ve kendilerine bütçe ayrılmasını da istemektedirler. Mevcut yasalar incelendiğinde bütün bu beklentilerin karşılanmasında yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Belediye Kanunu'nda bu anlamda yapılacak olan yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde "Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır." denilmektedir.

Ayrıca 75. maddede "Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar" denilmektedir.

Ancak Belediye Kanunu'nda STK'lar ile Belediyelerin bu görevi nasıl yapacakları ve neler yapması gerektiği net olarak belirtilmemiştir. Bu çalışma, STK'larla yapılan birebir mülakat yöntemiyle, STK'ların Belediyelerden beklentilerini net olarak ortaya koymaktadır. "Mahallin müşterek ihtiyaçlarını" karşılamak maksadıyla kurulan Belediyeler, STK'ların en önemli paydaşı olup, onlarla neredeyse hiç ilişkiye girmemesi ya da onlara kolaylık sağlayacak hizmetleri, beklentileri bilmediği için sunamaması birçok olumsuzluğa neden olmaktadır.

Öncelikle STK tanımı ve hukuki alt yapısının, Yerel yönetim tanımı ve hukuki alt yapısının incelenerek ortaya konulduğu bu çalışma, STK'ların ekonomik yaşamdaki önemini açıkça ortaya koymakta ancak belediyeden bu öneme mukabil destek ve anlayışın yeterince gösterilmediğini de ifade etmektedir. Çağdaş belediyecilikte belediyelerin bir diğer en önemli görevi de ekonomik kalkınmaya odaklanması ve bu amaçla STK'larla da iş birliğine gitmesidir.

Belediyeler "Hemşerilik hukukunu" pekiştirmede zayıf kalmakta ve amaca ulaşamamaktadırlar. Bu amaca ulaşmanın öncelikli ve tek yolu STK'larla, onların kuruluş amaçlarına yönelik faaliyetlerinde, iş birliklerinde bulunmaktır. Çalışmada yapılan STK mülakatları Belediyelerin bu görevlerini yerine getirmelerinde çok yardımcı olacaktır.

ÖNERİLER

1. Belediyeler, Belediye sınırları içerisinde yer alan sanayici ve iş adamları için daimî sergi ve fuar alanları oluşturmaktadır. Yılın 12 ayı açık tutulacak bu alanlara yurt içi ve yurt dışı ziyaretçiler için sürekli ulaşım imkânı sağlamalıdır.
2. Belediyeler sanayiler için kendi parseli içinde imar kolaylığı sağlamalıdır.
3. Belediye bütçesinden bölgedeki sanayi kuruluşlarına yönelik bütçeden bir destek payı ayırmalıdır. Bu pay yüzde 1 ile yüzde 10 arasında olmalıdır.
4. Belediyeler imar planlarında iş adamlarına ayrılacak alanların her türlü alt yapı ve üst yapısını hazır hale getirerek çok uygun fiyatlarla sunmalıdır.
5. Belediye Başkan yardımcılıklarından bir tanesini STK'lar için görevlendirmelidir. Atanan başkan yardımcısı ya da oluşturulacak birim STK'ların karşılaştığı sıkıntı ve sorunların çözüm noktası olmalı, STK'ların yapacağı etkinliklere katılımcı, yol gösterici, kolaylaştırıcı olmalıdır.
6. Belediye bölgesinde bulunan bütün STK'lara eşit mesafede durmalıdır.
7. Belediye toplum sağlığını her kesim için temel görev edinerek İzcilik ve Doğa Sporları adına parkurlar ve dinlenme alanları oluşturmaktadır.
8. Belediye ve STK ilişkileri sadece Kent Konseyleri vasıtasıyla olmamalıdır. STK'lar belediye meclisine önerge verebilmeli ve gözlemci sıfatıyla meclise katılabilmelidir.
9. Belediyeler hemşerilik hukukunu geliştirecek etkinlikleri her bir yıllık çalışma dönemi içerisinde ay bazında yoğunlaştıracak şekilde düzenlemelidir.
10. Belediyeler STK'ları çözüm ortağı görerek onların gerek sosyal gerek eğitim projesinde yürütücü paydaş olmalarına sosyal fayda sağlamak adına yardımcı olmalıdır. Mali olmasa da maddi (mekân, ulaşım, araç, envanter) gibi destekler sunmalıdır.
11. Belediyeler beldelerinde kurulmasına izin verilmiş her STK'nın kuruluş amacının gerçekleşmesine yardımcı olmalıdır.
12. Belediyede alınan kararların STK temsilcilerinin de görüşüne sunulması ve daha sonra onaya sunulmasını sağlamalıdır.
13. Belediyeler yerel ekonominin geliştirilmesi için STK'ların "iktisadi işletmeleri" ile iş birliği yaparak yerel ekonomiye katkı sunmalıdır.
14. Belediyece STK'lara mekân tahsisi yapılabilmelidir.
15. Belediyelere ait binalarda hizmet veren Aile Hekimlerinden kira alınmayarak onlara destek olunmalıdır. Ayrıca klima, jeneratör ve merkezlerin iç tefrişatı konusunda belediyeler öncü rol oynayarak destek olmalıdır.

16. Belediyeler beldelerinde nüfusun yarısını oluşturan kadınlarımızın sorunlarının çözümü ve şartlarının iyileştirilmesi için "kadın ilişkileri birimi" kurulmalıdır. Kadınların ekonomik güç kazanabilmeleri için ekonominin her alanında ve her aşamasında daimî olarak pazar yeri tahsis etmelidir.
17. Belediyeler hiçbir ekonomik geliri olmayan, dolayısıyla hiçbir ekonomik güvencesi olmayan (sağlık, emeklilik...) yereltaşlarına yönelik topluca sağlık ve bireysel emeklilik sigortası yapabilmeli ve sosyal belediyeciliğin bu önemli alanını güçlendirmelidir.
18. Belediyeler Zabıta Teşkilatlarını kolluk kuvveti olarak cezalandırıcı yönleriyle değil, iktisadi faaliyetleri adil ve eşitlikçi bir rolle düzenleyici olarak görevlendirmelidir.
19. Belediyeler zorunlu olarak en az 6 ya da 10 spor dalında kulüpleşme yaparak, eğitim tesisi açarak spor faaliyetlerine, ülkemizde sporun gelişimine çok daha ciddi katkılar sunmalıdır.
20. Belediyeler yerel emniyeti sağlamak adına görev yapan emniyet güçleriyle iş birliği yaparak özellikle yereltaşların can ve mal emniyetinin korunmasında, trafik düzenlemesinde emniyet güçleriyle müşterek hareket edebilmelidir. Gece devriyelerine zabıta güçleriyle katılabilmelidir.
21. Belediyeye ait bazı yerlerin kullanım hakkı ve ticari işletmesi, bölgede öncü ve önemli konularla ilgilenen STK'lara verilerek onlara destek olunabilir.
22. Belediyeler fosil yakıtlı sanayinin bölgeye gelmemesi konusunda ilgili STK'lara yardımcı olmalıdır. Turizm üzerine yoğunlaşarak, deniz ve ormandan yararlanıp bölgenin turistik bir ilçe olması sağlanmalıdır.
23. Sivil toplum kuruluşları için bir danışma mekanizmasının kurulması gerekiyor. En önemli sorunlardan bir tanesi böyle bir iş birliği içerisinde hem sivil toplum kuruluşlarının hem de kamu kurumlarının nasıl temsil edileceği ve seçileceği, hangi kriterlere göre karar verileceğinin belirlenmesidir.
24. İdare sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini bardağın boş kısmı olarak değil de dolu kısmı olarak görmelidirler. Yöneticilerin kendini talimat veren diğerlerini emir alan ve uygulayan olarak görme tarzını terk etmesi ve sivil toplum kuruluşlarına gerekli mantığıyla yaklaşması gerekmektedir.
25. Birçok sivil toplum kuruluşu faaliyetlerini yürütmede, organize etmede, plan ve programını oluşturmada yönetsel bilgi ve beceri eksikliği yaşamaktadır. Bu bakımdan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin yetiştirilmesine yönelik üniversitelerde bölümler açılmalıdır.
26. Türkiye'de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları arasında iletişim ve diyalog eksikliği bulunmaktadır. Bu bakımdan toplumsal sorunlarda ortak

hareket ve güç birliği kolayca sağlanamamaktadır. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları kendi aralarında iletişim kurmalı, ortak projeler üretmeli ve yardımlaşma, iş birliği ve diyalog gayreti içinde olmalıdır.

- 27.** Kamu ve sivil toplum sektörü içinde karşılıklı güvensizlik çok ciddi boyutlarda, özellikle kamu sektöründe iyi STK, kötü STK, yani bizim gibi düşünen ve düşünmeyen sivil toplum kuruluşu ayrımı yapma eğilimi çok güçlüdür. Sivil toplum kuruluşlarının da kamu ile iş birliği yapmaya çok sıcak bakmadıkları çoğu zaman ve ne olursa olsun projelerin başarısızlıkla sonuçlanacaklarına inandıkları söylenebilir. Bir diğer sorun da iş birliğinin önünde yer alan sivil toplumu temsil eden şemsiye kuruluşların olmamasıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ALKAN Ömer, “Sivil Toplum Kurumlarının Hukuksal Çerçevesi”, **Tanzimat’tan Günümüze İstanbul’da STK’lar**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 2000.

ATILGAN Gökhan ve AYTEKİN Attila, **Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler**, Yordam Kitap, İstanbul, 2013.

AYATA G. Çiçek ve Karan Ulaş, **Sivil Topluma Aktif Katılım: Uluslararası Standartlar, Ulusal Mevzuattaki Engeller, Öneriler**, TÜSEV Yayını, İstanbul, 2015.

ACAR Muhittin, **Yerel Yönetimler ve STK: İlişkiler ve Etkileşimler, Yerel ve Kentsel Politikalar**, Konya: Çizgi Kitabevi, 2003.

AKSOY Necdet, **Sivil Toplum ve Baskı Grupları**, İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2008.

AKBAL İsmail, **Sivil Toplum, Sivil Toplum Düşüncesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Kamu Yönetiminde Karar Alma Üzerinde Etkisi**, Çizgi Kitapevi, 2017.

AKAD Mehmet ve DİNÇKOL V. Bihter’in, **Genel Kamu Hukuku**, Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2006.

BATUM Süheyl vd. **Çoğulculuk**, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı, Nisan, 2003.

BİLGİÇ Veysel, **“Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimleri Üzerine Bir Değerlendirme”**, Kamu Yönetimi Yazıları, 2007.

BELGE Murat, “Sivil Toplum ve Türkiye”, **Merhaba Sivil Toplum**, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001.

BELGE Murat, “**Sivil Toplum ve Türkiye**”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, Cilt 7, 1983.

CANIKLIOĞLU D. Meltem, **Sivil Toplum ve Türkiye Demokrasisindeki İzdüşümleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

ÇAHA Ömer, **Türkiye’de Sivil Toplumun Sorunlar**, Liberal Düşünce, Cilt 3, Ankara, 1998.

ÇAĞLA Cengiz, **Yeni Başlayanlar için Siyaset Bilimi**, Omnia yayınları, 2010.

ÇOPUR Hakan, **Teoriden Pratiğe Sivil Toplum**, 2009.

ÇUKURÇAYIR M. Akif., **Yeni Yönetim Modeli arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları**”, Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri, TODAİE Yayını, Ankara, 2002.

DAVER Bülent, **Siyaset Bilimine Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1972, 250.

EMREALP Sadun, “Yerel Yönetimler ile Sivil Toplum Kuruluşları Arasında İşbirliği” **Merhaba Sivil Toplum**, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001.

ERKAN H., **Demokrasi ve Piyasa Ekonomisinde Birlikler (Odalar, Sendikalar, Dernekler)**, Tükelmat, İzmir, 1992.

GÖRMEZ Kemal, **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.

GÜMÜŞ Korhan, “**Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler**”, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002.

GÜNEŞ İsmail ve YELDA B. Tekgül, **Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler**, II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale, 2005.

HAZAR N, **Kooperatifçilik Tarihi**, Türk Kooperatifçilik Eğitim Vakfı Yayınları No: 3, Baskı 3, Ankara, 1990.

HAZAR N. vd. **Türkiye’de Kooperatifçilik**, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, Yayın No: 88, Ankara, 1997.

İstanbul Bildirgesi (İngilizce), **Habitat II Konferansı**, İstanbul, 1996.

İNSEL Ahmet, **“Sivil Toplum, STK ve Gönüllülük”**, İstanbul Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi Sivil Toplum ve Demokrasi Yazıları, No: 5, İstanbul, 2004.

Kamu Yönetimi Sözlüğü, TOAİE Yayınları, Ankara, 1998.

KABOĞLU İbrahim, **Kolektif Özgürlükler**, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları:8, Diyarbakır, 1989.

KASAPOĞLU Fikret, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007, s.14.

KALAYCIOĞLU Ersin, **“Sivil toplum ve neopatrimonyal siyaset”**, In F. Keyman ve A.Y.Sarıbay (Ed.) Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Vadi Yayınları, Ankara, 1998.

KELEŞ Ruşen, **Kentleşme politikası**, Ankara: İmge Kitabevi, 2000.

KELEŞ Ruşen ve NADAROĞLU Halil, **“Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasındaki Mali İlişkilerin Dünü ve Bugünü”**, VI. Türkiye Maliye Sempozyumu, İstanbul, 1991.

KEYMAN Fuat, **“Devlet ve Sivil Toplum Arasındaki Sınır İyi Çizilmelidir”**, Sivil Toplum, Sayı:10, İstanbul, 2005.

KEYMAN Fuat, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007.

KOÇ H, **Kooperatifçilik**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara,1995.

KUÇURADI İonna, “**Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar**”, Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 1998.

MARDİN Şerif, **Türkiye’de Toplum ve Siyaset**, İletişim yayınları, İstanbul, 2008.

MARDİN Şerif, “**Sivil Toplum**”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, C: 7, 1983.

MİLLER David vd., **Blackwell’in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi**, (Çev: Bülent Peker-Nevzat Kıracı), Ümit Yayını, Ankara, 1995.

SARIBAY A. Yaşar, “**Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum**”, Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Der. A. Yaşar Sarıbay, E. Fuat Keyman, Vadi Yayınları Konya, 1994.

SARIBAY A.Yaşar, “**Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam**”, Der. Fuat Keyman, Vadi Yayınları, 1998.

ŞARBAK Zekeriya, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007, s.23

ŞAHİM T., “**Siyasi Katılım ve Baskı Grupları**”, Makro Ltd. Şti. Eğitim Yayınları, Ankara, 1994.

ODABAŞI F. Gençoğlu, **Sivil Toplum**, Leyla ile Mecnun Yayıncılık, İstanbul, 2005, S. 13-14.

ÖKMEN Mustafa ve PARLAK Bekir, **Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler – İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat**, Alfa Aktüel, Bursa, 2010.

ÖKMEN Mustafa, “**Küresel Sistem, Demokratikleşme – Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi**”, Odak Yayını, Ankara, 2005.

ÖZBUDUN Ergün, **Türkiye’de Sivil Toplum ve Demokratik Konsolidasyon**, Sivil Toplum, Demokrasi ve İslam Dünyası, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.

ÖZTÜRK N., **Menş-e-i ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar** (Birinci Baskı), Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1983.

SARIBAY A. Yaşar, **Siyaset, Demokrasi ve Kimlik**, Asa, Bursa, 1998.

SARIBAY A. Yaşar, **“Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum”**, Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam, Der. A. Yaşar Sarıbay, E. Fuat Keyman, Vadi Yayınları Konya, 1994.

ŞARBAK Zekeriya, **Yerel Yönetim Reformunda Sivil Toplumun Rolü Sempozyumu**, TESEV Yayınları, 2007.

TABAKOĞLU Bahar, **“Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler”**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002.

TEKELİ İlhan, **“Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler”**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İTÜ Maçka Sosyal Tesisleri, 2002.

TOSUN E. Gülgün, **“Demokratikleşme perspektifinden devlet-sivil toplum ilişkisi”**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2001.

TUNCEL Gökhan, **Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi**, Aktüel Yayınları, Cilt 2, İstanbul, 2005.

TURAN İlter, **‘Sivil Toplum Kurumları ve Özerklik’** Sivil Toplum, TUSAS Yayını, İstanbul, 1991.

UĞUR Aydın, “Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri”, **Merhaba Sivil Toplum**, (Der. Taciser Ulaş), Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, Ankara, 2001.

UĞUR Aydın, **Yurttaş Katılımı: Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki Ortaklık ve İşbirliği**, T, Belge ve O. Bilgin(derl.) içinde 1997.

Y. ACI ESRA, **Kalkınma Sürecinin Yeni Aktörleri: Sivil Toplum Kuruluşları**, Günizi Yayıncılık, İstanbul, 2005.

YILDIRIM Selahattin, “*Yerel Yönetimler ve Demokrasi*”, *Sosyal* Demokrasinin İdeolojisi, TÜSEV, Ekim, İstanbul, 1990. Norberto Bobbio, “*Gramsci ve Sivil Toplum Kavramı*”, *Sivil Toplum ve Devlet*, Der. John Keane, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayını, İstanbul, (1993).

MAKALELER

AKÇADAĞ Emine, Avrupa Birliği Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü, *Kamu Diplomasisi Enstitüsü Araştırmacısı*, 2000.

Ankara Ticaret Odası, AB Kapısında Sivil Toplum Dosyası, *ATO Yay.* Ankara, 2004.

BULUT vd. Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi, *Strategic Public Management*, Jurnal Volume 3, Issa 6, 2017.

BİLGİÇ Veysel, “Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Kamu Yönetimi Yazıları*, 2007.

E. Tosun Gülgün, *Türkiye’de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokrasinin Pekişmesinin Önündeki Engeller*, *Sivil Toplum: Farklı Bakışlar*, Kaktüs Yayınları, İstanbul, 2004.

KAVRUK Hikmet, 2004 ve sonrası yerel yönetim reform girişimleri açısından köy ve mahalle yönetimleri, 1. *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiri Kitabı*, İstanbul, 2008.

KEYMAN E. Fuat, *Avrupa’da ve Türkiye’de Sivil Toplum*, 2009.

KELEŞ Ruşen, Kentleşme politikası, Ankara: İmge Kitabevi, 2000, s.10.

MARDİN Şerif, “*Sivil toplum*”, *makaleler:1 Türkiye’de toplum ve siyaset*, 4. Baskı, İstanbul, İletişim Yayını, 1994.

T. TURAN Hande, 5355 Sayılı Yasaya Göre Türkiye’de Birlikler: Hizmet Sunumunda Âdem-i Merkeziyetçi ve Katılımcı Yaklaşım, **Strategic Public Management Jurnal**, Issue No: 2, November 2015.

TUNCAY Mete, Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar, Tanzimat’tan Günümüze İstanbul’da STK’lar, **Tarih Vakfı Yayınları**, İstanbul, 1998.

YÜKSEL Fatih, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, **İİBF**, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2003.

RAPORLAR

BM Rio de Janeiro Çevre ve Kalkınma Konferansı Raporu ve "Gündem 21 (Türkçe), T.C Çevre Bakanlığı Yayını, 1997,Bölüm 27.

CANDAN Ekrem, **“Türkiye “de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Reform Önerisi”**, Proje Koordinatörleri: Atilla Yayla vd., Yılmaz Liberal Düşünce Topluluğu Derneği, 2012.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Araştırma ve İnceleme Raporu, *Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Teşkilat ve Mali Yapıları, Denetimleri, Organlarının Seçimlerine Dair Esasların Değerlendirilmesi ile Bunların Etkin ve Verimli Şekilde Hizmet Yürütmelerinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Amacıyla Alınması Gereken Tedbirler*, 2009.

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Kalkınma Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları, **11. Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, El Kitabı, Kasım, 2017.
<http://www.sbb.gov.tr/ozel-ih-tisas-komisyonu-raporlari>

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, **Türkiye’de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası; Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu II**, TÜSEV Yayınları, İstanbul, 2011.

TEZLER

AKAD Mehmet, Baskı Gruplarının Siyasal İktidarla İlişkileri Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976. (**Doktora Tezi**)

BİLGİCİ Özcan, Baskı Gruplarının Siyasi Karar Alma Organları Üzerindeki Etkisi: Türkiye Barolar Birliği Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekim, 2010. (**Yüksek Lisans Tezi**)

ALIMOĞLU C. Hakan, Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerin Kalkınmasındaki Rolü, Bingöl, 2019. (**Yüksek Lisans Tezi**)

Güven M. Rauf, *Yerel Siyaset ve STK: Malatya Örneği*, 2014. (**Yüksek Lisans Tezi**)

HARMAN Esra, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu Uyarınca Türkiye’de İl Özel İdaresi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006. (**Basılmamış Yüksek Lisans Tezi**)

ÖNER Şerif, Belediye Yönetim Kararlarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği (Gaziantep Kahramanmaraş-Bingöl Örneği), Ege Üniversitesi, İzmir, 2000. (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

YILDIZLI Özge ve Nihan Çubukçu, Sivil Toplumun Düşünsel Temelleri ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Sivil Toplumun Görünümü: Sivas’ta Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Dernekler Özelinde Bir Çalışma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas. 2012. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

ZABUNOĞLU Yahya, **Baskı Grupları: Siyasal Parti-Baskı Grubu İlişkileri**, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara, 1967 (Doçentlik Tezi)

DERGİLER

ACAR Mustafa, "21. Yy. ı Şekillendirecek İki Anahtar Kavram Olarak Küreselleşme ve Sivil Toplum", ***Sivil toplum 1 (4)***, 2003, s. 75-83.

AKTAY Yasin, "Amerika'da Sivil Toplum ve Sivil Dinin Temelleri", ***Sivil Toplum düşünce ve araştırma dergisi 1 (4)***, 2003.

ATEŞ Hamza ve Ahmet Nohutçu, "Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet", C.11, Selçuk Üniversitesi, ***İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi***, 2006.

BAHAR Çiçek, A. "Hükümet Dışı Örgütler (NGO's) ve Demokratikleşme", Cilt: 18, Sayı: 2, ***Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***, 2008.

BAYHAN Vehbi, "Demokrasi ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm", ***Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi***, C:26, No:1, Sivas, Mayıs, 2002.

ÇAHA Ömer, "Sivil Toplumun Dünü ve Bugününde Kadın", ***Türkiye Günlüğü Dergisi***, Sayı:26, Ocak-Şubat, 1994, s.52-57.

ÇAHA Ömer; 1998 "Türkiye'de Sivil Toplumun Sorunları", ***Liberal Düşünce***, Cilt 3, Ankara.

ÇAHA Ömer, "***Türkiye'de Sivil Toplumun sorunları***", Liberal Düşünce 10-11, 1998, ss.22-36.

ÇİTÇİ Oya, "***Yeni Siyaset: Neoliberalizm ve Postmodernizmin Siyasal Projesi***", Cilt I, Sayı 2, 2008, Sosyal Bilimler Dergisi, s.19.

ÇEVİK Hasan Hüseyin, "Kamu Politikaları Analizi Çalışmaları Üzerine Türkiye Açısından Bir Değerlendirme", C.31, ***Amme İdare Dergisi***, 1998.

DOĞAN İ. Türkiye Çok Partili Dönemde Sivil Toplumun Gelişimi, ***Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi 5 (8)***, 2007.

EMİNE F. Tufan, “Sivil Toplum Kuruluşlarının Politika Belirleme Sürecindeki Rolü: TÜSİAD Örneği”, Sayı 36, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2013.

ERYILMAZ Bilal, “Belediyelerde Demokrasi Geleneği ve Değişim İhtiyacı”, **ÇYYD**, 2002, C.11.

GÖKSU Turgut ve BİLGİÇ Veysel, “Baskı Grupları ve Karar Alma Mekanizmasına Etkileri”, **Amme İdaresi Dergisi**, C:36, S:2, Haziran, 2003, s.51-66.

GÜNEŞ İsmail, “Sivil Toplum Kuruluşları”, Son Baskı, **Sanal Dergi**, Yıl: 1, S. 2, 2004.

KARADAĞ Ahmet, “Demokratikleşme ve sivil toplum: Liberal Düşünce Topluluğu örneği”, **Sivil Toplum 1 (4)**, 2003.

KAYPAK Şafak, Devletten Yerel Yönetime Değişim Sürecinde Sivil Toplumun Yeni Yüzü, **BEU SBE Dergisi**, C:1 S:1, S. 35

KELEŞ Ruşen, Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar, **IULA EMME Yayını**, İstanbul, 1993.

KEMAL Özden ve Melek Zorlu, “Yerel Yönetimlerde Açılım: 1580 sayılı Belediye Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanununun Arasındaki Farklar”, **Yerel Siyaset Dergisi**, Yıl:4, Sayı:36, Ocak 2010.

KİTAPÇIOĞLU Tülay, Baskı Grupları ve Demokrasi, **TBB Dergisi**, (106) 2013.

“İslam Dünyası STK’lar Birliği” **UNIW**, 2018 Faaliyet Raporu, s.4

NEJDET Bilgin ve Şaban Tanıyıcı, Türkiye’de Kooperatif ve Devlet İlişkilerinin Tarihi Gelişimi, **KMU İİBF Dergisi** Yıl:10 Sayı:15, 2008.

ÖNER Şerif, “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C:10, S:2, Nisan 2001.

ÖZDEMİR G. Ve Başaran B., *Türkiye “de Kooperatifçiliğin Fikir, Anayasa ve Kalkınma Planları Çerçevesinde İncelenmesi*, Üçüncü Sektör Kooperatifçilik Dergisi, Sayı: 142, 2003.

TOSUN K. Elif, Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler ve STK, PARADOKS, *Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (e-dergi)*, Yıl:3 Sayı:2 (Temmuz-2007)

Üç Açıdan Kentsel/Yerel Politika Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları, *Sivil Toplum Dergisi*, 2007.

YILDIZ Özkan, Sivil Toplum Örgütleri, ‘Özerklik’: Kavramsal Bir Açılım, Gaziantep Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, (1), 2007.

YILDIZ Mete, *Yerel Yönetimler ve Demokrasi*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Temmuz, 1996. C.5.

WEB SİTELERİ

BEYHAN Eyüp, *“Demokratik Katılımla Yerel Yönetim”*, Yerel Siyaset, 2008, s.36-41, www.yerelsiyaset.com/pdf/ekim/10.pdf, (Erişim Tarihi: 31.12.2019)

ÇOPUR Hakan, Teoriden Pratiğe Sivil Toplum, 2009, <http://www.ekopolitik.org>

İhlas Haber Ajansı, *Yerel Yönetimler Evrensel Bildirgesi*, <http://secim.ih.com.tr/Kanunlar/YerelYonetimlerEvrenselBildirgesi.aspx> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, *5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu*, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, *5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu*, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5355.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, **Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2972-> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, **5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, **26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği**, <https://www.mevzuat.gov.tr>

Mevzuat Bilgi Sistemi, **5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Resmî Gazete, **5393 sayılı Belediye Kanunu**, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

RZEPLİNSKİ Andrzej, Anayasa Mahkemesi Kararlarında Sivil Toplum, <https://www.anayasa.gov.tr/media/4507/28.pdf>

Siyasal Hayvan, **Almanya'da STK**, <https://siyasalhayvan.com/almanyada-sivil-toplum-kuruluslari-dernekler-2-parca/> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Dernekler Kanunu**, <https://www.siviltoplum.gov.tr/anayasa> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Türkiye'de Dernek Sayıları**, <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Türkiye'de Derneklerin Bölgelere Göre Dağılımı**, www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Dernek Üye Sayılarının Türkiye Nüfusuna Oranı**, www.siviltoplum.gov.tr/dernek-uye-sayilarinin-turkiye-nufusuna-orani
(Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi Sayfası, **Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı**, www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, **5253 sayılı Dernekler Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Mevzuat Bilgi Sistemi, **Kamu görevlileri sendikaları kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>

Mevzuat Bilgi Sistemi, **4721 sayılı Türk Medeni Kanunu**, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>

Mevzuat Bilgi Sistemi, **4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu** <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>

Mevzuat Bilgi Sistemi, **6356 Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu**, www.mevzuat.gov.tr › Mevzuat Metin › 1.5.6356.doc

Mevzuat Bilgi Sistemi, **1163 sayılı Kooperatifler Kanunu**, www.mevzuat.gov.tr › Mevzuat Metin › 1.5.1163.doc

T.B.M.M Resmi İnternet Sayfası, **T.C Anayasası 2709 sayılı Kanun**, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı Resmi Sayfası, **Avrupa Komisyonu Raporu**, <https://tusev.org.tr/tr/yasal-calismalar/diger/avrupa-komisyonu-2018-turkiye-raporu-sivil-toplumu-igilendiren-maddeler>

Türkiye Asya Stratejik Araştırma Merkezi Resmi Sayfası, **Fransa'daki Türk Varlığı**, https://tasam.org/tr-TR/Icerik/4208/fransadaki_turk_varligi (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

Yerel Yönetimler Ders Notları, **Türkiye'de Yerel Yönetimler**, <https://acikders.ankara.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 15.11.2019).

EK-1

Alevi Kùltür Derneği Silivri Şubesi

Çevre Derneği Silivri Şubesi

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Silivri Şubesi

Dağılmış Aileler ve Çocuk Hakları Derneği Silivri Şubesi

Devrimci İŞçi Sendikaları Konfederasyonu

Esnaf ve Sanatkârlar Odası Silivri Temsilcisi

İstanbul Tabip Odası Silivri Temsilcisi

İzcilik ve Doğa Sporları Kulübü Derneği

Köy ve Mahalle Muhtarları Derneği

Kent Konseyi Üreten Kadınlar Platformu

Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Silivri

Sanayi ve İŞ Adamları Derneği

Üreten Kadınlar Kooperatifi

Türkiye Gençlik Vakfı

Türkiye Ziraat Odaları Birliği

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Türkiye Kamu- Sen Silivri Şubesi

Türkiye Eğitim-Sen Silivri Şubesi

Tokatlılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı

EK-2

DERNEKLER VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye- Dernek ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

DERNEK YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. Silivri Sanayici ve İş Adamları Derneği Başkanı: Hakan Kocabaş
2. Silivri Köy ve Mahalle Muhtarları Derneği Başkanı: Muharrem Eren
3. Silivri İzcilik ve Doğa Sporları Kulübü Derneği Başkanı: Seher Coşkun
4. Silivri Dağılmış Aileler ve Çocuk Hakları Derneği: Cengiz Dinçer
5. Silivri Alevi Kültür Derneği Başkanı: Özgün Deniz Gündüz
6. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Silivri Şube Başkanı: Mübeccel Çeşmecioğlu
7. Silivri Çevre Derneği Başkanı: Ali Korsan
8. Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Başkanı: Metin Oral
9. Silivri Tokatlılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı: Ali Vural

VAKIFLAR VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye- Vakıf ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

VAKIF YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. Türkiye Gençlik Vakfı Silivri İlçe Temsilcisi: Salim Çavdar
2. Silivri Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı Başkanı: Seher Coşkun

SENDİKALAR VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Sendika ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

SENDİKA TEMSİLCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. DİSK Genel İş Avrupa Yakası 2 Nolu Şube üyesi işyeri baş temsilcisi: Ümit DEMİRCİ
2. Eğitim-Sen Silivri Şube Başkanı: Caner Erdoğan
3. Türkiye Kamu-Sen Türk Yerel Hizmet-Sen İstanbul Şube Başkanı: Ramazan KARAKUŞ

MESLEK KURULUŞLARI VE YEREL YÖNETİMLER İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Meslek Odası ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

MESLEK ODASI YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. Silivri Ziraat Odası Başkanı: Metin Gürsu
2. Silivri Veteriner Hekimler Meslek Odası Başkanı: Burçin Sarısaltıkoğlu
3. İstanbul Tabip Odası Temsilcisi: Ersin Gökpınar
4. Silivri Birleşik Esnaf ve Sanatkârlar Odası Başkanı: Nuray Koçer

KOOPERATİFLER VE YEREL YÖNETİM İLİŞKİSİ

Soru 1. Belediyeden beklentiniz ne?

Soru 2. Nasıl bir iş birliği olmasını istersiniz?

Soru 3. Belediye size ne gibi imkânlar sunmalı?

Soru 4. Belediye – Kooperatif ilişkisi Belediye kanununda yer alacak olsaydı nasıl olmasını isterdiniz?

KOOPERATİF YÖNETİCİLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELER

1. Silivri Üreten Kadınlar Kooperatifi Başkanı: Fikret Gökçen
2. Silivri Kent Konseyi Üreten Kadınlar Platformu Başkanı: Şeyda Dikmen
- 3.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : E. ÇAĞLAR, Şefika
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : ANKARA / 10.08.1989
Telefon : 0507-0096606
E-mail : sefika.1989@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Ön Lisans	Selçuk Üniversitesi / Yerel Yönetimler	Haziran – 2011
Lisans	Anadolu Üniversitesi / Kamu Yönetimi	Haziran – 2016

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016- ?	Silivri Belediyesi	Memur

Yabancı Dil

İngilizce – Orta Seviye